

P BLET

II època, Any XIII, número 27, Desembre 2013

Sumari

EDITORIAL	1	L'ENTREVISTA	
EL PÒRTIC DE L'ABAT		FEDERICO MAYOR ZARAGOZA	
CONTEMPLA LA VIDA		Octavi Vilà	53
CONTEMPLA LA VIDA			
Josep Alegre, Abat	2	LA PORTADA	
GERMANDAT		Jesús M. Oliver	60
MEMÒRIA ANUAL		CRÒNICA DE LA COMUNITAT	
Joan Baptista Farré	5	De maig a l'octubre de 2013	
DISCURS DEL PRESIDENT		Xavier Guanter	61
DE LA GERMANDAT			
Llibert Cuatrecasas	10	LA RODA DELS DIES	
ELS NOUS GERMANS	12	• NECROLÒGICA DE	
		RAMON MARIA MULLERAT	
ESCOLA DE PREGÀRIA		• MEMORIAL PARE BERNAT MORGADES,	
EL SENYOR ÉS PAU. UNA LECTURA DE JUTGES		50 ANYS DE LA SEVA MORT	
Lluís Solà	13	• JUBILEU DE PROFESSIÓ MONÀSTICA	
		(1963-15 SETEMBRE-2013)	
DEL CLAUSTRE AL CARRER		• BACH ZUM MITSINGEN 2013	
¿GESTIONAR O CONTEMPLAR? LA RELACIÓ		• HOMENATGE A MN. JOSEP GIL I RIBAS	
DEL MONJO AMB LA NATURALESA		• TERCERA TROBADA	68-73
Lluc Torcal	21		
RELIGIÓ I CIÈNCIES NATURALS		PER SOMRIURE	
ESSÈNCIA I RELACIÓ EN LA FÍSICA ACTUAL:		Fer	74
DE LA FÍSICA QUÀNTICA A LA COSMOLOGIA			
David Jou	27	INVITACIÓ A LA LECTURA	
A FONTS		BREUS COMENTARIS D'ALGUNS LLIBRES	
UNA ESPIRITUALITAT SENSE RELIGIÓ?		PER A CONVIDAR A LA LECTURA	
Josep Oton	35	Lina Zulueta / Cristòfol-A. Trepal	75
LA PREGÀRIA LITÚRGICA: <i>VOX CHRISTI, VOX ECCLESIAE</i>		RESSENYA	
Jaume González	40	¿QUÈ VOL DIR CREURE EN DÉU AL SEGLE XXI?	
MÓN MONÀSTIC		Octavi Vilà	78
ACOLLIMENT A POBLET DE TOTES LES		EX-LIBRIS POBLETANS	
ESCOLES DE LA CONCA DE BARBERÀ		Josep Maria Recasens	79
Camp d'Aprenentatge	48	DÉU A LA XARXA	

Director: Cristòfol-A. Trepal

Consell de Redacció: Josep Alegre, Abat
Xavier Alonso
Josep M. Recasens
Lina Zulueta
Samuel Soler
Tomàs Bataller

Portada: Escut reial de Poblet
(fotografia: Sam Soler)

Edita:

Germandat del
Monestir Cistercenc
de Santa Maria
de Poblet.

Realització: T.G.A.,
Técnicas Gráficas Aplicadas, S.L.
Tel. 629 831 307
t.g.a.sl@telefonica.net

Disseny-Maquetació: Pau Benito

Preu subscripció (2 números): 25 €

Número solt: 15 €

Dipòsit legal: T-60/2001 - ISSN 1577-4104

En el nostre temps les notícies d'un dia són enterrades per les del dia següent. De fets apareguts en els darrers sis mesos que mereixen la nostra reflexió com a cristians n'hi ha molts i alguns afecten molt directament casa nostra, com les recents beatificacions de Tarragona o la coratjosa denúncia dels bisbes catalans sobre els continguts ben poc cristians de 13 TV, denúncia que esperem que continuï en el si de la Conferència Episcopal Espanyola, propietària d'una cadena que ofereix l'eucaristia al costat de programes indignes i impropis d'un cristià. Avui, però, creiem que cal posar l'accent i la nostra reflexió en el gravíssim problema de les persones que intenten arribar a Europa per millorar la seva vida i que moren en aquest intent davant la indiferència global.

El papa Francesc, el mes de juliol, va elegir l'illa italiana de Lampedusa, a 205 quilòmetres de Sicília i a 113 de les costes d'Àfrica, per fer un dels seus primers viatges com a pontífex. Diverses vegades han naufragat a la vora de les costes d'aquesta illa embarcacions il·legals provinents del nord d'Àfrica i això ha provocat centenars de morts. A Lampedusa el Papa va dir la missa al damunt d'una pastera i va denunciar amb claredat la globalització de la indiferència: *Qui de nosaltres ha plorat per la mort d'aquests germans i germanes (...), per les joves mares que portaven els seus fills, per aquests homes que buscaven qualsevol cosa per mantenir les seves famílies? (...) La il·lusió per l'insignificant, pel que és provisional, ens porta a la indiferència cap els altres, ens porta a la globalització de la indiferència.*

Les paraules del Papa són clares i profètiques, paraules que ens inviten a respondre una pregunta fonamental: com a cristians, què hem de fer? Què ens exigeix l'evangeli davant d'aquest fet luctuós i dramàtic?

No ens toca a nosaltres d'entrar en propostes de resolució d'un problema tan complex. Però en tot cas no podem renunciar de cap de les maneres a atendre aquestes persones que arriben al nostre país, i això ho hem de fer amb tota la dignitat que exigeix la seva condició d'humans i germans nostres. La nostra fe ens obliga a ser generosos i a no tenir por de donar sense rebre cap mena de recompensa a canvi. I, per damunt de tot, se'ns imposa no cedir a la més mínima temptació de xenofòbia en la nostra actitud, pensament, paraula o obra. Avui, més que mai, cal tenir ben presents les paraules ben clares de Jesús: *Veniu, beneïts del meu Pare, rebeu en herència el Regne que ell us tenia preparat des de la creació del món. Perquè tenia fam, i em donàreu menjar, tenia set, i em donàreu beure, era foraster, i em vau acollir, anava despullat, i em vau vestir, estava malalt, i em vau visitar, era a la presó, i vinguéreu a veure'm (Mt 25,34-36).* Acollir el germà necessitat és acollir el mateix Jesús, ja que ell s'identifica amb els pobres i desvalguts. *Aparteu-vos de mi, maleïts, aneu al foc etern, preparat per al diable i els seus àngels. Perquè tenia fam, i no em donàreu menjar, tenia set, i no em donàreu beure, era foraster, i no em vau acollir, anava despullat, i no em vau vestir, estava malalt o a la presó, i no em vau visitar. (...) Us ho asseguro: tot allò que deixàveu de fer a un d'aquests més petits, m'ho negàveu a mi. (Mt 25,41-43).* Negar l'auxili degut als immigrants és, senzillament, negar Jesús.

Aquesta revista apareix al voltant de les festes de Nadal. Que el triomf de la llum sobre la fosca que simbolitza aquesta festa amb el naixement del Déu fet home, ens il·lumini en el camí de la generositat que neix de l'amor. Els qui fem la revista us desitgem un bon Nadal i que l'any que s'enceta sigui de pau i de solidaritat.

CONTEMPLA LA VIDA

El passat mes d'octubre va tenir lloc a Poblet la III Trobada de Professionals i Intel·lectuals catòlics al voltant del tema *Què vol dir que la Bíblia és "Paraula de Déu"?* Va ser una Trobada molt interessant que palesa que va havent-hi un nivell digne de tota estima en la reflexió teològica dels cristians laics o seglars. I, per tant, una esperança molt viva que els creients laics tinguin en la vida de l'Església el protagonisme que els correspon dins del Poble de Déu. Jo voldria destacar aquí "la comunicació" del senyor Tomàs Gamarra sobre *Com la Bíblia pot il·luminar el treball amb les persones més vulnerables*. Tomàs Gamarra treballa a Càritas Diocesana en l'atenció a les persones més vulnerables. Ens va dir que sovint es queda contemplat, "mirant" la persona que té al davant. Aquest "mirar" o contemplar no és un mirar de curiositat, d'escutar o jutjar, sinó una "mirada" més profunda que emergeix del respecte, de l'admiració o de l'amor a l'altre. Aquí ens podem trobar amb diversos nivells de contemplació que estarien en relació amb la fondària de vida d'aquell que "mira" i també amb la situació concreta "d'aquell" que és contemplat.

En aquest punt són molt eloqüents i expressives algunes afirmacions del senyor Gamarra:

Apropar-se, mirar, escoltar, acollir... és donar-se, deixar-se "alterar" per l'altre, deixar de ser el que ets i ser l'altre, deixar de mirar-lo a ell, per mirar amb ell i a través d'ell.

En el fons és un diàleg viu, personal que apropa a una comunió de vida, cosa que no és freqüent ni fàcil en aquesta societat crispada que viu a un ritme de bogeria.

CONTEMPLA LA VIDA

El pasado mes de octubre tuvo lugar en Poblet el III Encuentro de Profesionales e Intellectuales católicos, en torno al tema *¿Qué quiere decir que la Biblia es "Palabra de Dios"?* Encuentro muy interesante destacar que pone de relieve que va habiendo un nivel digno de todo aprecio en la reflexión teológica de los cristianos laicos o seglares. Y, por tanto, una esperanza muy viva de que los creyentes laicos tengan en la vida de la Iglesia el protagonismo que les corresponde dentro del Pueblo de Dios.

Yo querría destacar hoy "la comunicación" del Sr. Tomás Gamarra sobre *Como la Biblia puede iluminar el trabajo con las personas más vulnerables*. Tomás Gamarra lleva a cabo su servicio en Cáritas Diocesana y en su trabajo con las personas más vulnerables nos dijo que se queda con frecuencia contemplando, "mirando" a la persona que tiene delante. Este "mirar" o contemplar no es un mirar de curiosidad, de escutar o juzgar, sino una "mirada" más profunda que emerge desde el respeto, la admiración o el amor al otro. Aquí nos podemos encontrar con varios niveles de contemplación que estarían en relación con la hondura de vida de quien "mira", y también con la situación concreta de "aquel" que es contemplado.

En este punto son muy elocuentes y expresivas algunas afirmaciones del Sr. Gamarra:

Acercarse, mirar, escuchar, acoger... es darse, dejarse "alterar" por el otro, dejar de ser el que eres y ser el otro, dejar de mirarlo a él, para mirar con él y a través de él.

En el fondo viene a ser un diálogo vivo, personal que acerca a una comunió de vida,

Aquest diàleg és una cosa molt necessària i urgent en tots els nivells de la convivència humana.

Em deia una persona sense llar: quan ets al carrer arriba un moment en què la gent et veu, però no et mira als ulls.

Succeeix que quan vivim amb poca humanitat ens anem centrant cada vegada més en nosaltres mateixos, buscant defensar-nos d'un mitjà extern que considerem cada dia més agressiu, i que realment és així. Però aquest replegar-nos sobre nosaltres mateixos redueix el nostre horitzó vital, ens empobreix.

Quan mires et fas vulnerable. I quan l'altre et mira i tu no gires la cara, l'altre et revela a tu mateix.

Llavors, quan es fa una mirada autèntica i senzilla, s'hi revela també la nostra manera de ser, la nostra riquesa o pobresa interior. És important que la mirada porti una càrrega des del cor perquè penetri amb profunditat en el riu de la vida, sobretot la personal, i amplii el nostre horitzó.

Això és el que vull compartir amb vosaltres: que el Déu de la revelació bíblica ens va educant la mirada. "Senyor deixeu-me veure la claror de la vostra mirada, que el vostre servent aprengui els vostres decrets" (Sl 118,135).

El Senyor ens educa la mirada i poleix el nostre cor; ell va enriquint la nostra persona i propiciant una vida més profunda, amb un sentit més ple, fins al punt de reflectir en la seva vida la glòria de Déu, com ens ensenya sant Ireneu: *la glòria de Déu és que l'home visqui*. La persona que viu amb aquesta saviesa ens mostra un camí de serenitat, de pau que, atès el ritme de la vida social, no és fàcil. És tot un repte, suposa en moltes ocasions una vivència de creu, però sempre serà el veritable camí d'una autèntica realització personal. Cercar amb sinceritat aquesta experiència és posar-se a la recerca d'un camí contemplatiu. Un camí contemplatiu a través de la bellesa i la bondat de la creació, però

lo cual no es frecuente ni fácil en esta sociedad crispada que vive a un ritmo de locura. Esto es algo muy necesario y urgente en todos los niveles de la convivencia humana.

Me decía una persona sin hogar: cuando estás en la calle llega un momento en que la gente te ve, pero no te miran a los ojos.

Sucede que cuando vivimos con poca humanidad nos vamos centrande cada vez más en nosotros mismos, buscando defendernos de un medio externo que consideramos cada día más agresivo, y que realmente es así. Pero este replegarnos sobre nosotros mismos reduce nuestro horizonte vital, nos empobrece.

Quando miras te haces vulnerable. Y cuando el otro te mira y tú no vuelves el rostro, el otro te revela a ti mismo.

Pues siendo una auténtica y sencilla mirada, en ella se revela también nuestra manera de ser, nuestra riquesa o pobreza interior. Es importante que la mirada lleve una carga desde el corazón, para que penetre con profundidad en el río de la vida, sobre todo la personal, y amplíe nuestro horizonte.

Esto quiero compartir con vosotros: que el Dios de la revelación bíblica nos va educando la mirada. "Señor dejadme ver la claridad de vuestra mirada, que vuestro siervo aprenda tus decretos" (Sal 118,135).

El Señor nos educa la mirada y pule nuestro corazón; va enriqueciendo nuestra persona, y va propiciando una vida más profunda, con un sentido más pleno, hasta el punto de reflejar en su vida la gloria de Dios, como nos enseña san Ireneo: *"la gloria de Dios es que el hombre viva"*. La persona que vive con esta sabiduría nos muestra un camino de serenidad, de paz, que dado el ritmo de la vida social, no es fácil. Es todo un reto; supone en muchas ocasiones una vivencia de cruz, pero siempre será el verdadero camino de una auténtica realización personal. Buscar con sinceridad esta experiencia es buscar un

de manera especial, com ens suggereixen les paraules del senyor Gamarra, a través d'una relació social amb els altres.

Pocs són els que tenen una profunditat real de consciència espiritual i d'experiència interior, i si la tenen no són capaços d'articular-la cap a l'exterior. El veritable contemplatiu no té gaire coses a dir, l'important és que sigui una experiència capaç de mostrar i fer comprendre els altres. Una experiència de bellesa, de bondat..., la qual cosa exigeix un altre ritme de vida diferent del que solem viure. Això exigeix que ens deixem educar la mirada i el cor i que tinguem un missatge per comunicar. Seran els camins que ens marca la Paraula de Déu, les persones amb qui convivim, l'escenari singular de la creació... En qualsevol cas no són camins fàcils; de vegades suposen posar i acceptar la creu en la nostra vida, però sense aquesta dimensió de la creu tampoc pot haver-hi un "home nou".

Josep Alegre, abat

camino contemplativo. Un camino contemplativo a través de la belleza y la bondad de la creación, pero de manera especial, como nos sugieren las palabras de Tomás Gamarra, a través de una relación social con los otros.

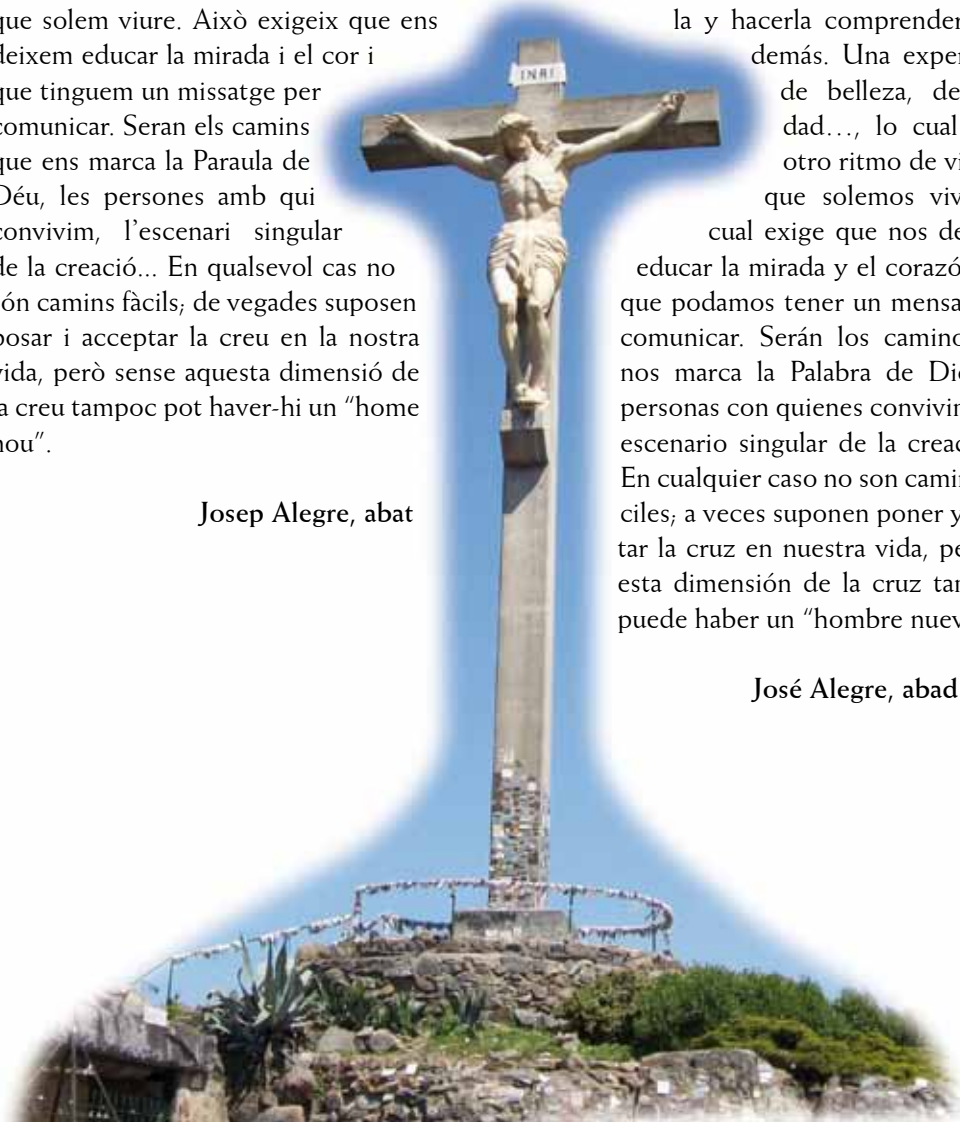
Pocos son los que tienen una profundidad real de conciencia espiritual y de experiencia interior, y si la tienen viene a ser algo incapaz de articular hacia el exterior. El verdadero contemplativo no tiene muchas cosas que decir, lo importante es que sea una experiencia capaz de mostrar-

la y hacerla comprender a los demás.

Una experiencia de belleza, de bondad..., lo cual exige otro ritmo de vida del que solemos vivir. Lo

cual exige que nos dejemos educar la mirada y el corazón para que podamos tener un mensaje que comunicar. Serán los caminos que nos marca la Palabra de Dios, las personas con quienes convivimos, el escenario singular de la creación... En cualquier caso no son caminos fáciles; a veces suponen poner y aceptar la cruz en nuestra vida, pero sin esta dimensión de la cruz tampoco puede haber un "hombre nuevo".

José Alegre, abad

MEMÒRIA ANUAL

En el decurs del primer acte de l'assemblea després de l'eucaristia el secretari de la Germandat, senyor Joan Baptista Farré, va llegir la Memòria als assistents a la sala capitular del monestir.

Pare Abat, membres de la comunitat cistercenc de Santa Maria de Poblet, estimats germans,

Un any més celebrem l'Assemblea de la Germandat del monestir de Poblet en aquesta sala capitular. A continuació resumim les principals activitats dels darrers dotze mesos relatius a la comunitat, a Poblet com a monument i a nosaltres com a familiars de l'Orde cistercenc.

Comunitat

El dia 20 d'agost de 2012, solemnitat de sant Bernat, després de Laudes i en aquesta sala capitular, fra Bernat Folcrà i fra Borja Peyra van renovar la professió temporal per un any.

Al mes d'agost i setembre fra Josep M. Cabañes assistí a Roma al Curs de Formació Monàstica que organitza des de fa anys la Casa General de l'Orde.

El dia 22 de setembre de 2012 es va celebrar el jubileu sacerdotal del pare Francesc Martínez-Soria, en ocasió dels 50 anys de la seva ordenació sacerdotal durant la missa conventual.

El dia 13 de novembre de 2012 –dia en què se celebra l'aniversari de la Dedicació de l'església abacial de Poblet per l'arquebisbe de Tarragona Dr. Josep Llinàs el dia 13 de novembre de 1695– es va recuperar un signe preciós: a cadascuna de les 12 creus gravades als murs interiors de la basílica s'hi va col·locar un petit llantió, sobre un suport de ceràmica, que va cremar tot el dia de la festa. El suport és obra de fra Bernat segons un

disseny del P. Rafel. Aquestes creus simbolitzen els dotze apòstols sobre la fe dels quals es fonamenta l'edifici de l'Església, i amb aquest signe de veneració es vol expressar el respecte i l'honor tributat al temple de pedra que simbolitza l'altre temple més important de pedres vives: la comunitat de monjos i els fidels que preguen en aquesta església.

Foto: Sam Soler.

Processó cap a l'església

El dissabte 24 de novembre de 2012, durant la celebració de les primeres vespres de la solemnitat de Crist Rei, el pare abat va beneir el nou orgue major de Poblet, fabricat per la casa suïssa Metzler Orgelbau.

El dia 28 de novembre de 2012, al Temple Expiatori de la Sagrada Família de Barcelona, es va beneir la imatge de sant Bernat, obra de l'escultora Montserrat Garcia i Rius, que embelleix l'absis d'aquell temple, fent corona, amb altres sants i santes, a la torre de la Mare de Déu que tot just apunta.

Foto: Sam Soler.

Lectura de la Memòria a la Sala Capitular

En una bonica jornada de convivència monàstica, que comptà amb una nombrosa representació de monjos i monges de Poblet, Valldonzella, Solius i Vallbona, i també de la Congregació de Castella, així com de molts germans que també hi vam assistir, es va celebrar a la cripta l'eucaristia presidida pel Sr. Cardenal Lluís Martínez Sistach i la posterior benedició de la imatge a l'exterior de la Sagrada Família.

Reproduïm a continuació el que va dir el pare abat en l'ofrena simbòlica en nom de les comunitats cistercenques:

L'escultora Montserrat Garcia, amb traç vigorós, ha destacat dos dels trets més característics de la figura de sant Bernat: el rusc d'abelles als seus peus, un símbol evocador del que fan els monjos i les monges cada dia en la lectura de la Paraula de Déu: extreure'n el nèctar, és a dir, el seu sentit amagat i espiritual, per a fer-ne mel, dolcesa i aliment per a la pròpia vida; i la ploma a les mans del sant, que ens recorda la tasca i el deure

d'interpretar i actualitzar la Paraula de Déu que se'ns dóna en la Sagrada Escripura. Li ho agraïm i felicitem de cor l'escultora pel seu treball. Rebeu-la, doncs, Sr. Cardenal, amb tota la nostra il·lusió, com un testimoni i un símbol d'aquesta presència amagada, orant i fraternal alhora, que volem viure en les nostres comunitats.

Després d'una visita guiada al temple, es va fer la pregària de sexta i el dinar de germanor al monestir de Valldonzella.

El dia 26 de gener de 2013, solemnitat dels sants abats fundadors de Cister, després de Laudes, a la sala capitular, van renovar la professió temporal per un any més, fra Antoni Carles López Rubio i fra Ricard Salelles.

El dia 1 de febrer de 2013 va arribar a Poblet el pare Mauro Giuseppe Lepori, abat general de l'Orde cistercenc, per fer la visita regular. Romangué al monestir fins al dia 9 de febrer, per continuar la visita paterna als monestirs de Vallbona, Solius i Valldonzella.

Pel que fa a la participació dels membres de la comunitat en activitats externes esmentem que diversos monjos han continuat amb les activitats de predicació d'exercicis espirituals i conferències a diversos monestirs, així com en jornades sobre estudis monàstics.

El passat dia 7 de maig de 2013, després d'un llarg període de malaltia –assumida amb coratge i esperança–, va morir el pare Robert Saladrigues i Ortís. Nascut feia vuitanta-vuit anys a Bellpuig (l'Urgell), d'adolescent ingressà a la casa de formació dels pares paüls (Congregació de la Missió) de l'Espluga de Francolí, que deixaria aviat per vestir, només amb 16 anys, l'hàbit cistercenc al Poblet tot just restaurat, el 8 de setembre de 1941; pertanyia, doncs, a la primera promoció de monjos catalans que responien a la crida dels restauradors del vell monestir en ruïnes. Va ser prefecte de l'escolania que existí a Poblet durant els anys 50. Quan l'abadia de Poblet quedà vacant per la partença del seu abat, el P. Edmon Garreta, el P. Robert fou nomenat prior administrador del monestir (1966-1970). Ha estat la memòria vivent de molts esdeveniments de la restauració del monestir. Al cel sigui.

Són moltes les personalitats públiques que han visitat el nostre monestir. Poblet ha acollit també diverses visites institucionals, la ressenya de les quals podreu trobar a la crònica de la comunitat que publica la revista "Poblet".

Com cada any s'ha celebrat, a l'estiu, el curs d'icones, dirigit per l'iconògraf Alejandro Echenique.

El 22 d'abril de 2103 es va celebrar a Poblet una trobada del clergat de les diòcesis amb seu a Catalunya en ocasió de l'Any de la Fe, convocada per la conferència episcopal tarraconense. Hi van assistit tots els bisbes de Catalunya i més de cinc-cents preveres. El cardenal-arquebisbe de Viena, Christoph-

Schönborn, va impartir una conferència i, posteriorment, va presidir la missa, concelebrada per tots els bisbes i preveres assistents, que omplien tota l'església.

Poblet monument

El 7 de desembre de 2012 es va fer el concert inaugural del nou orgue de Poblet, a càrrec de l'organista titular de la Catedral de Notre-Dame de París, Olivier Latry. En una església plena de gom a gom, amb molta gent dreta, i amb totes les previsions desbordades, el concertista va desvetllar amb el

Foto: Sam Soler

El pare Abat va dirigir unes paraules als assistents

seu art potent i magistral els tubs i les entranyes del nou orgue Metzler, i va fer vibrar l'assemblea aplegada per escoltar-lo. Al final de la seva interpretació, el mestre de Notre-Dame va executar una improvisació a partir dels temes de l'himne d'Advent *Conditor alme siderum* i de l'introit del Diumenge IV d'Advent *Rorate caeli*. El nou instrument, que fa resplendir l'església de Poblet amb la seva impressionant bellesa estètica, ja fa mesos que demostra la seva inigualable qualitat musical.

El dia 15 de gener de 2013 es va inaugurar oficialment la nova botiga del monestir, oberta al públic el passat 30 de desembre, i que es troba situada al celler que la casa Codorniu té a Poblet, just passat el primer portal del recinte, a mà dreta. Es tracta d'una bella i funcional construcció de maó, dedicada antigament a l'elaboració del vi. En aquest nou espai, l'habilitació i ús del qual han estat possibles gràcies a un conveni entre el monestir de Poblet i l'empresa Codorniu, a banda dels productes relacionats amb el monestir, s'hi podran adquirir també les entrades per a la visita turística.

El dia 30 de maig de 2013 es va commemorar el cinquantè aniversari de la concessió del títol de basílica menor a la nostra església abacial per part del papa Joan XXIII. La carta apostòlica *Monasticae vitae sedes*, per mitjà de la qual es concedia aquest privilegi, fou emesa l'11 de gener de 1963, i a Poblet se'n celebrà solemnement la proclamació el 30 de maig següent. Aquest esdeveniment va significar d'alguna manera la culminació del procés de restauració monàstica iniciat vint-i-tres anys abans amb el retorn dels monjos. Que una església sigui basílica menor vol dir, sobretot, que està especialment vinculada amb l'església de Roma i amb la seu de Pere. I comporta el compromís de mantenir-hi el culte d'una manera digna i constant, com també la projecció caritati-

va i evangelitzadora. Així la nostra església s'inscriu en la tradició de les grans basíliques servides per una comunitat monàstica.

Fruit del conveni signat per la comunitat amb l'Institut d'Horticultura i Jardineria de Reus, des del mes de gener de 2013 ha començat la col·laboració amb el monestir per al millorament de l'enjardinament.

Al llarg de l'any han estat diversos els concerts de música que s'han celebrat al monestir de Poblet. El dia 15 d'agost de 2012 hi hagué un concert a la basílica, a càrrec de Jordi Savall amb el grup *Hespèrion XXI*, per commemorar el 40è aniversari de la convenció sobre la protecció del patrimoni mundial, natural i cultural, de la UNESCO.

El 29 de desembre de 2012 es va fer un concert amb el títol *Música per a un rei prudent: Nades, danses i motets a l'Escorial de Felip II* pel grup *Ensamble Thesaurus & la Danserye*.

El 26 de març de 2013, hi hagué el concert del cor *Antistiana Màskili*, de la Bisbal del Penedès, que van interpretar diverses peces de Tomás Luis de Victoria.

Amb això sembla consolidar-se una trajectòria d'activitats culturals vinculades al monestir, que enguany acollirà el "**I Festival de Música Antiga de Poblet**", amb la voluntat de convertir-se en el marc de referència d'unes propostes musicals originals, variades, atractives i obertes a tot tipus de públic. El cicle el dirigeix Jordi Savall i compta amb interpretació dels conjunts *Hespèrion XXI*, *Le Concert des Nations* i *La Capella Reial de Catalunya*, amb una clara vocació de consolidar-se com un dels festivals d'estiu ineludibles.

Fundació Poblet

Tot donant continuïtat al cicle iniciat l'any 2011 i amb el suport de la Fundació Poblet, el dia 19 d'octubre de 2012 es va celebrar la segona trobada d'intel·lectuals i professionals catòlics a Poblet, organitzada pel nostre germà, Tòfol Trepà, la doctora

Mar Galceran i el doctor Francesc Torralba, durant la qual es va reflexionar sobre el tema *Què vol dir creure en Déu al segle XXI?*, amb ponències a càrrec dels doctors Pere Lluís Font i Francesc Grané. Un grup de laics catòlics de diverses procedències pertanyents al món professional i intel·lectual –en sentit ampli– es van reunir a l’empara del monestir de Poblet per pregar i parlar sobre un dels temes de la religió que professen i que els preocupen.

El dia 20 de novembre de 2012 es va reunir al monestir el Patronat de la Fundació Poblet.

Germandat

La Germandat va pregar pels seus difunts, amb la tradicional missa en sufragi dels germans difunts traspassats el darrer any, amb sufragis tant a Poblet com a Barcelona.

El dissabte 1 de desembre de 2012 es va celebrar al monestir de Poblet el tradicional recés d’Advent de la Germandat convocat pel pare abat. Després de la missa conventual presidida pel P. Abat, hi hagué una conferència del P. Jesús M. Oliver amb el títol *Un vespre ple de llum*. Després del rés de Sexta a la sala capitular els germans van dinar al refector junt amb la comunitat i en silenci. Després de dinar es va inaugurar, a la sala del cubar, l’exposició de Jordi Roca de les il·lustracions del llibre *El Poema del Pessebre de Joan Alavedra*. A la tarda hi hagué *lectio divina* i la presentació dels *Comentaris a les antífones de la O*, a càrrec del P. Abat. El recés finalitzà amb les Primeres Vespres del Primer Diumenge d’Advent.

Es manté la publicació de la revista semestral *Poblet* –tots els números de la qual són accessibles també en format electrònic a la web del monestir. Tant la revista com la web, actualitzada periòdicament per la comunitat, constitueixen una porta oberta al

monestir i a l’Orde del Cister. Us recomanem consultar sovint la web del monestir, no només per conèixer les notícies i activitats al voltant de la comunitat sinó com una eina per aprofundir en la nostra fe cristiana: hi trobareu bona part de les homilies dominicals.

Ja hem dit que la Germandat prega pels seus difunts. Permeteu-me, però, fer esment de la defunció de dos germans nostres d’encà la darrera Assemblea, i que van tenir una intervenció important per a la revifada de la Germandat.

El dia 30 de juliol de 2012 va morir a Barcelona, a l’edat de 82 anys, l’arquitecte Joan Bassegoda i Nonell, especialista en l’obra d’Antoni Gaudí i director de la seva Reial Càtedra. Membre de la Germandat i també de la primera Junta que reprenqué les seves activitats, va treballar amb dedicació i gran estima en la recuperació del monument pobletà.

El passat dia 31 de maig de 2013 va morir sobtadament a Barcelona el Sr. Ramon Maria Mullerat i Balmaña, que havia estat president de la Germandat.

Cloenda

Per acabar, renovem la nostra pregària perquè augmentin les vocacions a la vida monàstica, a Poblet, i a l’Orde del Cister, així com la difusió del patrimoni espiritual amb què ens hem vinculat, com a familiars de l’Orde, que hem de difondre entre els nostres amics i persones amb qui ens relacionem. Comptem amb la vostra col·laboració per donar a conèixer activament la Germandat, per manera que més i més persones se sentin atretes per l’espiritualitat de Cister i es vulguin incorporar com a familiars de l’Orde col·laborar així activament en les necessitats de la comunitat i del monestir.

Joan Baptista Farré

DISCURS DEL PRESIDENT DE LA GERMANDAT

El dia 29 de juny de 2013 va tenir lloc l'Assemblea anual de la Germandat de Poblet convocada pel P. Abat. Durant la reunió posterior a l'eucaristia, a la sala capitular, el president de la Germandat, senyor Llibert Cuatrecasas, va adreçar-nos el seu discurs que reproduïm a continuació.

Estimat pare Abat, monjos i germans de Poblet,

La nostra assemblea anual ens permet fer una recapitulació d'aquells esdeveniments o situacions que, segons el nostre parer, han estat més significatius durant l'any transcorregut des de la darrera assemblea.

Hi situaria en primer lloc la renúncia del sant pare Benet XVI i l'arribada inesperada del Papa Francesc. Hem omplert aquest període amb la saviesa teològica del primer i la tendresa pastoral del segon. Les tres encícliques sobre la Fe, l'Esperança i la Caritat del papa Benet i els seus tres llibres sobre Jesús de Nazaret ens mostren un home molt intel·ligent i alhora molt senzill en la seva saviesa. Ens ha anat fent propostes amb el desig de compartir-les però sense voler-les imposar. Ha clos el seu mandat amb una renúncia que ha sorprès i confortat tot-hom. La llarga agonia i, sobretot, la mort de Joan Pau II, transmesa mediàticament d'una manera abusiva per tots els mitjans, segurament poden haver estat un dels elements per

emprendre aquesta decisió i no oferir-nos ell un futur semblant.

Som, per tant, en un període de tendresa proclamada com actitud cristiana davant del món que convé assumir i explicitar.

La llarga crisi econòmica que estem patint produeix molts egoismes, però també desvetlla moltes solidaritats. Tots els germans estem cridats a ajudar amb el que puguem allà on ens trobem.

El nostre país demostra una vegada més el seu caràcter emprenedor que li dona il·lusió i força amb la convicció que se'n sortirà. Per sortir-se'n calen uns valors que

són d'arrel indiscutiblement cristiana. A la nostra societat hi són i tots plegats hem de promoure'ls.

El món que ens envolta progressa a batzegades. La Unió Europea n'és una bona mostra. Tots ens sentim ciutadans europeus en una cruïlla com és Catalunya, que barreja la seriositat del Nord amb el saber viure del Sud. Les trobades d'intel·lectuals a Poblet durant la tardor, per

«Hi situaria en primer lloc la renúncia del sant pare Benet XVI i l'arribada inesperada del Papa Francesc. Hem omplert aquest període amb la saviesa teològica del primer i la tendresa pastoral del segon.»

Foto: Sam Soler

Discurs del president, el Sr. Llibert Cuatrecasas

exemple, ens faciliten eines per aprofundir en aquests valors, en el nostre entorn i en el món que l'envolta.

La nostra trobada anual d'Advent ens permet fer camí, tot meditant col·lectivament aquestes aportacions per assolir una millor consciència ciutadana i cristiana.

Quan ens trobem a Poblet el nostre benestar augmenta. La revista Poblet, enriquida amb les col·laboracions que molts de vosaltres hi aporteu, ens fa memòria bianualment dels esdeveniments i reflexions positives i interessants que ens ajuden a encarar amb millors eines el nostre futur.

«Tots ens sentim ciutadans europeus en una cruïlla com és Catalunya, que barreja la seriositat del Nord amb el saber viure del Sud.»

També, però, tenim algunes tristesses com a conseqüència de la desaparició d'alguns germans i monjos de Poblet, recentment traspassats. Un d'ells ha estat en Ramon M. Mullerat, predecessor meu, que em va introduir a la Germandat. L'altre, l'antic prior de Poblet, el pare Robert Saladrígues. Jo venia sempre a la Vetlla Pasqual

en els anys que va ser administrador del monestir i recordo molt bé els seus sermons, plens de contingut i espiritualitat.

Germans i Germanes, que passeu un molt bon dia a Poblet.

Llibert Cuatrecasas

ELS NOUS GERMANS

Els fou imposada la "medalla", com a nous membres de la Germandat als següents:

- (1) El P. Víctor Barrallo i Celma, de l'Oratori de sant Felip Neri, de Barcelona
- (2) Sr. Albert Pons i Vives, de Valls (el pare)
- (3) Sr. Albert Pons i Vives, de Barcelona (el fill)
- (4) Sr. Bartomeu Jané i Areny, de Montferri
- (5) Sr. Jordi Tomàs i Segon, de Barcelona
- (6) Sr. Miquel Vendrell i Solé, de l'Espluga de Francolí
- (7) Sr. Jordi Montaña i Matosas, de Barcelona (rector de la Universitat de Vic)
- (8) Sra. Maria Teresa Ballart i Segura, de Solivella
- (9) Sr. Emilio Mateu i Morelló, de Tarragona
- (10) Sr. Josep Maria Rosell i Saurina, de Tarragona
- (11) Sr. Josep-Ramon de Muller i de Dalmases, de Barcelona.

Poblet, 29 de juny del 2013.

Foto Badmar.

EL SENYOR ÉS PAU

UNA LECTURA DE JUTGES

Proseguim avui el camí d'aprenentatge de la 'lectio divina' a través de textos de l'Antic Testament. A continuació Fra Lluís Solà, monjo de Poblet, ens proposa una meditació a partir de la lectura d'un fragment del llibre dels Jutges.

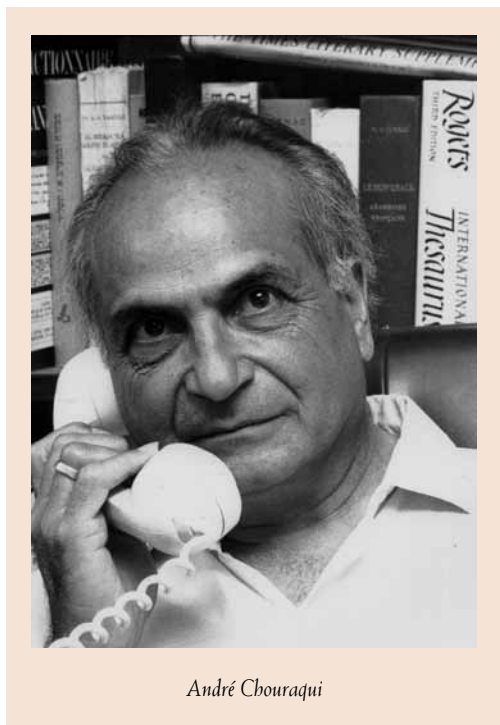
El llibre dels Jutges. Introducció

Anem fent camí per la història amb el poble d'Israel. És també el nostre camí, el camí de la nostra fe. En aquest recorregut, avui ens toca aturar-nos en aquest segon llibre de la secció dels Profetes, el llibre dels Jutges, que a la Bíblia trobem just després de Josuè, entre Josuè i els dos llibres de Samuel. És el segon rotlle dels anomenats profetes primers o anteriors que, com ja vàrem explicar anteriorment, corresponen als nostres llibres històrics, és a dir, en les nostres Bibles, en els nostres cursets de Bíblia, aquests llibres se solen anomenar històrics, i més concretament, història deuteronomista, perquè estan molt marcats teològicament pel llibre del Deuteronomi. Del llibre del Deuteronomi ja en vàrem parlar, i vàrem dir que feia de pont entre el Pentateuc o Torà i aquesta nova secció de la Bíblia, els Profetes, que iniciàvem amb el llibre de Josuè, i que avui continuem de la mà d'aquests nous personatges, força enigmàtics, els jutges.

En el segon llibre dels Reis, en un moment de crisi teològica del poble i, alhora, de represa, concretament sota el regnat del rei Josies de Judà (639-608 aC), promotor d'una reforma religiosa que va suposar el retorn a la lectura i a l'observança de la Torà, trobem aquesta referència a l'època dels Jutges, de la qual s'ocupa el nostre llibre: *Llavors el rei (Josies) va donar aquesta ordre a tot el poble: "Celebreu la Pasqua en honor del Senyor, el vostre Déu, tal com es troba prescrit en aquest llibre de*

l'aliança". Mai no s'havia celebrat la Pasqua d'aquella manera des de l'època dels jutges que havien governat Israel, ni en tot el temps dels reis d'Israel i dels reis de Judà (2 Re 23,21-22). Aquesta referència conté una nota rellevant per a nosaltres. Ens dibuixa l'època dels Jutges com una època ideal, com un moment, en la història del poble, en certa manera privilegiat –tot i que no exempt de problemes i lluites. També el llibre de Rut ens remet a aquest passat ja llunyà i ideal: En l'època que els jutges governaven els israelites...» (Rt 1,1a).

André Chouraqui (1917-2007), jueu estudiós i traductor de la Bíblia al francès, en la seva introducció a l'Escriptura, descriu així el llibre dels Jutges: *El llibre dels Jutges no és un llibre històric tal com nosaltres entenem aquesta paraula. La intenció primordial dels redactors no és explicar els fets del passat, és més aviat una intenció edificant. Es tracta de subratllar una dialèctica històrica que es va repetint entre dos temps forts: l'obra política i espiritual de Josuè, d'una banda, i la institució de la reialesa, d'una altra. Aquesta dialèctica és molt simple: el poble d'Israel s'aparta més i més de l'ideal de la Torà, es dona a la idolatria i confraternitza amb els pobles cananeus, aquests persegueixen els hebreus els quals, finalment, invoquen el Senyor, i aquest els envia un heroi carismàtic el qual, després d'aplegar algunes tribus reïx a aglutinar-les i condueix Israel a la victòria. Vénen alguns decennis de pau i prosperitat, però, ràpidament la situació es degrada, i recomença el cicle. El llibre dels Jutges està impregnat tot ell d'un ambient que hom ha qualificat sovint de "primitiu". Vol dir que aquests textos ens fan assistir a l'emergència d'una*

André Chouraqui

nació en un moment de la seva història en què viu per ella mateixa, en la seva juvenil espontaneïtat. Les altes exigències de la moral dels patriarques, de la teofania del Sinaí i de l'organització imposada per Josuè no han estat realment oblidades, ben al contrari, hom s'hi refereix sovint. Amb tot, el poble d'Israel, aparentment deixat a la seva sort, prova d'emprendre el vol i fa tot sol el dur aprenentatge de la seva independència.

He transcrit aquesta referència una mica llarga perquè em sembla molt expressiva per a entendre la naturalesa del nostre llibre, i perquè, a més, André Chouraqui és un coneixedor privilegiat de l'Esriptura.

Em quedaria amb la paraula espontaneïtat, que Chouraqui empra en la seva introducció, com a distintiu del tipus de relacions que el llibre dels Judges ens explica pel que fa a Déu i el seu poble. Josuè, que invitava el poble a reprendre la Torà com a bagatge per entrar en la història, i la instauració de la monarquia, en plena història, amb la figura del rei com a nou intermediari entre Déu i el poble, a la qual assistirem en el proper llibre

de Samuel, són els dos pols entre els quals es desplega l'escenari del llibre dels Judges. Entre l'ideal, la Torà, i la concreció no ideal però tolerada que serà la monarquia, hi ha aquest espai de frescor i d'espontaneïtat entre Déu i el poble: es tracta d'un diàleg improvisat, que no preveu ni calcula res, que procura viure i orientar el moment present. Aquests personatges carismàtics, els jutges, suscitats pel Senyor segons el moment que està vivint el poble, gens institucionalitzats, són un signe molt eloqüent del tarannà d'aquesta època de pas, transitòria. Em fa pensar una mica, mirant el passat de la nostra història nacional, en l'època dels comtes, al tombant del primer mil·lenni, marcada per una certa llibertat i improvisació a l'hora de configurar els processos històrics i polítics que culminaran en les institucions ben acabades de la nació catalana en la seva maduresa política dels segles XII, XIII i XIV.

Els jutges, com indica la mateixa paraula, no són reis, no són amos del poble. Són interlocutors d'un diàleg entre Déu i el poble, i tenen una mica la missió d'aglutinar el poble i acompanyar-lo en aquest diàleg. Són dipositaris i dispensadors d'una autoritat que prové de Déu mateix per a guiar i fer créixer, per a moderar i dirimir. Ajuden Israel, l'Israel incipient, a enfortir i a treballar la seva identitat en la història, en la qual acaba d'entrar, identitat que batega sempre viva en els llibres de la Torà, explicitació del projecte, de l'aliança de Déu.

És un moment de confrontació, de lluita. Això s'expressa fins i tot en termes militars. Israel ha de lluitar amb els altres pobles, els cananeus, els filisteus, els madianites... els qui, d'alguna manera, li disputen la seva identitat. Aquest llenguatge militar no ens hauria d'enganyar ni de confondre. Així no saltres, que llegim espiritualment la Bíblia, no pas literalment, aprenem que la identitat neix de la crisi i de la confrontació. Tots els

pobles han de lluitar per configurar la pròpia identitat. I també cadascun de nosaltres, en la mesura que hem d'assumir els reptes de la nostra existència i prendre unes opcions determinades, lluitem també per configurar i per enfortir la nostra.

Enmig d'aquest paisatge que acabo de descriure amb l'ajuda d'André Chouraqui, en el qual vol submergir-nos el llibre dels Jutges, el text que us proposo per a la *lectio divina* parla de la vocació-elecció per part de Déu d'un d'aquests jutges emblemàtics d'aquesta època ideal de la història d'Israel, que és Gedeó. Un text que, d'una manera bella i sorprenent, enmig d'una època de lluita i de confrontació, subratlla com a element configurador de la identitat de Déu, i per consegüent també de la identitat del poble, la paraula pau, *shalom*. El Senyor —diu el text— és pau (Jt 6,24).

El Senyor és pau (Jutges 6,1-24)

Els israelites ofenièn el Senyor amb el seu mal comportament, i el Senyor els deixà caure en poder de Madian durant set anys. 2 El poder de Madian era aclaparador. Els israelites, per por dels madianites, es van fer amagatalls a les coves de les muntanyes, a les cavernes i sobre els cingles. 3 Quan els israelites havien sembrat, venien els madianites amb els amalequites i els nòmades d'orient, 4 acampaven a les seves terres i els saquejaven totes les collites, fins a la rodalia de Gaza. No deixaven al país d'Israel res per a menjar, ni ovelles, ni bous, ni ases, 5 perquè pujaven amb el seu bestiar i les seves tendes i arribaven en massa com les llagostes. Eren tants que ni ells ni els seus camells no es podien comptar. Envaièn el país i el saquejaven. 6 Per culpa de Madian els israelites van quedar reduïts a una misèria tan gran que van clamar al Senyor. 7 Així que van clamar al Senyor pel mal que els feien els madianites, 8 ell els envià un profeta que els va dir: «Això diu el Senyor, Déu d'Israel: "Jo us vaig treure d'Egipte, us vaig fer sortir de la terra on éreu esclaus. 9 Us vaig alliberar dels egipcis i de tots els vostres opressors. Els he expulsat de davant vostre per donar-vos les seves terres. 10 Us vaig dir: 'Jo sóc el Senyor, el vostre Déu, no venereu els déus dels

amorreus, en el país dels quals habiteu.' Però vosaltres no m'heu obeït."» 11 L'àngel del Senyor va venir a asseure's sota l'alzina d'Ofrà, que era propietat de Joaix, del clan d'Abièzer. Gedeó, fill de Joaix, estava batent el blat a dins del cup per salvar-lo dels madianites. 12 L'àngel del Senyor se li va aparèixer i li digué: «El Senyor és amb tu, guerrer valent.» 13 Gedeó respongué: «Perdó, senyor meu. Si el Senyor és amb nosaltres, per què ens passa tot això? On són tots aquells prodigis que ens contaven els nostres pares quan deien: "¿No és cert que el Senyor ens va treure d'Egipte?" El cert és que ara el Senyor ens ha abandonat i ens ha deixat a mercè dels madianites.» 14 El Senyor es girà cap a ell i li va dir: «Vés amb la força que tens i salvaràs Israel dels madianites. ¿No sóc jo qui t'envio?» 15 Gedeó respongué: «Perdó, Senyor meu. Com puc salvar Israel si el meu clan és el més petit de Manassès i jo sóc el més jove de la meva família?» 16 Llavors el Senyor li digué: «Jo seré amb tu, derrotaràs els madianites com si es tractés d'un sol home.» 17 Però Gedeó va insistir: «Si gaudeixo del teu favor, dóna'm un senyal que ets tu qui em parla: 18 no et moguis d'aquí fins que torni amb l'ofrena que et vull presentar.» El Senyor respongué: «No em mouré fins que tornis.» 19 Gedeó se'n va anar a preparar un cabrit, prengué un sac de farina i en va fer pans sense llevat. Va posar la carn en una panera i el brou en un

Gedeó i l'àngel en el moment de l'ofrena

tupí. Ho va portar a l'àngel i li ho va oferir sota l'alzina. 20 L'àngel del Senyor li digué: «Pren la carn i els pans, posa'ls sobre aquesta roca i aboca-bi el brou.» Quan Gedeó ho hagué fet, 21 l'àngel del Senyor, amb la punta del bastó que duia a la mà, va tocar la carn i els pans. De sobte, va sortir una flamarada de la roca i els consumí. Llavors l'àngel del Senyor va desaparèixer. 22 Gedeó compregué aleshores que era l'àngel del Senyor i digué: «Pobre de mi, Senyor, Déu sobirà! He vist el teu àngel cara a cara!» 23 Però el Senyor li digué: «La pau sigui amb tu. No tinguis por, no moriràs.» 24 Gedeó va dedicar un altar al Senyor en aquell indret i li posà aquest nom: «El Senyor és pau.» L'altar encara avui és a Ofrà d'Abièzer.

1. Lectio

L'enemic assetja Israel. Són els madianites, juntament amb els amalequites i els nòmades, que vénen del sud i de l'orient, i que espolien Israel arrabassant-li el blat i les collites i depredant els seus ramats. El text els compara a una onada de llagostes, que, amb el seu pas destructor, deixen pertot només misèria i desolació. Un poder aclaparador que dura set anys. Són els pobles que Israel ja coneixia de la travessia del desert i que, d'alguna manera, ara voldrien impedir-li el seu assentament a la terra de Canaan, la terra promesa, voldrien impedir el compromís d'Israel amb la història, voldrien fer fracassar la missió del poble, que és encarnar en la història el projecte de Déu contingut en la Torà, un projecte de pau i de justícia que vol configurar la realitat tal com Déu la pensa i tal com Déu la mira.

Aquesta situació objectivament negativa és una invitació a llegir la pròpia història amb els ulls de Déu. Diu el text que Déu els envià un profeta (cf. Jt 6,8). El profeta té la missió a Israel d'ajudar a fer una lectura correcta dels esdeveniments, de la història, fins i tot en els seus moments més foscos i incomprensibles, com a portadors de paraula i de sentit. Per això parlem d'una

història profètica, és a dir, d'una història humana que Déu assumeix, fa seva, per a fer-ne història de salvació. Jo sóc el Senyor, el vostre Déu... (Jt 6,10), els recorda el profeta. El profeta, a més d'ajudar a llegir la història, és el portador de la identitat del poble. En efecte, aquesta identitat es configura, com ja sabem, per la pertinença al Senyor, pel fet de ser el poble del Senyor. És una identitat irrenunciable i innegociable, que el poble ha de salvaguardar i renovar constantment, sobretot en els moments durs, com els actuals en què ens situa la *lectio* de text del llibre dels Jutges. El profeta, encara, dóna una clau important per a llegir o desvelar el sentit dels esdeveniments actuals: *Vosaltres no m'heu obeït*, diu el Senyor, en el mateix verset 10. La pèrdua de la identitat, que es resumeix en la paraula «obediència», és a dir, l'escolta activa de la Paraula del Senyor, de la seva Torà, aquesta pèrdua d'identitat és la causa de les dificultats actuals, de la dissort del poble, del seu «no encaix», si se'n permet l'expressió, en la història actual.

És sorprenent la lectura que Déu mateix fa de la història dels homes, d'aquests que no l'han obeït, lectura que comunica a Gedeó, fill de Joaix, d'un clan insignificant

La Torà

d'Israel, per mitjà del seu àngel, el seu mitjancer. L'àngel és la boca de Déu i el prototipus del profeta, cridat també a ser la boca de Déu: *El Senyor és amb tu, guerrer valent*, li diu (Jt 6,12). Sembla gairebé una broma. Com pot ser? *Perdó, senyor meu* –diu Gedeó. *Si el Senyor és amb nosaltres, per què ens passa tot això? On són tots aquells prodigis que ens contaven els nostres pares quan deien: "¿No és cert que el Senyor ens va treure d'Egipte?" El cert és que ara el Senyor ens ha abandonat i ens ha deixat a mercè dels madianites* (Jt 6,13). És una dificultat ben real, i també ben nostra. El text tracta de la lectura de la realitat. Es tracta de descobrir, de llegir la presència salvadora de Déu en l'opacitat i en la dificultat dels esdeveniments actuals. La història de la salvació és sobretot un exercici de lectura. I per a fer-la tenim els profetes, ja que ens trobem davant una història profètica, plena de significat ocult sota la capa de la quotidianitat, que cal saber interpretar i emparaular, fer eloqüent.

Israel té els jutges per ajudar-lo a tirar endavant el projecte de Déu, la seva missió de donar testimoni de la bonesa i de la benedicció de Déu en el món. Déu suscita Gedeó precisament per a aquesta missió: salvar el seu poble, retornar-li la identitat de la seva pertinença a Ell, renovar-lo en la seva missió. El primer encàrrec que rebrà Gedeó de part del Senyor és el de destruir l'altar dedicat a Baal –la no identitat– que el seu pare Joaix havia construït, juntament amb un bosquet sagrat (Jt 6,25). Ja sabem que el culte, per a Israel, juntament amb l'ètica, és l'àmbit decisiu on verifica la seva identitat. Més encara, Gedeó descobrirà la veritable identitat del Senyor que el crida –*el Senyor és pau*– en la seva ofrena sacrificial a aquest Déu misteriós, que encara no coneix del tot, que anirà coneixent, de fet, a mesura que camini i tiri endavant la seva missió.

Com s'explica la missió? Com es comprèn? *Vés i salvaràs... sóc jo qui t'envio* (Jt 6,13)

diu el Senyor. La missió sempre va lligada al camí, a la història. És una missió amb moviment. Cal moure's, cal caminar. Caminar amb la història, mirant endavant, vers el futur d'on ve el Senyor, obrant, tot caminant, la seva salvació. Per què una missió? Perquè la salvació, que és obra de Déu, és també una tasca confiada a l'home, ja des del primer dia de la Creació (cf. Gn 1,28).

Gedeó, davant el que Déu li demana, constata el seu no-res, la seva petitesa: pertany al clan d'Abièzer, un dels més insignificants a Israel, i ell mateix, tal com ho serà David anys a venir, és el més petit dels germans (cf. 1 Sa 16,11). D'altra banda, quan Déu el crida, Gedeó es troba fent una tasca poc rellevant: no és ni un guerrer, ni un sacerdot, ni un estratega... s'ocupa senzillament en la batuda del blat, amagat dins un cup, per por dels madianites. En l'obscuritat d'una tasca senzilla, en la petitesa d'un rang insignificant Déu irromp per salvar el seu poble: un detall que la Bíblia subratlla sempre que es tracta d'una crida d'algú per a una missió.

Déu es fa garant de l'èxit de la missió encomanada, promet de fer-s'hi present. Una promesa que ha de ser acollida amb l'assentiment de la fe i de la confiança. No hi ha altres garanties diguem externes. De fet, Déu, quan encomana una missió, està suggerint, com en aquest cas, que la tasca de llegir la història humana com a història de salvació serà una tasca conjunta, entre Déu i l'home. L'home, tanmateix, demana un senyal d'aquest compromís de Déu amb la història, d'aquesta seva presència irrenunciable en els camins i en el destí del poble. Aquest senyal, el lloc on Gedeó comprovarà l'autenticitat de Déu, és, en la lectura que ens ocupa, el culte, l'ofrena sacrificial, l'únic àmbit convenient per a l'articulació correcta de les relacions entre Déu i l'home: *Pobre de mi, Senyor, Déu sobirà! He vist el teu àngel cara a cara!* (Jt 6,22). Veure l'àngel de Déu és veure

Déu mateix, i ningú no pot continuar vivint després de veure Déu. Déu salvaguarda la seva transcendència, la seva alteritat, que són el preu de l'alteritat i de la llibertat de l'home. Per això l'home no pot veure Déu. Déu, però, fa prevaler la seva proximitat i la seva benignitat per damunt de la seva transcendència i de la seva alteritat: *La pau sigui amb tu. No tinguis por, no moriràs* (Jt 6,23). La proximitat i la bondat de Déu tenen aquest nom: «Pau». Déu és pau, el Senyor és pau. La pau és el veritable rostre de Déu, la seva identitat, la seva realitat més profunda, en tant que és una identitat que configura també la de l'home. Déu és pau en tant que és Déu per als altres, Déu en camí, Déu en la història. És una mica el mateix que Déu havia dit a Moisès des de la bardissa: *Jo sóc el qui sóc, jo sóc el qui seré* (cf. Ex 3,1-10). Anirem configurant junts la nostra identitat. En la mesura que tu configuris la teva, aprendràs també el secret de la meva, i la meva t'ajudarà a configurar la teva. Perquè Déu és sempre un Déu personal, *el Déu d'Abraham, el Déu d'Isaac i el Déu de Jacob* (Ex 3,6).

El relat, ara que n'hem fet la lectura, ens recorda irresistiblement el de l'anunciació de l'àngel a Maria (Lc 1,26-39): la irrupció de Déu en l'inesperat, la crida i la missió, amb la promesa de l'assistència per part de Déu —el Senyor és amb tu—, la pròpia insignificança, la dificultat davant la missió encomanda, el senyal que autentifica l'obra de Déu... Maria, de fet, no demana un senyal, exposa una dificultat, i és Déu mateix qui li ofereix el senyal, el senyal d'Elisabet la seva cosina. La missió també comporta un camí, i és tot fent camí que es descobreix l'autèntic rostre del Déu que ve a portar la pau: Maria, després de la visita de l'àngel es posa immediatament en camí. Tenim ací un exemple bell i eloqüent de com els autors del Nou Testament rellegeixen l'Antic i l'actualitzen. El relat de l'anunci de l'àngel a Maria —no-

tem també la figura de l'àngel del Senyor com a mitjancer d'una bona nova— es veu clarament que està confegit a partir del relat de Gedeó del qual avui fem *lectio divina*.

2. Meditatio

Déu és pau. El Senyor és pau. Ens centrem en aquesta frase del nostre text, que conté, resumeix la identitat del Senyor, i amb aquesta identitat la missió confiada a l'home, i amb la missió també la identitat de l'home.

Déu es mostra com a Déu de pau en un context marcat per la confrontació, per la guerra, per l'eliminació de l'altre: la missió de Gedeó comportarà la destrucció física de l'enemic. I és enmig d'aquest context que Déu vol preservar la seva identitat com a realitat i signe de pau. L'altar on és adorat aquest Déu de pau perdura al llarg del temps i de la història com un testimoni i com un record permanent per al poble: *L'altar encara avui és a Ofra d'Abièzer* (Jt 6,24). El poble, enmig de les seves lluites, enmig dels conflictes suscitats per la llibertat humana i en els quals, d'entrada, Déu no intervé, ha de recordar que Déu és pau i n'ha de salvaguardar la identitat fent-se ell mateix constructor de pau.

Encara que pugui semblar una quimera, l'itinerari del poble d'Israel és un aprenentatge de la pau, una pau que compromet tant la realitat de l'home com, d'alguna manera, la realitat de Déu. Una pau que no és pas absència de lluita, de confrontació, una pau que no és quietisme, ni silenci, ni resignació... una pau que és fruit del treball de la justícia i per la justícia, el treball que malda per ajustar més i més la realitat de l'home i del món a la realitat de Déu.

Jesús resumirà en la seva missió i en el seu missatge aquest itinerari del poble creient de la fe d'Israel assumint com a pròpia la mateixa identitat de Déu, el Déu-pau, que ell comparteix plenament com a Fill. També Jesús dirà que no ha vingut a portar la pau sinó

la divisió, i felicitarà els constructors de pau, és a dir, els qui lluiten per la justícia i per la dignitat de l'home (cf. Lc 12,51; Mt 5,9). Ell mateix, com a font de pau, la promet i la dóna als qui creuen en ell, el Ressuscitat: *Us deixo la pau, us dono la meua pau. Jo us dono la pau que el món no dóna. Que els vostres cors s'asserenin i no temin* (Jn 14,27). El do i la tasca són els dos ingredients de la pau, els dos camins que ens apropen a la realitat del Déu-pau. Déu es dóna generosament als homes, però el seu projecte ha de ser treballat, actuat pels homes, com una tasca, en la història i en el dia a dia de la vida quotidiana. La pau és do, i brolla abundant de la font, Crist, Sagrament del Senyor-que-és-pau. Però la pau és també una tasca, un treball, una missió, que brolla del compromís evangèlic per la justícia. La benaurança de la pau és plena quan el do i la tasca de l'home es retroben feliçment en l'àmbit de la fe.

3. Contemplatio

En la nostra lectura hem assistit a un prodigi, a un fet sobrenatural propi d'una concepció mítica de la realitat. Déu intervé d'una manera directa en els afers propis de la vida mundana o terrenal, violant —si se'm permet l'expressió— les lleis que ell mateix ha imposat a la història i a la natura. És aquesta una constatació que posa en entredit la discreció i l'elegància de Déu en la seva providència de la qual he parlat altres vegades. La visió mítica de la realitat la concep, aquesta realitat, organitzada en dos àmbits sobreposats —en dos nivells o pisos— que corren paral·lels vers la meta comuna on es retrobaran: el món dels déus immortals (el pis de dalt) i el món dels pobres mortals (el pis de baix). De tant en tant, però, i sovint de manera capriciosa, i sempre segons aquesta concepció mítica de la realitat, els déus decideixen d'intervenir fent irrupció en l'àmbit de la història i de la natura. El llibre dels Jutges, en gran part, respon a

JUTGES

Pròleg (1,1-3,6)

El poble d'Israel ocupa el país de Canaan

1 Després de la mort de Josuà, els israelites van consultar el Senyor: —Quina de les meues tribus ha de conregar la guerra contra els canaanites? ² El Senyor respongué: —Conregarà la guerra Judà. He pacat el país a les meues tribus. ³ Llavors els de la tribu de Judà van dir als de la tribu de Siméon, els seus germans: —Veniu, que combatrem pleques contra els canaanites en el territori que ens ha tocat en sort. Després nosaltres també vindrem a combatre en el territori que us ha estat assignat. Els de Siméon, decaes, es van ajuntar als de Judà. ⁴ Van començar la guerra i el Senyor va posar a les seves mans els canaanites i els peritzos; en mataren deu mil a Ribec. ⁵ Amb ells hi havia el rei Adoni-Bezeq; van combatre contra ell i derrotava els canaanites i els peritzos. ⁶ Adoni-Bezeq intentà fugir, però ell van perseguir i capturar, i li tallaren els polzes de les mans i dels peus. ⁷ Llavors Adoni-Bezeq exclamà: —Scamita reis, arrab els polzes de les meues i dels peus tallats, recollir les engrunes que queden de la meua taula. Ara Déu em paga tal com jo havia fet. I se l'endugaren a Jerusalem, on va morir. ⁸ Els de la tribu de Judà van posar sege a Jerusalem. Un cap press la ciutat, van estorninar els seus soldats i van calar-le foc. ⁹ Després passaren a combatre contra els canaanites que vivien a La Montanya, al Negeb i a la Xelà. ¹⁰ També van anar a combatre contra els canaanites que vivien a Helon, que abasteges Sànos-ma (Quia-Ara), i van derrotar els clans de Xicac, Abiron i Talmai. ¹¹ Des d'altz marçaren contra els habitants de Dabir, que abasteges Sànos-ma (Quia-Sela). ¹² Caleb va prometre que donaria la seva filla Asa per nul·ler al qui conquerís Quia-Sela. ¹³ Otnià, fill de Quena, el guanyà però de Caleb, i va conquerir Quia-Sela. ¹⁴ El dia que Asa entrava com a esposa a casa d'Otnià, ella va preparar el seu marit de donar un terreny a Caleb, el seu pare. Asa va començar a donar-li a Caleb de l'ase estant, i ell li va dir: —Què vols, ara? ¹⁵ Ell va respongué: — Don-me un favor. Ja que m'has donat unes terres de seca, donam també alguna font d'aigua.

Pàgina d'inici del Llibre dels Jutges

aquesta concepció mítica, en la qual l'àngel del Senyor és la figura que connecta els dos móns. Hi ha però una diferència subtil i substancial: a la Bíblia la intervenció de Déu no anul·la mai la llibertat i la responsabilitat dels homes. És sobretot un signe de proximitat i de tendresa: el Creador no es desentén del camí dels homes. S'hi fa present per assumir-lo, per a fer de la història dels homes i de la seva pròpia història un únic itinerari de salvació i de lloança. En tot cas aquestes incursions sovintejades del cel a la terra són pròpies de l'etapa encara «adolescent», plena de juvenil espontaneïtat, que viu el poble d'Israel entre l'ideal (Josuè) i la realitat de la història (la monarquia). En avançar pel camí de la història la Bíblia haurà d'optar decididament per una visió no mítica de la realitat, per la secularitat com a lloc teològic per excel·lència.

La nostra contemplació d'avui, després de la lectura i la meditació que hem fet del text del llibre dels Jutges, hauria de portar un nou sentit a la manera com ens relacionem amb

la realitat d'ací baix i, també, amb el «món de dalt». Ens podem preguntar si concebem el «cel» com un àmbit paral·lel al nostre, al qual potser algun dia arribarem, que ens afecta relativament poc... o bé com quelcom que afecta ja la nostra realitat i la nostra història, com quelcom que, d'alguna manera i fins a un cert punt, es decideix en la nostra història i en la nostra realitat, en les opcions que ara assumim lliurement i responsablement.

En l'església actual, en la seva praxi concreta, hi ha encara moltes coses que són el fruit –immadur– d'una visió mítica de la realitat encara no superada. Un exemple, que ara torna a estar molt de moda: les beatificacions i les canonitzacions. En una època en què ja no ens encomanem als sants, aquests éssers sobrenaturals, una mica màgics, l'església continua mantenint i potenciant un muntatge en el qual allò decisiu és la intervenció –miracle– d'aquest ésser sobrenatural que actua violant les lleis de la natura i de la llibertat i la responsabilitat humanes.

Que la nostra contemplació, doncs, ens faci autèntics creients en els miracles d'aquesta llibertat i d'aquesta responsabilitat amb les quals aprenem a situar correctament la nostra realitat en la perspectiva de Déu, que aquest és en definitiva el nucli de la santedat cristiana.

Cerimònia de beatificació de l'any 2013

4. Oratio

Salm 120

Càntic de pelegrinatge.

*Clamo al Senyor en la meua desgràcia,
i ell em respon.*

*Allibera'm, Senyor, dels llavis mentiders
i de la llengua impostora.*

*Què et donarà el Senyor a mans plenes,
llengua impostora?*

Fletxes esmolades de guerrer i brases de ginesta!

*Ai de mi, que he de viure a Mèixec,
exiliat als campaments de Quedar!*

*Fa massa temps que he de viure
amb els qui no volen la pau.*

*Jo sóc home de pau,
però, quan parlo amb ells,
es decanten per la guerra.*

Aquest salm canta la nostra realitat d'exiliats. El lloc on hem de donar testimoni del Déu-pau, és, com per al salmista, Mèixec i Quedar... aquestes geografies de la no identitat on som urgits a forjar i nodrir la nostra com a poble que pertany al Senyor. Ja que Déu és pau, l'home que creu en Ell també és pau. L'expressió original del salm és forta: *Jo, pau* (Sl 120,7). Jo sóc pau, estic per la pau, per la causa de la pau. I això solament al final d'un procés, d'una confrontació, primer a dintre nostre i després en l'espai de la història. Una història que va des de la manifestació del Senyor-que-és-pau en l'ofrena sacrificial del jutge Gedeó fins a la nostra realitat concreta, el nostre avui amb els qui no volen pau i es decanten per la guerra. També a casa nostra, en el moment històric que vivim, enfront dels qui no volen la pau i es decanten per la guerra negant tota possibilitat al diàleg constructiu, hem de ser homes de pau. D'aquella pau que neix de la veritat i de la justícia.

Arxíu: Conferència Episcopal Espanyola

Lluís Solà

GESTIONAR O CONTEMPLAR? LA RELACIÓ DEL MONJO AMB LA NATURALESA

La relació d'un cristià amb la naturalesa té dos components bàsics: la contemplació i la gestió respectuosa. Aquests dos components són els que configuren també la relació del monjo amb la naturalesa tal i com podem comprovar llegint fragments de la Regla de sant Benet. D'aquesta relació ens en parla el P. Lluc Torcal, prior del monestir de Poblet.

La gestió de l'aigua

La concepció autàrquica que del monestir té sant Benet la podem trobar sintèticament expressada en el capítol que parla del porter del monestir. *El monestir, si és possible, s'ha d'establir de tal manera que totes les coses necessàries, és a dir, l'aigua, el molí, el forn, l'hort i els diversos oficis, s'exerceixin a l'interior del monestir, per tal que els monjos no tinguin necessitat de córrer per fora, perquè no convé de cap manera a les seves ànimes* (RB 66,6-7). Totes les coses necessàries s'han de trobar dins del monestir. Aquesta disposició de sant Benet condiciona fortament la relació que estableixen els monjos amb els recursos vitals i, per tant, amb la naturalesa, que n'és la font primordial. En efecte, l'aigua l'ofereix la naturalesa. *De les fonts en fas brollar torrents que s'escolen entre les muntanyes* (SI 104,10). La naturalesa ens dóna l'aigua per la pluja, per les deus, pels rierols i torrents, pels rius... i són els monjos els qui han de construir el monestir a prop d'una d'aquestes fonts d'on brolla l'aigua, cosa que obliga els monjos a crear-ne una concreta gestió. Potser una deu pot estar dintre del recinte monàstic, però cal pensar com fer-la arribar a totes les dependències on l'aigua és necessària; cal pensar com emmagatzemar-la per als períodes eixuts... potser el monestir

es pot construir a prop d'un rierol o d'un riu, però cal pensar com canalitzar l'aigua per abeurar i regar tot el monestir, cal pensar com evitar les crescudes que podrien danyar les terres del monestir o el monestir mateix... Els monjos davant de l'aigua, que han de poder trobar dins del monestir, han de pensar de quina manera gestionen aquest fonamental recurs natural. Els canals, les conduccions, les fonts i brolladors, els molins que utilitzen la força de l'aigua i el clavegueram són clars exemples de com una comunitat monàstica es relaciona amb un recurs natural des d'una perspectiva d'aprofitament respectuós, de gestió.

Foto: Rafael López-Monnié

Muntanyes de Prades

L'hort, el molí i el forn

Però també han de tenir dins del recinte monàstic tant l'hort com el molí i el forn. Aquests dos darrers ens parlen dels cereals i del pa, concretament. L'aigua i el pa són els aliments bàsics de l'home: disposar-ne internament és la base de l'autosuficiència en els recursos. *Que sigui prou per a tot el dia una bona lliura de pa, tant si es fa un sol àpat, com si bi ha dinar i sopar. Si han de sopar, que el major-dom reservi la tercera part de l'esmentada lliura per donar-la a sopar* (RB 39,4-5). El pa s'obté de la gestió acurada de la terra: dels camps de blat que any rere any hauran de poder donar suficientment fruit per abastir la comunitat. Un recurs que ha de fructificar cada any és un recurs que es gestiona intel·ligentment: no és un recurs que s'espera que ens vingui

donat per la terra *naturalment*. Cal una gestió concreta, una cultura del camp, una *agri-cultura*, que permeti que la terra fecundi i doni el seu fruit. A més, aquesta cultura s'estén a la transformació d'aquest producte: el blat s'ha de convertir en farina i per això ha de ser mòlt. Heus ací la necessitat del molí dins del monestir. Un molí que haurà de funcionar amb la força de l'aigua o del vent: un altre exemple de gestió de recursos naturals per obtenir energia en aquest cas.

Verdures i hortalisses

I si això passa amb el blat o amb els cereals en general, tres quarts del mateix passa amb les verdures i hortalisses que, com veurem, constitueixen l'alimentació dels monjos. L'hort també ha d'estar en el clos

Foto: Richard Martin.

Camps de conreu del Monestir de Poblet

del monestir. I l'hort és un exemple clar de com es gestiona la terra. Aquesta ha de fructificar de forma variada, abundant, constant, saludable, nutritiva, cosa que només s'aconsegueix si es crea una relació capaç de treballar-la, capaç d'incidir-hi humanament, capaç de gestionar-la intel·ligentment: aquesta és l'essència de l'*agri-cultura*. La base de l'alimentació dels monjos són els fruits de la terra. Sant Benet, parlant de la mesura del menjar, ens diu: *Que siguin suficients, doncs, per a tots els germans, dos menjars cuits, i si és possible de tenir fruita o bé hortalisses tendres, que n'hi afegixin un tercer* (RB 39,3). Aquest text eixampla l'horitzó de la gestió de l'hort. Els monjos no només mengen verdures crues (fruita o bé hortalisses tendres) sinó que també, com en el cas del blat, les transformen (menjars cuits). La cuina és també una cultura que combina alhora recursos naturals com el foc, l'aigua o els productes del camp.

El raïm i el vi

Un producte que ofereix una transformació especial és, evidentment, el raïm, del qual en surt el vi. A la mesura de la beguda, sant Benet hi dedica tot un capítol, i ens ofereix algunes consideracions importants: *Cadascú ha rebut de Déu el seu propi do: els uns, aquest, els altres, l'altre. Per això ens fa un cert escrúpol d'establir la mesura de l'aliment dels altres. Amb tot, tenint en consideració la flaqueza dels febles, creiem que és suficient per a cadascú una hèmina de vi al dia. Aquells, tanmateix, a qui Déu dóna de poder-se'n estar, sàpiguen que tindran una recompensa especial* (RB 40,1-4). El vi, beguda bàsica de l'àrea mediterrània d'on prové l'extracció cultural de Benet de Núrsia, diu que alegra els cors dels homes, però també pot fer esgarriar els savis. Per això sant Benet escriu a la seva Regla: *Encara que llegim que el vi no és gens propi de monjos, amb tot, com que als nostres temps això no se'ls pot fer entendre, almenys convinguem a no beure fins a la sacietat, sinó amb moderació, perquè el vi esgar-*

ria fins i tot els homes intel·ligents (RB 40,6-7). El vi és un altre exemple d'una relació cultural amb la naturalesa.

El treball

Com es pot veure, la gestió té en el pensament de sant Benet com a contrapartida el treball. L'ideal del treball que trobem a la Regla, sant Benet l'expressa amb aquestes paraules: *Si les condicions del lloc o la pobresa exigien que ells mateixos es fessin les collites, que no s'entristeixin, perquè és aleshores que són veritables monjos, quan viuen del treball de les seves mans, com els nostres Pares i els apòstols. Que totes les coses, però, es facin amb moderació pensant en els més febles.* (RB 48,7-9). El treball manual és el més adequat per a la vida monàstica: a través de les seves mans, els monjos han de fer les pròpies collites, han de transformar els recursos que la naturalesa ens ofereix, han de gestionar-la. Les mans són, per tant, aquella part del cos amb què es produeix aquesta relació de gestió del monjo amb la naturalesa. En relació al treball, sant Benet ens fa veure encara alguns altres aspectes de com es fa concreta aquesta relació. En efecte, és interessant la reflexió que fa sobre la feixuguesa del treball i la mesura del menjar i de la beguda: *Si tal vegada el treball hagués estat particularment feixuc, que estigui al judici i al poder de l'abat d'afegir-bi alguna cosa més, si cal, evitant, sobretot, la disbauxa i mirant*

Font del claustre de Poblet

Camps d'espígol a Sénanque. (Provença-França)

que el monjo no agafi mai un enfit (RB 39,6-7). Però, si les condicions del lloc, o el treball, o la calor de l'estiu, fan que en calgui més, que estigui al judici del superior, mentre vigili que mai no s'arribi a la sacietat o a l'embriaguesa (RB 40,5-7).

La gestió de la naturalesa no és bufar i fer ampolles. Sovint és una tasca feixuga i cansada, que requereix un esforç. Aquest esforç és el cost que cal pagar per tal que la naturalesa ofereixi els recursos necessaris a fi que tots els monjos tinguin el que necessitin. Sant Benet deixa a la consideració de l'abat la sobrepossi de menjar i beure que caldrà donar als germans, quan el treball haurà arribat a un cert grau de feixuguesa. Encara podem trobar una reflexió interessant, quan la Regla parla de la mesura del beure: *Però, si*

les condicions del lloc fan que no es pugui trobar ni la quantitat esmentada, sinó molt menys, o no gens, que beneixin Déu els qui viuen allà, i que no murmurin. Sobretot advertim això: que evitin les murmuracions (RB 40,5-7). Sovint la tasca dels monjos es veurà frustrada per les condicions naturals del lloc. La feixuguesa del treball no vindrà només per agents com ara la calor o el fred, sinó per les mateixes condicions del lloc amb les quals caldrà sempre comptar a l'hora de gestionar correctament els recursos naturals.

El component contemplatiu

Però hem dit al principi que la relació amb la naturalesa té un doble component: fins ara hem analitzat el referit a la gestió respectu-

osa, una gestió que té com a principi bàsic pensar en les generacions futures a l'hora de relacionar-se amb els recursos naturals, és a dir, viure aquesta relació des de la perspectiva de la caritat evangèlica envers els germans presents i futurs. Per a completar aquest article ens queda veure com es desplega el segon component, el contemplatiu.

En la pregària el monjo lloa Déu per les meravelles que ha fet en la creació, en la seva vida i en la vida de l'Església. Tot i així no trobem en la Regla un text que ens parli de contemplar Déu a través de la naturalesa. De fet, ni la paraula contemplació, ni la paraula naturalesa no surten a la Regla. Si bé això és veritat, no ho és menys que la pràctica dels monjos demostra una cosa ben diferent. La mateixa configuració dels monestirs ens fa veure com aquesta dimensió contemplativa es troba ben present dins l'espiritualitat monàstica. El que em sembla molt destacable és com aquesta dimensió,

d'alguna manera, brolla de l'altra. Hem vist com l'aigua és central en la vida d'un monestir. Amb l'aigua hi hem relacionat la construcció dels canals, dels molins o de les basses. Però també cal relacionar-hi la font que molts monestirs presenten al seu claustre: una font que utilitza aquest recurs no amb vista a la gestió sinó a l'embelliment del recinte amb el dringar del seu so. L'aigua esdevé així una invitació a la contemplació. De manera semblant passa amb els jardins, especialment el del claustre. Els jardins també suposen una gestió de la naturalesa, però es tracta d'una gestió que no mira tant la producció com l'embelliment del recinte. És veritat que en aquests jardins s'hi han cultivat sempre plantes de propietats medicinals, o s'han emprat les flors per a alimentar-hi eixams d'abelles i produir mel; però alhora les flors i les olors que aquestes produeixen han decorat espais que han recreat la contemplació dels monjos.

Foto: Sam Soler.

Vinyes del bosc de Poblet

Entorn del bosc de Poblet

L'entorn del monestir

Més encara, tota la gestió respectuosa de les terres, horts i boscos del monestir, generalment configura un espai al seu voltant de gran bellesa i harmonia, com és ara l'entorn de Poblet o el de camps d'espígol de Sénanque. Aquests entorns de gran bellesa i harmonia, resultat de la gestió dels monjos, sempre resulten una invitació a acostar-nos a la bellesa increada, una invitació a la contemplació.

La dimensió contemplativa de la naturalesa és, doncs, present en la vida dels cenobis benedictins i no calen massa paraules per adonar-nos que amb aquesta dimensió

Foto: Sam Soler.

s'activa la caritat envers Déu, perquè cada vegada que despleguem el nostre cor contemplant l'obra de la creació, el que fem és estimar Déu per damunt de totes les coses.

Si l'amor a Déu i al proïsme són el cor de l'Evangelí, ambdós components de la relació amb la naturalesa que hem descobert en la vida monàstica són les corresponents expressions: gestionar i contemplar. O més ben dit, gestionar tot contemplant.

Lluc Torcal

Foto: Richard Martin.

Vistes aèries de Poblet

ESSÈNCIA I RELACIÓ EN LA FÍSICA ACTUAL: DE LA FÍSICA QUÀNTICA A LA COSMOLOGIA

Un dels temes d'interès de la física, de la filosofia i de la teologia és la mena de realitat que ens revela la física. Ens en parla el doctor David Jou, poeta, catedràtic de física a la Universitat Autònoma i membre de la Fundació Joan Maragall de Barcelona.

Introducció

Un tema d'interès conceptual en la frontera entre la física i la filosofia i la teologia és quina mena de realitat ens revela la física. Es tracta d'una realitat objectiva? Subjectiva? Absoluta? Relativa? Parcial? Evolutiva? Quina relació té amb les limitacions del coneixement? I amb l'existència de Déu? I amb la capacitat d'observació? El tema –un clàssic en la reflexió filosòfica sobre la física– ha adquirit una actualitat particularment intensa amb el descobriment del bosó de Higgs –anunciat el juliol de 2012, i explorat sistemàticament entre aquell mes i la primavera de 2013–, i amb les discussions sobre la possible existència d'altres universos, tema recurrent de la cosmologia al llarg dels darrers cinc anys.

El descobriment del bosó de Higgs dona un impuls especialment vivaç a la discussió sobre essència i relació, és a dir, en termes aproximatius i simplificats: ¿les coses són en elles mateixes, o són tan sols en relació amb les altres? Serien tal com són si poguessin ser aïllades, o l'aïllament els llevaria aspectes decisius dels atributs amb què les imaginem? Des d'una perspectiva teològica, el tema ens porta a preguntar-nos si la realitat física és en si mateixa, o és relació amb alguna altra cosa –posem per cas Déu, o alguna altra mena de realitat.

Essència i relació en la biologia i l'antropologia: un breu recordatori

A escala biològica i, més encara, antropològica, el tema que estem tractant es planteja amb relativa claredat. És obvi que, abans que res, som relació. La nostra existència seria impensable sense uns progenitors –la fecundació artificial i la clonació matisen la idea de progenitors, però no en poden prescindir completament. La nostra supervivència seria impensable sense la ingesta freqüent d'aliments. Físicament, som sistemes físicoquímics oberts i allunyats de l'equilibri termodinàmic –sense que això impliqui que no puguem ser interpretats des d'altres perspectives–, cosa que, per la força de les lleis físiques, implica que en el nostre manteniment i preservació hi juga un paper decisiu la relació amb l'exterior.

La genètica i l'evolució biològica eixamplen encara més la profunditat i l'amplitud d'aquesta manera de ser indispensablement relacional: en el fons mateix del nostre genoma, podem llegir una llarga història de la vida, relacionada amb mutacions, transposicions, duplicacions, recombinacions, seleccions ambientals. És a dir, no tan sols som relació amb allò proper –els pares, els avis, l'entorn– sinó també amb una realitat molt més àmplia. Encara més: les exploracions de l'astrobiolo-

gia ens fan veure fins a quin punt l'existència de la vida és també en relació d'una sèrie de característiques físiques del planeta, de l'estrella corresponent, de l'atmosfera planetària anterior a l'aparició de la vida, de les característiques del sistema planetari

Des d'una perspectiva més interior, la neurobiologia evolutiva i l'etologia estudien el grau d'implicació emocional de les relacions amb els altres. ¿Fins a quin punt els animals més o menys propers a nosaltres en l'escala biològica –mamífers, fins i tot ocells– participen d'una intensitat emocional en les seves relacions amb alguns congèneres? L'observació detallada dels animals, més enllà d'un conductisme positivista limitat en la seva capacitat d'indagació, sembla posar de manifest, en alguns casos, una complexitat i riquesa afectiva molt considerables, que ens sorprenen i ens admiren.

Relació d'agapornis

En el cas humà, immers en l'àmbit de la comunicació, de la paraula, de la cultura, de l'art, l'existència és profundament relacional, no tan sols a escala biològica, sinó

també psicològica, sociològica, econòmica. Les tecnologies –el foc, la roda, l'escriptura, la impremta, els mitjans de transport, les telecomunicacions, la informàtica– han dilatat el component relacional de l'existència humana, fins al paroxisme actual de la comunicació gairebé instantània, permanent, múltiple, universal –i ansiosa, invasiva, impacient, hipnòtica, gairebé malaltissa. A mesura que l'evolució avança, el grau de relació es fa més profundament constitutiu de les entitats existents. És prou sabut, i Teilhard de Chardin en va subratllar persuasivament la rellevància interpretativa en un discurs ampli, potent i espiritualment seductor.

Essència i relació en la físicoquímica

Per a Teilhard, la importància de la relació començava a un dels nivells més elementals de la matèria: el molecular. Quan passem d'àtoms a molècules, sorgeixen propietats noves, que no estaven presents en els àtoms per separat. Pensem, per exemple, en l'H₂O, la molècula d'aigua. Quantes propietats té la molècula d'aigua que no tenen els àtoms d'oxigen ni d'hidrogen per separat! I quina immensa capacitat de diversificació de la realitat ofereix el pas dels àtoms al de les molècules!: d'un centenar de components atòmics a milers de milions de milions de possibles molècules diferents. Més encara: una sola molècula d'aigua no té totes les propietats físiques del que anomenem aigua: no és sòlida, ni líquida, ni gasosa, ni viscosa, ni fluida, ni cristal·lina. És la relació entre un cert nombre de molècules d'aigua el que permet que apareguin característiques macroscòpiques –fluídiques, elàstiques, termodinàmiques– que no té una molècula aïllada.

Les relacions entre molècules diverses, formant macromolècules, o supramolècules, o cèl·lules vives, quantes noves possibilitats obren al contingut del món! Relació a més nivells, obertura a més possibilitats.

Pierre Teilhard de Chardin

Precisament, alguns dels camps de més efervescència intel·lectual, avui, són els que intenten establir síntesis i relacions. El que anomenem biologia sintètica n'és un exemple ben revelador. La biologia molecular ens ha ensenyat de quines molècules estan compostes les cèl·lules, com interaccionen entre elles, com se'n transmeten genèticament les informacions. Molts científics creuen que ja és hora de plantejar-se com sintetitzar una cèl·lula viva a partir d'un conjunt de molècules. Tindrem ocasió de parlar-ne en algun número futur d'aquesta revista. Altres camps reveladors, en aquest sentit, i per posar-ne tan sols dos exemples, són la síntesi de nous materials —més durs, més lleugers, més flexibles, més conductors, per a aviació, astronàutica, bateries elèctriques, acumulació d'energia, tèxtils— o l'enginyeria de teixits biològics —combinant estructures tridimensionals artificials, amb cèl·lules mares i empelts, per recrear teixits biològics perjudicats o morts. La ciència i l'enginyeria, doncs, van marcant una orientació cap a síntesis més complexes, ambicioses i agosarades: la relació per sobre de l'essència, obrint cada vegada noves possibilitats.

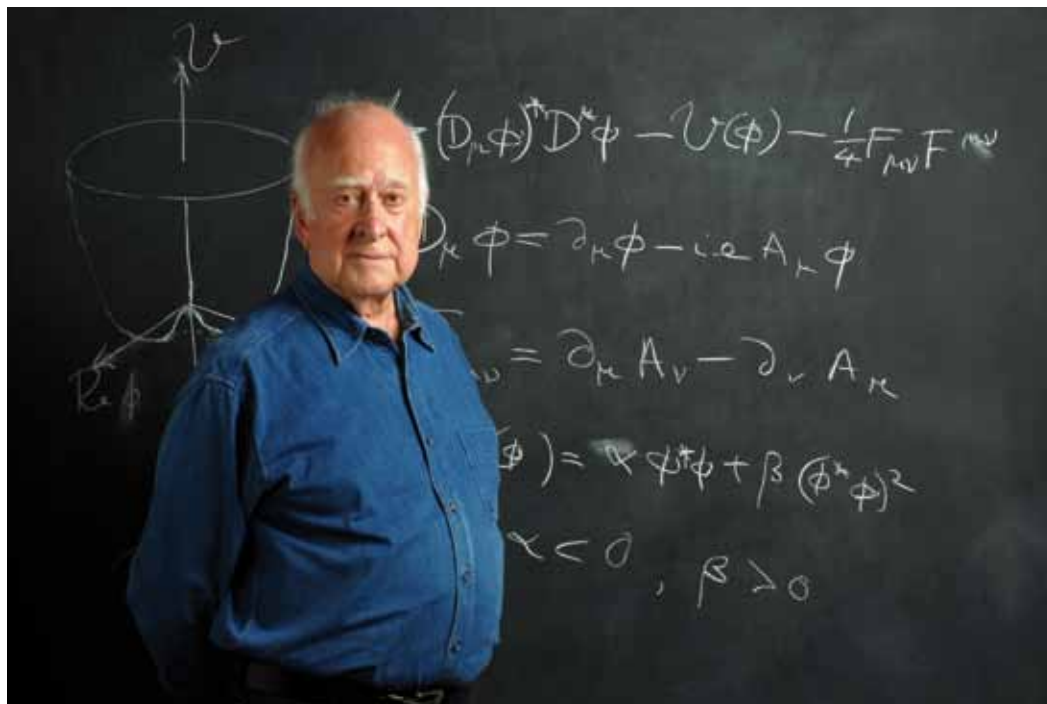
Ara bé, si la idea de relació sembla clara a partir del nivell atòmic —l'àtom mateix no és pas una unitat indivisible, sinó una unitat ben divisible, de nucli compost de protons i neutrons i de capes electròniques—, podria semblar que a l'escala més bàsica, la de les partícules elementals, haguéssim arribat finalment a l'essència, a una escala en què la relació fos un episodi del qual poguéssim prescindir. La física actual, però, ens sorprèn tot dient-nos que ni tan sols a l'escala d'una sola partícula elemental en el buit hem arribat a una essència, sinó que la relació hi segueix tenint un paper fonamental.

El camp de Higgs i la massa de les partícules

Començarem parlant del bosó de Higgs i el seu significat físic, i tot seguit tractarem altres situacions en què s'ha plantejat de manera especialment aguda el tema de la relacionalitat bàsica de la realitat física.

Intentem imaginar, en primer lloc, una partícula elemental: ens ve a la ment la idea intuïtiva d'una boleta diminuta, caracteritzada per uns determinats atributs físics, com ara la massa i la càrrega elèctrica —i hi podríem afegir l'espín i la càrrega de color, relacionada amb la interacció nuclear forta, entre d'altres possibles atributs, que ara no necessitem per a la nostra reflexió. Tant la física quàntica com la teoria de supercordes ens adverteixen d'algunes precaucions i distàncies que cal prendre respecte d'aquesta visió, i que comentaré posteriorment. Però entrarem tot seguit en el tema del bosó de Higgs.

La motivació bàsica d'aquesta entitat física és proporcionar una manera matemàtica consistent que permeti que les partícules elementals tinguin massa diferent de zero. Probablement, el lector se'n sorprendrà, tal com la majoria de físics ens n'hem sorprès en el seu moment: no és la massa la quantitat de matèria de la partícula? Si és així, per què

Peter Higgs

cal trobar cap manera d'introduir un valor no nul de la massa? Per què no posem directament en la teoria el valor experimental de la massa, sense més complicacions?

El problema rau en què quan volem construir una teoria unificada de les interaccions electromagnètiques, nuclears febles i nuclears fortes, les teories porten a resultats matemàticament inadmissibles –valors infinits per a algunes magnituds físiques, per exemple– si atribuïm directament masses no nul·les a les partícules. La manera coneguda d'evitar aquesta dificultat és suposar que les partícules no tenen per si mateixes una massa, sinó que aquesta sorgeix com a resultat de la seva interacció amb un camp físic que omple tot l'espai, i que anomenem camp de Higgs, en honor de Peter Higgs, un dels sis científics que el 1964 van proposar aquesta idea.

Recordem al lector que en física s'anomena "camp" les entitats físiques que estan

presents arreu de l'espai, i que actuen amb les partícules que s'hi troben. Per exemple, el "camp" electromagnètic és una entitat que actua sobre les càrregues elèctriques i produeix sobre elles una força. Per exemple, la força elèctrica que experimenta una partícula en un punt donat de l'espai és el producte de la seva càrrega elèctrica pel valor del camp elèctric en aquell punt. Si en aquell punt no hi ha cap càrrega, el camp elèctric hi segueix essent, però no fa cap força. Tot i això, el camp electromagnètic és capaç de propagar-se en l'espai encara que no hi hagi partícules, en forma d'ones electromagnètiques, que són la base física de la llum, dels raigs ultraviolats, infrarrojos, X i gamma, de les ones de ràdio, de televisió i de telèfons mòbils...

El camp de Higgs, doncs, proporciona a les partícules elementals la seva massa. Una manera d'imaginar com ho fa és pensar en un fluid molt subtil, sense viscosi-

tat, que omplís tot l'espai. Quan una bola s'hi mou amb velocitat constant, no fa cap força sobre ella, però si la partícula canvia de velocitat, el camp s'oposa al canvi de velocitat. D'aquí vindria l'anomenada massa inercial, és a dir, la que s'oposa a canvis del moviment. La teoria actual no ens diu pas el valor de la massa que ha de tenir cada tipus de partícula. Sabem que hi ha partícules molt lleugeres i d'altres de molt pesants, però això no és explicat pel camp de Higgs, que simplement dona un mecanisme per tal que les partícules tinguin massa. Diguem, de passada, que una manera d'imaginar el bosó de Higgs seria com una bombolla d'aquest fluid hipotètic, bombolla que costa molt de formar i d'observar, ja que es desintegra en menys de bilionèsims de segon després d'haver estat formada.

Enllà de detalls tècnics, l'aspecte conceptualment sorprenent és que una cosa com la massa, que sempre havíem imaginat com un atribut intrínsec de la partícula, que subsistiria si poguéssim aïllar mentalment la partícula, no és de fet una cosa "essencial" d'ella, sinó el resultat d'una "relació" amb una realitat de fons. Si poguéssim aïllar la partícula del seu espai circumdant, deixaria de tenir massa. Des d'aquest punt de vista, la partícula completament aïllada no "és" tal com la percebem.

El buit quàntic i la càrrega elèctrica de les partícules

En la física quàntica, el buit no pot ser un espai pur completament desproveït de tota mena de presències –sense partícules, ones, camps elèctrics, magnètics, gravitatoris ...–. La simplicitat i puresa de la idea clàssica del buit és prohibida pel principi d'indeterminació de Heisenberg, que conclou que en el buit van apareixent i desapareixent a l'atzar tota una sèrie de fluctuacions quàntiques,

com per exemple l'aparició i desaparició brevíssimes de parells de partícules i antipartícules –partícules i antipartícules que anomenem "virtuals", ja que duren massa poc per poder ser observades directament. En canvi, anomenem "reals" les partícules que hi ha de forma relativament durable en l'espai.

Les partícules que hi pugui haver en l'espai, doncs, interaccionen amb les partícules i antipartícules virtuals que les volten. Els efectes d'aquesta interacció són físicament observables. Des del punt de vista conceptual, un dels resultats més curiosos es refereix al valor de la càrrega elèctrica de les partícules. La idea és que la càrrega elèctrica de l'electró i d'altres partícules fonamentals és, de fet, infinita, però que un núvol de partícules i antipartícules virtuals al seu voltant compensarien aquesta càrrega infinita amb una altra càrrega infinita de signe oposat, de manera que la càrrega observada –resultat de la diferència d'aquests dos infinits de signes oposats– seria la càrrega elèctrica que observem en els experiments.

Aquesta idea és parcialment verificada –fins on es pot– per una sèrie d'experiments en què s'observa que en llançar amb gran velocitat dos electrons l'un contra un altre, de manera que es puguin atansar molt l'un a l'altre malgrat la repulsió electrostàtica entre ells, la càrrega amb què es repel·leixen no és ben bé el valor de la càrrega en repòs, sinó un valor més gran, que creix com més s'acosten les partícules, de manera que entre elles s'interposin menys cortines de partícules i antipartícules virtuals apantalladores. Aquestes observacions i idees –força anteriors a la idea del camp de Higgs de què hem parlat abans– queden descrites en el marc del que anomenem "electrodinàmica quàntica", en oposició a l'electrodinàmica clàssica, que té lloc en el buit clàssic.

Així doncs, la idea que ni la massa ni la càrrega, dos dels grans atributs que caracteritzen les partícules elementals, no són uns elements essencials de la partícula aïllada, sinó conseqüència, en part, de la seva relació amb un buit quàntic circumdant, resulta un nou aspecte de les reflexions entre essència i relació. Però la física quàntica va encara més enllà, en diversos aspectes.

Entrellaçament quàntic

Segons la física quàntica, els sistemes físics estan descrits per una funció d'ona que està relacionada amb la probabilitat que, en fer un experiment, s'obtingui un cert resultat. La relació entre la funció d'ona, el sistema físic i el resultat observacional porta a un nombre considerable de qüesti-

ons conceptuals paradoxals, que no tractarem aquí. Només cal dir, aquí, que segons la física quàntica, dues partícules que hagin interaccionat en un cert moment queden entrellaçades per una funció d'ona comuna, de manera que els experiments fets en una d'elles influeixen instantàniament en l'estat de l'altra, per lluny que estigui. Una sèrie d'experiments sobre aquests temes —relacionats amb el que anomenem “desigualtats de Bell”— semblen avalar aquesta idea intuïtívament problemàtica.

Pel que fa al tema d'aquest article, aquesta idea d'entrellaçament quàntic apunta una altra forma de relació entre partícules elementals, fins i tot molt distants les unes de les altres: el fet que hagin interaccionat entre si en un cert moment les vincula en instants

Conjunt de galàxies que conformen l'univers

futurs, fent que mesuraments sobre una afectin alhora les altres. L'essència entotsolada i independent de la visió clàssica de les partícules elementals distants queda ara tocada per un grau de relació altament sorprenent.

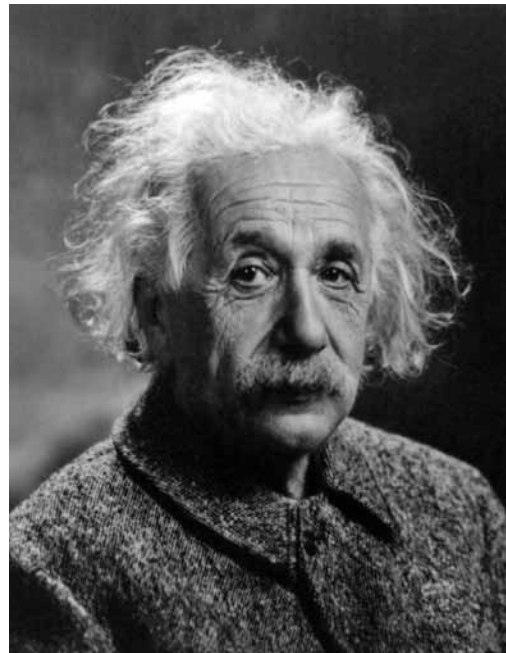
Cosmologia: la relació com a base de l'existència de la matèria

Referir-nos a física quàntica ens podria fer pensar que estem parlant tan sols d'un nivell microscòpic de la realitat. El grau a què arriba la rellevància de la relació en l'existència de les coses és, però, molt més gran quan el considerem a escala còsmica. A aquesta escala, podem veure fins a quin punt l'estructura i el contingut de l'univers tenen una relació íntima i profunda amb l'estructura matemàtica, abstracta, de les lleis físiques. En posaré tan sols dos exemples, ben coneguts i repetits.

Un d'ells és la relació entre l'existència de qualsevol partícula de matèria i l'estructura de les lleis físiques de l'univers, a una escala encara desconeguda. El problema físic rau en què la consistència matemàtica entre física quàntica i teoria de la relativitat especial implica que hi hauria d'haver la mateixa quantitat de matèria que d'antimatèria. Si hagués estat així, però, matèria i antimatèria s'haurien anihilat mútuament, donant lloc a radiació electromagnètica. En aquest cas, a partir de les bilionèsimes de segon des del seu inici, l'univers hauria estat compost només de llum, i no hauria contingut matèria ni antimatèria. La pervivència de matèria és atribuïda a una ruptura de simetria entre la matèria i l'antimatèria, que encara no és prou coneguda. Allò que sembla més obvi i contundent, com ara la matèria, és, doncs, el resultat d'una relació delicadíssima entre matèria, antimatèria i alguns termes de les lleis físiques que van permetre un cert grau –minúscul– de ruptura de simetria.

El segon exemple es refereix a l'existència de galàxies i d'estrelles en l'univers.

Aquesta existència no és pas una necessitat lògica. Si la constant de la gravitació, o la densitat, o les condicions inicials de l'expansió còsmica haguessin estat gaire diferents, l'univers s'hauria expandit tan ràpidament que no hi hauria hagut possibilitat d'agrumollar matèria en forma de galàxies i d'estrelles, i el contingut de l'univers seria un gas tènue d'hidrogen de baixa densitat, homogeni arreu de l'univers –un univers fosc i sense vida.

Albert Einstein

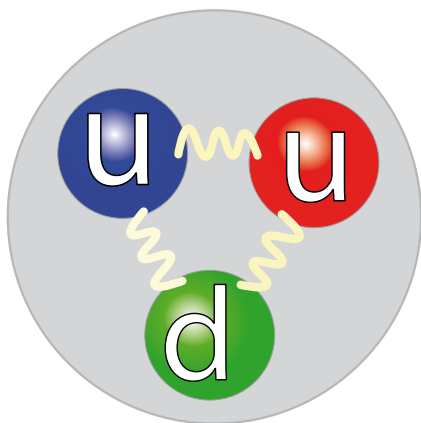
Comentaris finals

Teològicament, en el cristianisme, imaginem que el més essencial del nostre ésser és la relació amb l'Altre: l'Altre que ens volta –la societat, la llengua, la cultura, la història, l'economia–, i l'Altre de Déu. La rellevància de la nostra relació antropològica amb els altres és prou clara. La relació amb l'Alteritat de Déu pot semblar més problemàtica, més imaginària: una arbitrarietat del pensament, una inflació pueril de vanitat en voler donar

a la nostra condició una rellevància còsmica i metafísica. Veiem, però, que la interpretació actual de les lleis físiques atribueix a la relació una importància decisiva en l'existència, fins i tot –i aquí hi ha la sorpresa– a l'escala de partícules elementals aïllades i a l'escala còsmica.

De fet, l'estructura mateixa de l'univers és profundament relacional, i depèn de les lleis físiques. La possibilitat de la nostra existència està íntimament relacionada amb l'existència de tres generacions de quarks: com que fa tan sols una vintena d'anys que coneixem aquesta relació, podem fer-nos una idea de fins a quin punt no hem estat, durant segles, prou conscients del nostre grau de relacionalitat amb l'alteritat de les lleis físiques. Si la racionalitat de les lleis físiques és un reflex de la Raó d'un Creador, la nostra relació amb aquest Creador, encara que no fos conscient, seria decisiva.

Estructura d'un protó de tres quarks

El fet que la realitat que observem pugui ser, en algun aspecte, la compensació de dues realitats infinites en intensitat i que gairebé es contraresten mútuament és una de les idees més sorprenents de la física, malgrat que no sigui gaire coneguda. Així, malgrat el caràcter aparentment finit i poc sorprenent d'un electró, s'obre la sorpresa que la seva realitat pugui ser molt més subtil i vertiginosa: dos in-

finits contraposats, de càrrega elèctrica positiva i negativa, i de suma petita però no nul·la.

Aquesta imatge pot fer pensar en les reflexions morals sobre la naturalesa humana que insistien en el caràcter infinitament valuós de tots els nostres actes, en el sentit que cadascun d'ells podia merèixer una glòria eterna o una condemnaió eterna. La idea, actualment, no té tants seguidors com va tenir, pel que sembla, però l'addueixo com a marc de comparació amb la teoria física que estic comentant. En una moral laica, els actes serien bons o dolents, matisables i discutibles, però no comportarien un valor infinit, retribuïble amb eternitats positives o negatives, celestials o infernals, com el de la visió més o menys eclesiàstica. En aquesta darrera visió, l'home era essencialment relació amb la divinitat: originat i jutjat en relació a designis divins, manaments divins, i llibertats desbordades.

Per a alguns filòsofs, l'espai i el temps serien relacions, més que no pas essències –en línia amb aquestes idees, Einstein hauria volgut que les equacions de la relativitat general no tinguessin solució en presència d'una sola partícula, sinó només a partir de dues, cosa que hauria proporcionat una il·lustració físicomatemàtica de la naturalesa bàsicament relacional de l'espai. El tipus de relació que interessa en teologia va més ençà i més enllà. Més ençà, perquè apunta a la rellevància de la relació amb els altres. Més enllà, perquè ens fa pensar en la rellevància de la nostra relació amb la Raó fundadora del món. Hem vist, aquí, que la idea no és absurda des del punt de vista de la ciència, tot i que la ciència no ens dugui, necessàriament, a concloure l'existència de Déu, tal com no ens duu, tampoc, a concloure la necessitat de l'existència del món, un món bàsicament sorprenent i, ara com ara, contingent i innecessari.

David Jou

UNA ESPIRITUALITAT SENSE RELIGIÓ?

Les enquestes ens indiquen —i la nostra experiència quotidiana ho confirma— que, si bé la pràctica religiosa convencional disminueix en el nostre entorn, ha augmentat de manera significativa la pràctica de la meditació i de les diferents tècniques de recerca espiritual. El Dr. Josep Oton Catalan, premi d'assaig Joan Maragall 2011, analitza aquesta qüestió.

Una nova espiritualitat

Tot i els anuncis de la mort de Déu i dels auguris de la fi del fet religiós, des de fa uns anys assistim a un creixent interès per l'espiritualitat que ha donat lloc a noves manifestacions de religiositat. Ara bé, aquest retorn del sagrat no és conseqüència d'un renaiement de les religions establertes —ni del cristianisme en particular— sinó un fenomen que cal inscriure dins de les coordenades de la postmodernitat.¹

Segons els sociòlegs, la societat actual s'ha secularitzat profundament d'un temps ençà i continua secularitzant-se per moments, però això no ha desembocat pas en una societat majoritàriament areligiosa o irreligiosa. Ben al contrari, el que posen de manifest totes les tendències observades és la presència d'un important viratge dels individus —cada cop més lliures i autònoms— en la seva relació particular i privada amb la religió. En aquest context, el fenomen emergent per excel·lència és el sorgiment de noves maneres, força individualitzades, de viure la religiositat.²

Podríem dir que l'individu postmodern desconfia de la capacitat de les tradicions religioses per suscitar l'experiència espiritual. Per aquest motiu, la nova efervescència

reivindica una espiritualitat emancipada de dogmes, formalitats, regles i estructures, en sintonia amb un nou model de ciutadà que, d'acord amb el que succeeix en la política o en el mercat, vol que la seva opinió prevalgui per damunt de models heretats.

En aquest sentit, les noves formes d'espiritualitat poden ser enteses com una nova secularització: la de les consciències. En separar l'espiritualitat de la tradició s'està arrebassant a les institucions religioses el seu monopoli sobre la vivència espiritual. En paraules de Marcel Gauchet, *allò que s'esdevenia dins de les religions s'ha de recompondre fora de la religió*. Aquest autor assenyala algunes experiències que assumeixen aquesta funció: l'estètica, la imaginària, la del coneixement, la psicològica d'un mateix i l'ètica.³

Dos testimonis

En aquest context d'una espiritualitat independent de les tradicions religioses, proliferen experiències clarament espirituals, però no adscrites a cap confessió. Un exemple seria el testimoni de l'escriptor Éric Emmanuel Schmitt:

Tenia 29 anys i em vaig apuntar a un trekking per les muntanyes de Hoggar, al Sàhara. Per baixar, vaig

¹ Josep OTON, *El reencantament postmodern*, Barcelona: FJM 2012.

² Javier ELZO, *Valors tous en temps durs. La societat catalana a l'enquesta europea*, Barcelona: Barcino 2011, p. 324.

³ Luc FERRY - Marcel GAUCHET, *Lo religioso después de la religión*, Barcelona: Anthropos 2007, p. 61.

Éric-Emmanuel Schmitt

accelerar i em vaig separar del grup, sense pensar... I em vaig perdre. Només portava una samarreta, sense aigua ni menjar, a 300 quilòmetres de qualsevol lloc habitat. Es feia fosc... Aquella nit va canviar la meua vida. Vaig viure el que els místics anomenen nit de foc. Sóc incapaç d'explicar-ho amb paraules... Vaig experimentar sentiments intensos: la por i l'angoixa s'esvaïen per sempre, vaig experimentar una confiança infinita en la vida... i vaig percebre que tot té sentit. No podia discernir quin, però vaig tenir la certesa absoluta que n'hi ha! Fins aleshores, com a filòsof, sentia que tot era absurd..., i des d'aquella nit sento que tot és misteriós.⁴

Un altre exponent d'aquesta tendència és el filòsof André Comte-Sponville. El seu cas sorprèn perquè, mentre es defineix com a ateu convençut, reivindica l'espiritualitat i, fins i tot, descriu una experiència personal que fàcilment podríem qualificar de mística:

La primera vegada va passar en un bosc del nord de França. Tenia 25 o 26 anys. Donava classes de

⁴ Entrevista amb Víctor-M. Amela, publicada a *La Vanguardia* el 19 de novembre de 2004. Ha tornat a fer referència a aquest testimoniatge en una altra entrevista amb Ima Sanchís (*La Vanguardia* del 13 d'abril de 2011).

filosofia (era la meua primera feina) a l'institut d'una ciutat molt petita, perduda entre els camps, a la vora d'un canal, no gaire lluny de Bèlgica. Aquella nit, després de sopar, vaig sortir a passejar amb alguns amics per aquell bosc que ens estimàvem. Era fosc. Caminàvem. De mica en mica, els riures es van apagar, les paraules escassejaven. Hi quedava l'amistat, la confiança, la presència compartida, la tendresa d'aquella nit i de tot... No pensava en res. Mirava. Escoltava. Envoltat per la foscor del sotabosc. La sorprenent lluminositat del cel. El silenci sorollós del bosc: alguns cruixits de les branques, alguns crits d'animals, el soroll més sord dels nostres passos... Tot això feia que el silenci fos més audible. I de sobte... què? No res! És a dir, tot! Cap discurs. Cap sentit. Cap interrogació. Només una sorpresa. Només una evidència. Només una felicitat que semblava infinita. Només una pau que semblava eterna. [...] Pau. Una pau immensa. Simplicitat. Serenitat. Alegria. Aquestes dues últimes paraules podrien semblar contradictòries, però no es tracta de paraules: era una experiència, un silenci, una harmonia. [...] Ja no hi havia ego, ni separació ni representació: únicament la presentació silenciosa de tot. Ja no hi havia judicis de valor: tan sols el que és real. Ja no hi havia temps: tan sols el

André Comte-Sponville

present. Ja no hi havia el no-res: tan sols l'ésser. Ja no hi havia insatisfacció, ni odi, ni por, ni còlera ni angoixa: únicament alegria i pau. Ja no hi havia comèdia, ni il·lusions ni mentides: tan sols la veritat que em conté i a la qual jo no continc. Tot això va durar tot just alguns segons. [...] Només hi havia el tot, i la bellesa del tot. Amb això, n'hi havia prou. Això era molt més que suficient! Acceptació, però alegre. Quietud, però tònica (sí, provocava com un inesgotable coratge). Repòs, però sense fatiga. I la mort? No era res. I la vida? Només era aquesta palpitació de l'ésser dins meu. I la salvació? Només era una paraula, o era això mateix. Perfecció. Plenitud. Beatitud. Quin goig! Quina felicitat! Quina intensitat!⁵

Espiritualitat i tradició

Mentre les religions històriques han mantingut l'hegemonia, s'ha sobreentès que la tradició era la matriu on es gestava l'experiència. D'aquí la importància de la transmissió de la fe a través d'institucions com la família, l'escola o les organitzacions religioses. La crisi d'aquesta xarxa social ha deixat obsoletes moltes de les estratègies de transferència de la fe. Aquest fet explicaria en gran mesura la desafecció que pateix el cristianisme en el món occidental.

Tanmateix, malgrat la crisi de les tradicions religioses, l'espiritualitat no ha desaparegut. Actualment és possible viure experiències espirituals deslligades dels referents religiosos establerts. En aquest sentit s'arriba a parlar de l'èxtasi sense fe, de la religió sense absoluts, de l'espiritualitat sense transcendència o de la mística sense Déu.⁶

5 André COMTE-SPONVILLE, *L'ànima de l'ateisme, Introducció a una espiritualitat sense Déu*, Barcelona: Paidós 2006 p. 159-163.

6 Javier ÁLVAREZ, *Éxtasis sin fe*, Madrid: Trotta 2000; Michel HULIN, *La mística salvaje*, Madrid: Siruela 2007; Javier MUÑOZ, *El espíritu del éxtasis*, Barcelona: Paidós 2001; Josep OTON, *Vigías del abismo. Experiencia mística y pensamiento contemporáneo*, Santander: Sal Terrae 2001.

Autors com Marià Corbí afirmen que les religions, tal com han existit a Occident durant els darrers dos mil anys, han arribat a la fi o estan a punt d'extingir-se,⁷ perquè està naixent una nova manera de viure i d'expressar les experiències religioses que no hauria de rebre el nom de «religió».⁸

Ara bé, ens podem preguntar si és possible una espiritualitat completament escindida de qualsevol tradició. ¿Té sentit una experiència espiritual que no parteixi d'una base aportada per la religió? En paraules de Manuel Fraijó, *cultivar l'espiritualitat en aquests continents és fer-ho de la mà de les seves religions, encara que es faci críticament o, fins i tot, herèticament*.⁹

D'altra banda, cal tenir present que l'èmfasi en la vivència subjectiva aïllada dels referents col·lectius aportats per la tradició ens pot abocar a un solipsisme exacerbant, en sintonia amb el narcisisme de la societat de consum. Així mateix, l'exaltació de les emocions, tan pròpia del nostre temps, obre la porta a tota mena de manipulacions. O, fins i tot, ens podem perdre pels atzucacs de l'inconscient convençuts que estem vivint una autèntica experiència mística.

La mística

En ocasions, seguint una concepció mecanicista de l'ésser humà, s'intenta reduir l'experiència espiritual exclusivament als seus components bioquímics, sociològics o psicoanalítics. Aleshores, seria lògic que es produïssin experiències espirituals sense adscripció religiosa, perquè es tractaria de un fenomen purament natural.

7 Marià CORBÍ, *Hacia una espiritualidad laica*, Barcelona: Herder 2007, p. 203.

8 Marià CORBÍ, *Religión sin religión*, Madrid: PPC 1996, p. 84.

9 Manuel FRAIJÓ, «És possible una espiritualitat laica més enllà de les religions?», *Comprendre*, XI-2009/1, p. 7.

Ara bé, limitar-nos a una lectura reduccionista del fet religiós seria com confondre la mètrica amb la poesia. En el món del pensament també hi conviuen elements tècnics amb un punt d'inspiració que no es pot encabir en paràmetres purament racionalistes. Tindrien sentit l'art sense creativitat, la tècnica sense ètica, la convivència sense respecte, la justícia sense solidaritat o la política sense utopia?

Des d'aquest punt de vista, podem entendre que la vocació de l'ésser humà és viure en un èxode constant per autotranscendir-se. Per això és místic, ja que la seva pròpia condició l'empeny cap al Misteri, cap a l'Infinit, cap a una Realitat última que diverses tradicions religioses –entre les quals, el cristianisme– denominen «Déu». En la mesura en què l'ésser humà s'aproxima a aquest horitzó inabastable, experimenta amb més força la seva atracció.

Aquest anhel, no és monopoli dels creients de les religions. El vertigen provocat per la contemplació dels grans enigmes de l'ésser sol generar un procés creatiu que amplia els horitzons existencials. En aquesta tensió fecunda emergeixen continguts psíquics que enriqueixen el patrimoni cultural de la humanitat. Per això, vida interior i creativitat solen estar estretament vinculades, tal com es pot comprovar a través dels testimonis d'artistes, pensadors i científics.

La interioritat seria, doncs, l'àmbit privilegiat on es pren consciència d'aquest descentrament, d'aquesta recerca, d'aquesta relació, presumiblement religiosa, tot i que no sempre adopta les fórmules de les religions convencionals. Per tant, l'experiència interior ens pot orientar cap a aquest fonament no tangible: aquest punt de fuga que ens permet albirar la lògica interna del quadre de la realitat. Tanmateix, l'experiència espiritual sol sobrepassar la capacitat humana d'entendre-la i desborda les categories cul-

turals (tradicció) que pretenen interpretar-la. Per això, l'individu no sempre és plenament conscient de la densitat semàntica del que ha viscut.

La saviesa bíblica

Podem tenir la sensació d'estar vivint un moment nou en l'evolució del fet religiós. És possible que així sigui, però molts dels fenòmens que ara ens sorprenen també estan presents en la Bíblia. Malgrat la distància cultural i cronològica, continua sent un testimoni rellevant i les seves narracions aporten criteris de discerniment en el complex debat sobre experiències espirituals autònomes de la tradició religiosa. Els testimonis bíblics ens poden ajudar a entendre l'actual ressorgiment de l'espiritualitat no pas com una novetat anòmala o com un fenomen esbiaixat, sinó com quelcom habitual en la dinàmica del procés de configuració del fet religiós.

Els deixebles d'Emmaús (Caravaggio)

Primer de tot, a la Bíblia s'hi descriuen estats extàtics viscuts fora del marc de la religió d'Israel i del cristianisme primitiu. A títol d'exemple podem esmentar els profetes de Baal (1Re 18,28-29), la nigromant d'Endor (1Sa 28,3 ss.) o la pitonissa allibe-

rada per Pau (Ac 16,16-19). Aquests relats posen de manifest que no tota experiència espiritual és, ni de bon tros, una experiència de Déu.

Les Escripcures també contemplen la possibilitat d'una experiència de Déu viscuda sense ser-ne plenament conscients. Seria el cas dels justos que fent obres de caritat estan en contacte amb el mateix Crist sense saber-ho (Mt 25,37-39), Maria Magdalena en la seva visita al sepulcre (Jn 20,15-16), o els deixebles d'Emmaús, incapaçs de reconèixer la companyia del Ressuscitat (Lc 24,15-16).

D'altra banda, la Bíblia també recull el testimoni de persones alienes a la religió oficial que han tingut una autèntica experiència de Déu. Recordem el profeta pagà Balaam, que pronuncia un oracle a favor d'Israel (Nm 24); els Mags —o savis— d'Orient que, seguint un estel, arribaren fins a Jesús (Mt 2,1-12); el bon samarità, exclòs del culte però que practica correctament la religió (Lc 10,25-37); o el centurió romà que va descobrir en el crucificat el Fill de Déu (Mc 15,39). El cas paradigmàtic és Saule, perseguidor del cristianisme, però que viu una experiència amb el Ressuscitat camí de Damasc (Ac 9). Aquests exemples demostren que *el vent [l'Esperit] bufa on vol* (Jn 3,8) i traspasa les fronteres creades per la religió.

Conclusió

Com hem d'interpretar les experiències d'Éric Emmanuel Schmitt o d'André Comte-Sponville? Què passarà amb les experiències espirituals sense adscripció religiosa? Es diluiran amb el pas el temps? Què passarà amb les tradicions incapaces de generar vivència espiritual? Desapareixeran víctimes de la seva esterilitat?

La situació és força complexa i molt interessant. Potser el millor seria buscar en

La burra de Balaam (Rembrandt)

l'Evangeli un criteri que il·lumini la nostra realitat i ens permeti discernir sobre el que vivim o el que viuen els nostres coetanis. Segurament és prou vàlid el següent principi: *Pels seus fruits els coneixereu* (Mt 7,16). Aquestes paraules de Jesús fan referència als profetes, persones que havien viscut experiències espirituals. Aquesta màxima evangèlica aporta un criteri de discerniment molt oportú i actual; no valora els fenòmens espirituals en si mateixos, sinó la seva capacitat per transformar-nos i canviar el món. En definitiva, l'important no és tant l'espiritualitat o la religió, sinó els seus fruits.

Josep Oton

LA PREGÀRIA LITÚRGICA: VOX CHRISTI, VOX ECCLESIAE

No són poques les persones que es pregunten per la identitat específica de la pregària litúrgica i, en concret, de la que coneixem amb el nom d'Ofici diví o Litúrgia de les Hores. Alguns, fins i tot, s'arriben a demanar si hi ha alguna diferència substancial entre la seva realització en comunitat i la que pot fer un laic o un clergue individualment. Està clar que, essent una acció litúrgica, es tracta d'una realitat comunitària. Com cal entendre, però, aquesta identitat? On rau la seva personalitat? Ens en parla el Dr. Jaume Gonzàlez Padrós, director de l'Institut Superior de Litúrgia de Barcelona.

L'Església sacrament: Cos de Crist

La redescoberta litúrgica que va cristal·litzar en la històrica reforma del Concili Vaticà II té uns precedents, com ja sabem. Entre ells, el més clar i immediat, és l'anomenat «Moviment Litúrgic», que té el seu moment inicial reconegut en la restauració de la vida monàstica a Solesmes, a càrrec de Dom Pròsper Guéranger, el seu primer abat, i que va comptar, des de l'albada del segle XX, amb noms d'insignes liturgistes, historiadors, artistes, teòlegs i filòsofs, així com amb el de no pocs ministres de l'Església, esperonats tots pel mestratge dels Papes que, com per exemple Sant Pius X, o el mateix Pius XII, defensaven el sentit més autèntic i pregon de la sagrada litúrgia.

L'aproximació a les fonts de la pregària de l'Església, però, no era un camí en solitari per part dels seus defensors. El Moviment Litúrgic no era únic; també altres realitats es "movien" en el si de la comunitat eclesial. Entre elles, hi hem de situar la que fa referència a l'estudi de la identitat de l'Església.

La publicació d'obres arran del tema eclesiològic, en la primera meitat del segle XX és notable. El millor resultat obtingut d'aquest moviment fou l'encíclica *Mystici*

Prosper Guéranger, abat de Solesmes

Corporis del Papa Pius XII, l'any 1943 –en estreta afinitat, segons alguns autors, amb l'obra del P. Tromp¹, i que d'alguna forma codificava els resultats dels estudiosos en el camp de l'eclesiologia.

L'encíclica esmentada és important en el camí de reflexió propi, perquè, si bé conserva encara evidents trets d'una precedent

¹ C. LIALINE, «Une étape en ecclésiologie. Réflexions sur l'encyclique *Mystici corporis*», Irénikon 19-20 (1946-1947) 54 i 83.

Abadia de Solesmes

identitat societària de l'Església, de caire bel·larminia, amb tot, els equilibra i completa amb la noció bíblica i teològica del Cos de Crist, de tal manera que, contra la tendència misticista, subratlla el caràcter social i visible de l'Església, a l'ensens que, contra les inclinacions de tipus racionalistes i sociològiques, subratlla l'aspecte místic de cos eclesial².

Així, doncs, *Mystici Corporis*, conté, si més no implícitament, alguns elements de novetat que, més endavant, seran desenvolupats pel Concili Vaticà II, amb la teologia de la segona meitat del segle XX. En destaquem dos, pel que fa al nostre interès actual en aquestes pàgines: primer, el caràcter cristològic i «sacramental» de l'Església, i segon, el seu caràcter pneumatològic.

És a dir, hem de reconèixer com n'és de gran la importància que la noció de «Cos místic de Crist» té per a una reflexió aprofundida del misteri de l'Església, i, doncs,

2 Arran de *Sacrosanctum Concilium* i de *Lumen Gentium*, del Vaticà II, l'eclesiologia fa el pas des d'una concepció oficialitzada per sant Robert Bel·larmino, jesuïta i cardenal (s. XVI), arrelada en Gregori VII i els canonistes medievals, on es presentava l'Església com a *societas perfecta*, a una concepció més bíblica i litúrgica, amb la categoria de *Sacramentum Salutis*, unida a un concepte renovat de comunió i de missió

per a la mateixa teologia litúrgica. Així, accentuant la dimensió cristològica, posa de relleu l'especificitat del Poble de Déu del Nou Testament; l'Església és Poble de Déu en quant és Cos de Crist: aquí veiem la seva insuperable i irrepètible originalitat³. Perquè, si bé és cert que la noció de Poble de Déu ens porta a les arrels històriques del poble de l'antiga aliança, la de Cos de Crist subratlla els efectes permanents i irreductibles que es deriven de la novetat de la nova aliança. I, pel que fa a l'adjectiu «místic», que acompanya l'expressió del Cos de Crist, ens ajuda a il·luminar la dimensió interior, invisible i vital de l'Església.

I cal no oblidar els aspectes pneumatològics, ja que només quan hagin estat considerades totes les implicacions, tant cristològiques com pneumatològiques conjuntes a la noció de Cos de Crist, és possible dibuixar les conseqüències que inevitablement se'n deriven per a l'eclesiologia i la litúrgia. Així, doncs, si es pregunta a l'encíclica quin és l'influx vital del Cap sobre els membres, la resposta és clara: l'Esperit Sant (cf. núms. 40-41). El Vaticà II continuarà sobre aquest mateix camí, indicant que l'acció de l'Esperit del Crist és la font «mística» de tot el cos eclesial (cf. *Lumen Gentium* 7).

Així, doncs, la indissoluble unitat entre el visible i l'invisible, i la seva recíproca influència, obren la via a la descripció sacramental de l'Església, de tal manera que podem trobar, en expressions del Magisteri pontifici, una analogia d'estructura entre el misteri de l'Església i el misteri del Verb encarnat⁴. Certament, afirmant una analogia real –i no purament verbal– entre el

3 Cf. J. RATZINGER, *Il nuovo "popolo di Dio". Questioni ecclesiologicalhe*, Brescia 1971, 92.

4 L'encíclica *Mystici Corporis* àdhuc repeteix algunes expressions de Lleó XIII a *Satis cognitum*, ASS 28 (1895-1896) 708-739 (especialment la pàg. 710). Cf. M. SEMERARO, *Mystici Corporis. Dall'Enciclica al Vaticano II*, Roma 1994, 20.

Cos de Crist, que és l'Església, i el Cos de Crist en sentit físic, s'atribueix a l'Església un substancial significat sacramental⁵. És aquesta la lectura que acceptà el Vaticà II, bo i ensenyant que l'organisme social de l'Església s'ha d'entendre com una realitat visible posada al servei de l'Esperit, el qual l'edifica en el Cos de Crist (cf. *Lumen Gentium* 8). D'aquí s'arriba directament a la sacramentalitat de l'Església, la qual, en el seu aspecte visible i extern és la manifestació, el signe i l'instrument de l'íntima unió de l'home amb Déu i de la unitat de tot el gènere humà (cf. *Lumen Gentium* 1).

La pregària litúrgica fruit de l'Encarnació

Des d'aquesta perspectiva sacramental, apuntada més amunt, hem de comprendre la pregària de l'Església.

És aquesta la presentació que en fa la Constitució *Sacrosanctum Concilium*, en afirmar: *El Summe Sacerdot de la nova i eterna Aliança, Crist Jesús, en prendre la naturalesa humana, introduí en aquest exili terrenal aquell himne que es canta perpètuament en les estances celestials. Ell uneix a si mateix la comunitat sencera dels homes i els associa al cant d'aquest diví himne de lloança* (núm. 83).

És a dir, des d'aquest text, hom ha de comprendre la pregària dels batejats, no pas com un esforç espiritual, sinó com un do concedit gratuïtament per mor de l'Encarnació del Verb, de tal manera que, el que és *del cel* i *al cel* és participat també pels qui som *de la terra* i *a la terra*. Correspon al cristià, doncs, reconèixer-se en Crist, per a participar conscientment de totes les seves riqueses, les que del Cap davallen i s'estenen a tot el Cos.

Perquè el Verb, en encarnar-se, porta amb Ell —com no podia ser altrament— la co-

munió amb les altres Persones divines, comunió que s'actua a través de l'afecte constant, expressat diversament en l'evangeli per Jesús, en afirmar que és u amb el Pare (cf. Jo 10,30), i que la seva comensa és *fer la voluntat del qui m'ha enviat* (cf. Jo 6,38; He 10,9); així, aquest lliurament total al Pare és concretat també en moments d'oració explícita: quan el Pare revela la missió a què l'envia (Lc 3,21-22), abans de cridar els apòstols (Lc 6,12), quan beneeix Déu en la multiplicació del pa (Mt 14, 19; 15,36; Mc 6,41; 8,7; Lc 9,16; Jo 6,11), en la transfiguració (Lc 9,28-29), quan cura el sordmut (Mc 7,34) i resuscita Llätzer (Jo 11,41), abans de demanar a Pere la seva confessió (Lc 9,18), quan ensenya els deixebles a pregar (Lc 11,1) o bé quan tornen de la missió (Mt 11,25; Lc 10,21), quan beneeix els infants (Mt 19,13) i prega a favor de Pere (Lc 22,32).

La seva mateixa activitat quotidiana anava estretament unida a la seva oració com si brollés d'ella, com quan es retirava al desert o a la muntanya per pregar (Mc 1,35; 6,46; Lc 5,16; cf. Mt 4,1; 14,23), es llevava molt de matí (Mc 1,35), o bé passava tota la nit en oració (Mt 14,23.25; Mc 6,46.48; Lc 6,12).

D'ell sabem que prenia part en la pregària pública que es feia a les sinagogues, a les quals entrava en dissabte «com tenia costum» (Lc 4,16), o bé al temple, que anomenà «casa d'oració» (Mt 21, 13), com també feia la pregària privada que els jueus piadosos recitaven diàriament. En els àpats deia les benediccions tradicionals, com se'ns diu en la multiplicació del pa (Mt 14,19; 15,36), en l'últim sopar (Mt 26,26), a la taula d'Emmaús (Lc 24,30); també quan cantà l'himne amb els seus deixebles (Mt 26,30).

Fins a l'últim moment de la seva vida, quan s'acostava la passió (Jo 12,27), en l'últim sopar (Jo 17, 1-26), en l'agonia de Guet-Semaní (Mt 26,36-44) i en la creu (Lc 23,34.46; Mt 27,46; Mc 15,34). Tant i tant

⁵ Cf. O. SEMMELROTH, *La Chiesa come sacramento*, Napoli 1965, 26-36. Hem de reconèixer a aquest autor el mèrit d'haver traduït en terminologia «sacramental» aquesta doctrina eclesiològica que presenta *Mystici Corporis*.

Oració a l'hort de Guet-Semaní (Andera Mategna)

quedà marcada la seva existència per la pregària, que llegim en la carta als Hebreus: *Ell, Jesús, durant la seva vida mortal s'adreçà a Déu, que el podia salvar de la mort, pregant-lo i suplicant-lo amb clams i amb llàgrimes* (He 5,7), i àdhuc després de la seva resurrecció, i en la seva situació de glòria, aquesta mateixa carta, ens el presenta exercint constantment un ministeri de pregària *intercedint sempre per nosaltres* (cf. He 7,25)⁶.

En contemplar aquesta comunió trinitària, del Fill amb el Pare i l'Esperit Sant, ens adonem del perquè *Jesús ens va manar que féssim el mateix que ell va fer* (IGLH 5), cosa que els apòstols no oblidaren pas ni per a si mateixos, ni en el seu mestratge adreçat a les comunitats fruit de l'evangelització⁷. Per tant, Jesús es converteix, per la pròpia experiència viscuda i pel testimoni donat, i també per l'ensenyament precís i el precepte de pregar constantment, sense perdre mai l'esperança (cf. Lc 18,1), en un mestre d'oració. Però ens equivocaríem si pensàvem que, en aquest ensenyament amb autoritat, radica la seva principal aportació en aquest camp.

Perquè el Fill és un mestre d'oració, però no solament un mestre, a la manera dels rabins de l'època, i segons la tradició dels antics, ni tan sols un mestre innovador en les formes i els mètodes o en la mística, sinó que la principal novetat de part seva és que

⁶ Cf. per tot aquest apartat: *Institutio Generalis Liturgiae Holarum* (=IGLH), núm. 4.

⁷ En tenim no poques referències bíbliques neotestamentàries a IGLH 5.

crea, en la dinàmica de la redempció, la condició de possibilitat per a una experiència orant totalment redimida dels esculls d'una naturalesa pecadora, i de la mateixa manera que ho fa tot nou (cf. Ap 21, 5b), a través de la seva carn –que pren de nosaltres– crucificada i ressuscitada, també, en el seu cos sofrent i gloriós inaugura una pregària per a la humanitat, que ja no és un mer intent d'aproximació a Déu o un balucejar paraules més o menys religioses davant la transcendència, sinó autèntica participació de la intimitat trinitària. Així, pregant *amb Crist i en Crist*, som associats al diví himne de lloança, que és constantment cantat davant el tron de Déu i de l'Anyell (cf. Ap 19).

L'Església fa ressonar les divines lloances ara i aquí

Per tant, la pregària de les Hores, juntament amb les altres pregàries, entre les quals excel·leix l'eucaristia, fa possible que tots nosaltres participem en l'himne que, en el cor de la Santíssima Trinitat es canta sense parar, en expressió sublim d'Amor entre les Tres Persones i amb l'Església del cel.

Foto: Sam Soler.

Monjos de Poblet resant al cor

Comunitat monàstica de Jerusalem (Vézélay, França)

És el que hi llegim, encara, en la Constitució sobre la sagrada litúrgia del Concili Vaticà II: *Aquesta funció sacerdotal [del Crist Jesús] es perllonga a través de la seva Església que, sense parar, lloa el Senyor i intercedeix per la salvació de tot el món, no solament celebrant l'Eucaristia, sinó també d'altres maneres, principalment recitant l'Ofici diví* (núm. 83).

Essent així les coses, ja ens adonem de la dignitat ben especial que té aquesta oració, la qual supera en molt a qualsevol altra forma de diàleg amb Déu. Jesús Sacerdot, glorificat a la dreta del Pare, no deixa de pregar, i l'Església, com a Cos que és del Crist, també prega i fa present aquesta oració onsevulla que es trobi, donant així la possibilitat a tota persona de participar-ne, bo i posant en els llavis i en el cor dels unguits la dolcesa de les paraules amoroses que les Persones Divines s'expressen eternament, i a les quals els redimits poden

associar-se, tant a la terra, per un do del Sant Esperit a l'Església, com en el cel, en la contemplació joiosa i beatífica del rostre del Déu tres vegades Sant⁸.

Però, dèiem més amunt que la novetat de l'oració de Crist, radica en el fet que ell, en la seva persona, crea la condició de possibilitat per a una experiència orant totalment redimida, ja que forma part del moviment de glorificació de totes les coses, introduïda pel seu abaixament. Ho diu així la carta als efesis, interpretant el verset 19 del salm 68,⁹ d'aquesta manera: *Això de va "pujar" vol dir que abans havia baixat a les regions inferiors, és a dir, a*

8 Cf. *Statuta Ordinis Cartusienis*, llibre 6, capítol 41: *La Litúrgia en nuestra Orden*.

9 Sl 68,19. Una interpretació jueva aplicava aquest verset a Moisès, el qual va pujar al Sinaí a buscar la Llei i després la va donar als homes. Ara Jesús ha pujat al cel i ha repartit l'Esperit (la Pentecosta era la festa de la donació de la Llei). L'Esperit distribueix dons per a l'edificació de l'Església. Cf. *Bíblia Catalana Interconfessional*: Ef 4, 8, nota f.

la terra. El qui va baixar és el mateix que després ha pujat més amunt de tots els cels, per dur a plenitud totes les coses (Ef 4,9-10).

És aquesta la situació universal que ha quedat arran de la pasqua del Crist: l'absoluta novetat de tot. *El qui seu al tron va afirmar: Jo faig que tot sigui nou* (Ap 21,5)¹⁰. De tal manera que Sant Pau pot afirmar: *Els qui viuen en Crist són una creació nova. El que era antic ha passat, ha començat un món nou* (2Co 5,17). I això també afecta a la pregària, al nostre tracte amb Déu, a la nostra relació filial amb Ell, a la nostra *pietas*¹¹, com no podia ser altrament. Per això, el batejat pot convertir la seva pregària litúrgica, ja sigui en comunitat –que és la forma més expressiva– o bé en la quietud de la seva cambra (cf. Mt 6, 6) pel que fa a la Litúrgia de les Hores, en l'ocasió on l'ànima

participa del Misteri de la Pasqua, realitzant així, en tendència incessant vers la unió amb Déu, allò que és el significat més ple de la Litúrgia en la vida del cristià¹².

La *Institutio* de la Litúrgia de les Hores, ens fa veure que la mediació del Crist, el gran sacerdot de la nova Aliança, és única i necessària, bo i recordant-nos que, segons Ell mateix, *ningú no arriba al Pare sinó és per mi* (Jo 14,6). De tal manera que, tota oració humana, per tal que pugui ser escoltada pel Déu veritable, ha de participar d'alguna forma de la pregària del Fill en el mateix Esperit, ja que *en Crist, i solament en ell, la religió humana ateny el seu valor salvífic i el seu fi* (IGLH 6). Des d'aquestes afirmacions comprem l'especificitat i la perfecció de l'oració cristiana, davant experiències orants d'altres tradicions religioses, i potser aquestes

¹⁰ Cf. Is 43,19; 2Co 5,17.

¹¹ És la pietat, virtut familiar, de relació amorosa amb sentit de pertinença.

¹² Cf. *Statuta Ordinis Cartusienis*, llibre 6, capítol 41, núm. 4.

Monjos a la litúrgia de les hores

realitzades amb formes rituals, místiques i àdhuc psicològiques tant o més reeixides en estructura que les cristianes; tanmateix, no resideix en tots aquests elements la perfecció de la pregària i la seva plenitud, sinó en la pertinença al Crist, i només en això. De tal manera que, tota pregària humana, que brolla d'un cor religiós noble, amb intenció i finalitat d'acord amb la voluntat de l'únic Déu, arriba al Pare sempre per mitjà del Crist, per bé que de forma misteriosa als nostres ulls i àdhuc desconeguda pels qui pregunten, però, tanmateix, certa. És el que ens ensenyà el Concili: *Ell uneix a si mateix la "comunitat sencera dels homes" i els associa al cant d'aquest diví himne de lloança (SC 83).*

Amb tot, si això és així per a totes les persones, què no serà per als cristians? Ho llegim a la IGLH 7: *Molt més estret és el lligam que hi ha entre Crist i aquells homes que pel baptisme ell ha assumit com a membres del seu Cos, que és l'Església. Així, totes les riqueses del Fill davallen del cap a tot el cos, això és: la comunicació de l'Esperit, la veritat, la vida i la participació de la seva vida divina, que es manifestava en la seva pregària, mentre va viure en aquest món. Tot el cos de l'Església participa també del sacerdoci de Crist, de manera que els batejats, per la seva nova naixença i la unció de l'Esperit Sant, són consagrats com a temple espiritual i sacerdoci sant (LG 10), i esdevenen*

aptes per al culte del Nou Testament, que no prové de les nostres forces, sinó dels mèrits i del do de Crist.

Reprenem, doncs, ara la noció del Cos de Crist, ben important i necessària, per a comprendre l'abast de l'oració dels batejats. D'aquesta realitat ontològica en cadascú, esdevinguda pels sacraments de la Iniciació cristiana, en resulta una persona capaç de pregar des de la novetat i la plenitud volgudes per Déu, i portades a terme pel Crist en el seu *Mysterium Paschae*.

Ho digué bellament Sant Agustí: *Déu no podia concedir un do més gran als homes que convertir el seu Verb, pel qual ho havia creat tot, en cap de la humanitat, tot unint així els homes a Crist com a membres, de manera que ell esdevingués Fill de Déu i Fill de l'home, i fos u amb Déu Pare i u amb els homes. Quan preguem i parlem amb Déu, cal que no separem d'ell el seu Fill, i quan és el cos del Fill el que prega, cal que no se separi del seu cap. Així, nostre Senyor Jesucrist, el Fill de Déu, que és l'únic salvador del seu cos, prega per nosaltres i en nosaltres, i és pregat per nosaltres.*

Prega per nosaltres com a sacerdot nostre, prega en nosaltres com a cap nostre, és pregat per nosaltres perquè és el Déu nostre. Cal, doncs, que reconeguem en ell les nostres veus i la d'ell en nosaltres¹³.

D'aquestes assercions el document sobre l'Ofici diví en treu una conclusió ben clara: *La dignitat, per tant, de l'oració cristiana radica en la seva participació en la pietat de l'Unigènit envers el Pare; pietat que ell donà a conèixer de paraula en la seva vida mortal, i que ara perdura sense defallença en tota l'Església i en cadascun dels seus membres, en nom i per a la salvació de tota la família humana (IGLH 7).*

Per Jesucrist en l'Esperit Sant i amb l'Església

I, encara, podem preguntar-nos: com nosaltres podem participar d'aquesta familiaritat amb el Pare per Jesucrist? La resposta és: en l'Esperit Sant.

¹³ St. Agustí, *Enarraciones in psalmos*, 85, 1: CCL 39, 1176. Trobem la cita a IGLH 7.

Efectivament, la unitat de l'Església en oració és produïda per l'Esperit Sant, que és el mateix en Crist (cf. Lc 10,21, quan Jesús, "ple d'entusiasme de l'Esperit Sant", digué: "Us enalteixo, Pare..."), en tota l'Església i en cadascun dels batejats. Ell, "per ajudar la nostra feblesa, intercedeix amb gemecs que no es poden expressar" (Rm 8,26); ell, com a Esperit del Fill, "ens dóna un Esperit que ens ha fet fills i ens fa cridar: Abbà, Pare!" (Rm 8,15; cf. Ga 4,6; 1Co12,3; Ef 5,18; Jud 20). No hi ha, doncs, cap mena d'oració cristiana sense l'acció de l'Esperit Sant, que uneix tota l'Església i la porta al Pare per mitjà del Fill (IGLH 8).

Per aquest motiu, hem de ser conscients de la presència i l'actuació de l'Esperit Sant en la nostra vida de pregària, i invocar-lo com a artífex de la comunió amb Déu, i alhora com a garant d'una pregària verament eclesial¹⁴.

Així, doncs, si estem parlant de l'Ofici diví, que és la veu de l'Església (cf. SC 99), és lògic que aquesta pregària es manifesti en una celebració comunitària, com a forma més idònia a la seva naturalesa; amb tot, com ja hem senyalat més amunt, la pregària litúrgica, feta individualment quan manca una comunitat¹⁵, no perd pas el seu caràcter de realitat comunitària, ja que es fa en la comunió de l'Església en oració, Cap (el Crist gloriós) i membres (tots els batejats). I la garantia d'aquesta eclesialitat la tenim assegurada en els llibres litúrgics amb els quals es prega, i que són l'expressió visible del contingut orant de l'Església.

El mateix Vaticà II afirmà solemnement, per evitar ambigüitats, que *les accions litúrgiques no són accions privades, sinó celebracions de l'Es-*

14 Llegim en el Catecisme de l'Església Catòlica: «L'Esperit Sant, la unció del qual impregna tot el nostre ésser, és el Mestre interior de la pregària cristiana. És l'artesà de la tradició viva de la pregària. Certament, hi ha tantes trajectòries en la pregària com orants, però el mateix Esperit és qui actua en tothom i amb tothom. En la comunió de l'Esperit Sant, la pregària cristiana és pregària en l'Església» (núm. 2672).

15 Com és el cas de la immensa majoria dels batejats.

Carmelites

glésia, que és "sagrament d'unitat", és a dir, poble sant congregat i ordenat sota la direcció dels bisbes¹⁶. Per això, pertanyen a tot el Cos de l'Església, el manifesten i l'impliquen (SC 26).

Així, doncs, cal concloure que, en la pregària litúrgica, –i, doncs, comunitària per identitat pròpia, ja que és *vox Christi* i alhora *vox Ecclesiae*–, podem tots fer experiència de la glòria de Déu amb nosaltres i en nosaltres, bo i participant ja d'aquella situació on es lloa sense fatiga i la joia és plena, unint les nostres veus a la *veu forta d'una gran gentada que proclama: Al·leluia! La salvació, la glòria i el poder són del nostre Déu* (cf. Ap 19,1).

Jaume Gonzàlez

16 Cf. Sant Cebrià, *De Cath. eccl. unitate* 7, CSEL, t.3,1 (Viena 1868), 215-216.

rent a l'habitual, en el qual es requereix una estona llarga d'atenció i concentració; ser respectuosos amb els companys del propi grup i dels altres pobles; trobar gust per les coses ben fetes.

Competència i interacció amb el món físic: reflexionar sobre altres realitats diferents a la nostra; sobre els problemes dels infants i els seus drets.

També s'hi va afegir el treball en qüestions de l'àmbit socioemocional: valorar la família, els amics, l'estimació que rebem o la superació de les pors personals. Descobrir una altra realitat, la vida monàstica.

La descoberta, l'aprofitament i arrelament de l'entorn. Presentar el Patrimoni, fomentar el treball cooperatiu, treballar el currículum aprofitant l'entorn immediat, potenciar l'aprenentatge globalitzat i significatiu i aprendre a aprendre.

La Jornada Educativa constava de dues parts:

Apadrinem el monestir de Poblet

Els mestres del Camp van anar a cada escola a explicar el projecte i la proposta de treball. Per tirar la tasca endavant van ser necessàries les trobades presencials al Centre de Recursos entre els docents dels centres, l'equip del Camp d'Aprenentatge i els membres del CRP així com també es va establir un treball en xarxa de manera telemàtica.

Els mestres de cycle superior de totes les escoles al llarg de l'any van motivar els seus alumnes per fer-los conèixer millor Poblet, Patrimoni de la Humanitat, i van intentar que sentissin una mica més seva la part del monestir que els havia estat adjudicada.

Cada mestre tutor o tutora de cada escola hi va posar el seu toc especial al llarg del procés: alguns van ampliar el projecte de curs i d'altres ho van considerar com a activitat de la programació. L'important,

però, va consistir a haver-se posat d'acord per dur a terme aquest projecte de manera conjunta.

L'alumnat del cycle superior de les escoles va estar treballant el monestir des de diferents àmbits: cada centre va aprofundir en una part diferent del cenobi durant el curs escolar. A la sala capitular es va fer l'acte final, sota la presidència del pare Abat i de la directora general d'Ensenyament. A la sala capitular, plena de nois i noies del cycle superior, cada grup va anar exposant ordenadament a la resta de companys el propi treball i els aprenentatges sobre l'espai estudiat del monestir. A mesura que s'explicava cada part es va anar formant la maqueta elaborada entre tots els alumnes i centres de la Conca de Barberà.

Hi eren tots. I entre tots van construir una sola maqueta, un espai descobert, treballat, respectat i estimat. A la tarda cada escola va visitar l'espai treballat i va fer una passejada pel monestir amb els guies de Poblet, Fra Marc i els mestres del Camp d'Aprenentatge 'Monestirs del Cister'.

Els espais del monestir treballats per cada escola de la comarca van ser els següents:

- Claustre nord
Escola Sagrat Cor. Solivella
- Claustre oest
Escola Valldemur. Barberà de la Conca
- Claustre sud
Escola Antoni Tous. Pira
- Claustre est
Escola Sant Roc. Rocafort de Queralt
- Església (absis)
Escola de Blancafort. Blancafort
- Església (naus)
Escola MD dels Torrents.
Vimbodí i Poblet
- Església (sagristia)
Escola del Montgoi. Vilaverd

- Refetor i font
Escola Cor de Roure.
Sta. Coloma de Queralt
- Cuina
Escola Martí Poch.
L'Espluga de Francolí
- Sala Capitular
Escola Les Muralles. Montblanc
- Locutori
CEE Tilmar. Montblanc
- Biblioteca
Col·legi MD de la Serra. Montblanc
- Dormitori dels monjos
Col·legi MD del Carme.
Sta. Coloma Queralt
- Dormitori de conversos
Escola Salvador Ninot. Sarraí
- Celler
Col·legi MD del Carme.
L'Espluga de Francolí

- Calefactor
Camp d'Aprenentatge dels Monestirs
del Cister

Els primers dies la maqueta es va quedar a la Sala Capitular i ara es troba exposada al Cellar del monestir i no para de ser admirada i fotografiada per les persones que visiten Poblet.

Un projecte transversal i multidisciplinar que constitueix una mostra de treball cooperatiu i que fomenta l'aprendre a aprendre, a través d'un projecte al voltant d'un monument de la importància de Poblet. Aquest conjunt de tasques, a més, han permès fer extensiu el seu resultat a la comunitat educativa de la comarca.

Un projecte d'aquesta mena ajuda a crear xarxa al territori, ja que construeix vincles emocionals entre persones i llocs i això contribueix a sentir més propi un espai –en aquest cas el monestir de Poblet– que tant de pes específic va tenir en la formació política de Catalunya i, en definitiva, en la nostra història.

Cantata ET REGALARÉ TOTES LES ESTRELLES DEL CEL.

IV Edició de les trobades Cantem Junts de les Escoles de la Conca de Barberà

Aquesta cantata per a cor infantil, narradors i conjunt instrumental (piano, clarinet i percussions) és una adaptació de l'obra de Susanna Arjona amb música de Mercè Rigau sobre els Drets dels Infants.

L'activitat *Cantem Junts* es basa en el muntatge d'una mateixa cantata adreçada als alumnes del cicle mitjà de primària de totes les escoles de la comarca, un total de quinze centres.

Aquest projecte es porta a terme cada dos anys i en el mateix cicle. D'aquesta manera es garanteix que tots els alumnes de la nostra comarca siguin protagonistes i gaudeixin d'aquesta enriquidora experiència musical, almenys, un cop al llarg de l'etapa de primària.

Maqueta del monestir feta per alumnes de cicle superior

Moment d'interpretació de la Cantata

Gràcies a la invitació del monestir es va voler fer coincidir en una mateix dia les dues activitats i es va triar una cantata amb una temàtica especial.

Atesa la complexitat i també la magnitud d'aquest tipus de trobada, calia una bona previsió de tots els detalls. Per això les mestres de música de la comarca, juntament amb el Centre de Recursos Pedagògics de la Conca, ho van preparar al llarg d'una sèrie de sessions incloses en un Grup de treball del Pla de Formació de Zona. En el seu decurs es va tractar des de qüestions d'infraestructura i organització, la vessant més didàctica, i altres aspectes més tècnics de caire musical.

Des de l'àrea de música es va preparar, al llarg de tot el curs, l'aprenentatge i la interpretació vocal i rítmica de la cantata, així com el seu guió i la part de narració amb els alumnes.

Des d'altres àrees es va treballar també el significat i el valor dels Drets dels Infants, eix principal de la cantata, i així es va oferir un treball i una visió interdisciplinària.

Una setmana abans del concert es va fer un assaig general amb tot el material i es va cantar amb el conjunt instrumental tota la Cantata per primera vegada, ja que només s'havien fet fins aleshores assajos parcials dirigits per cada mestre de música a les respectives aules de l'escola de cada població.

El dia 10 de maig es va celebrar el concert a les 12.00 h. A la presidència s'hi va afegir el president de la Diputació de Tarragona. El públic estava format per l'alumnat de cicle superior de totes les escoles de la comarca que havien participat en l'activitat d'Apadrinar el Monestir de Poblet i familiars i amics de l'alumnat que van omplir l'església de gom a gom.

Els Drets dels Infants és la base de la cantata que les mestres de música van buscar per poder-ho lligar millor amb Poblet i amb la UNESCO, atretes també per la musicalitat i la sensible història del protagonista de la cantata, l'Orel. Els mestres van aconseguir un bon resultat artístic com ho demostra el fet que van tenir cura d'un munt de detalls.

La magnífica direcció d'Isabel Guasch, mestra de música de la ZER Poblet, va fer que vibrés la veu de tot l'alumnat i que transmetés a la vegada uns sentiments d'alegria i emoció que tots recordarem.

L'alumnat va omplir l'església

Assistents a l'acte

El nostre agraïment sincer a l'alumnat, mestres, escoles, famílies, associacions de mares i pares, alumnes PQPI de Tasta Poblet, responsables del Departament d'Ensenyament, empreses i entitats de la comarca, Consell Comarcal, Ajuntaments de Vimodí i Poblet i l'Espluga de Francolí, Diputació de Tarragona per acompanyar-nos i fer possible aquesta jornada i, en especial, al monestir de Poblet per brindar-nos aquesta important oportunitat de conèixer-lo i apropar-nos-hi i per haver confiat en les persones organitzadores i en totes les escoles i mestres de la Conca de Barberà que tan bé treballen per l'educació dels nois i noies dels nostres pobles i del nostre país.

Poblet va obsequiar tot l'alumnat amb una samarreta amb l'anagrama de la jornada.

El pare abat va escriure una carta personalitzada a cada mestre participant i a cada direcció d'escola agraïnt el seu treball i el seu esforç. Aquesta carta va ser llegida a les aules amb l'aplaudiment de tots els nois i noies que havien viscut aquest dia tan especial i tan emotiu al monestir de Poblet i que recordaran sempre.

Equip de mestres participants.

Camp d'Aprenentatge

"Els Monestirs del Cister"

**Centre de Recursos Pedagògics de
la Conca de Barberà**

FEDERICO MAYOR ZARAGOZA

Federico Mayor Zaragoza (Barcelona, 1934) va estudiar a l'escola Virtèlia i es va llicenciar en Farmàcia a Madrid el 1958. És un polític i diplomàtic català que va ser Director General de la UNESCO entre 1987 i 1999. Del 2005 al 2006 fou copresident del Grup d'Alt Nivell de les Nacions Unides per a l'Aliança de Civilitzacions i actualment és president de la Comissió Internacional contra la Pena de Mort. Aprofitant la seva estada al monestir en un acte de la Fundació Poblet, Fra Octavi Vilà l'entrevista per a nosaltres.

Som enmig d'una crisi de grans dimensions, potser més grans que mai en un món globalitzat on es fa difícil cercar solucions particulars. Creu vostè que es tracta d'una crisi de sistema econòmic, polític i social, una crisi global i total?

No. Cert que és una crisi molt greu. Hi ha, però, grans zones del món en les quals no hi ha crisi com, per exemple, l'Amèrica llatina, que ja va superar aquell terrible període del programa anomenat "operació o pla còndor". L'Àfrica d'avui, tot i explotada encara, ja no és l'Àfrica de fa 30 anys. Una sèrie de líders molt importants com Nelson Mandela o Jomo Keniata, l'han sabut conduir i, poc a poc, l'Àfrica es va desenvolupant. A l'Índia tampoc no s'hi reflecteix la crisi actual d'Occident. La Xina també s'ha desenvolupat moltíssim... encara que la Xina està immersa també en aquesta situació de cobdícia i irresponsabilitat occidental en relació a la deslocalització productiva. Perquè avui la Xina també està deslocalitzant la producció. També, com a l'Occident, segueix el principi de guanyar diners sigui com sigui sense tenir en compte les condicions laborals de les persones. Sí, la Xina és avui un gran problema. Ara bé, és Occident el que està en una situa-

Federico Mayor Zaragoza

ció de desastre per voler tenir l'hegemonia mundial i, alhora, haver substituït els valors ètics pels valors borsaris. És una situació terminal que, a més, s'està caracteritzant per una concentració a Europa dels problemes. Fixi's que als Estats Units, gràcies al

president Obama, estan millorant la seva situació. Aquí, en canvi, ens hem sotmès tots a un sol país! Vint-i-set països sotmesos a un de sol i, a més, cal tenir present que hem començat la casa per la teulada. Vull dir que hem fet una unió monetària sense tenir una unió política, ni una unió econòmica, ni una federació fiscal. Crec que la situació és molt greu perquè Occident és molt important. Així, doncs, siguem ponderats quan parlem de crisi. Europa ho està passant molt malament però els països anomenats emergents no, com és el cas d'Amèrica Llatina o bé també la part d'Àsia central i una part de l'antiga Unió Soviètica. Mirant el món en conjunt es pot afirmar que som en una situació de crisi, fonamentalment, a l'Occident. Ha estat Occident qui ha substituït els valors ètics per les lleis del mercat.

Calen sistemes alternatius com a referents per a sortir de la crisi? Si bé està creixent la indignació, aquesta no es vehicula en cap proposta alternativa; per exemple la crisi de 1929 en tenia dues, certament dolentes però existents com a alternatives, la comunista i la feixista; si la situació segueix així acabarà per sorgir una alternativa diguem-ne totalitària?

No. No hi ha res més dolent que un sistema que ha substituït els valors pels quals tant hem lluitat –justícia social, llibertat, solidaritat...– pel mercat, la cobdícia i els beneficis immediats. Crec que no trigarem gaire a disposar d'alternatives. I aquestes alternatives no poden ser altres que unes grans transicions que afrontin els gran problemes que té la humanitat i que hem deixat de banda. He parlat avui aquí, a Poblet, de la manca de responsabili-

tat intergeneracional. Tots sabem que s'està produint una gran deterioració progressiva de les condicions de l'habitabilitat de la Terra i davant d'això no es fa res. S'està fonent l'Àrtic. Tant és! Estem cremant boscos... és igual! Aquí l'única cosa que ens preocupa és si demà el dèficit s'haurà reduït.

La situació actual reclama molt ràpidament un sistema alternatiu que faci la transició d'una economia d'especulació, deslocalització productiva i de guerra, a una economia basada en el coneixement i el desenvolupament sostenible i humà. I això, ho vulguin o no els neoliberals aferrats a l'actual situació, durarà molt poc, perquè la gent diu que hem de pensar en els nostres fills i amb la nostra lògica. I hem de prendre consciència dels problemes que són reals. Hi ha d'haver també una transició simultània, molt important, que passi d'una cultura de força, que és la que ha imposat sempre el poder absolut masculí, que hem tingut al món, durant tota la història. Ha de ser una transició d'aquesta cultura de la força cap a una cultura de la paraula. Una cultura on ens adonem que podem parlar, que podem conciliar punts de vista, que podem trobar punts d'acord i alhora conservar i respectar les divergències. I sobre tot això crec que fins ara els humans hem estat callats. No podíem ni parlar. Ara ja ho podem fer. I les noves

tecnologies de la comunicació i de la informació estic segur que seran una eina que permetrà grans mobilitzacions populars.

El nostre país forma part de la Unió Europea i això condiciona en gran part la nostra crisi. Com

creu que hauria d'evolucionar Europa? No és avui només un gran sistema econòmic i no pas polític i social?

« No hi ha res més dolent que un sistema que ha substituït els valors pels quals tant hem lluitat –justícia social, llibertat, solidaritat...– pel mercat, la cobdícia i els beneficis immediats »

Europa, efectivament, és el bressol de la democràcia i tot i això té un sistema tan antidemocràtic que ha permès que a Grècia es nomenés un govern sense eleccions, directament pels mercats. I a Itàlia el mateix. Aquestes coses són molt greus: hem arribat a l'antidemocràcia. I està molt clar que Europa el que ha de fer ràpidament és recuperar l'esperit de Robert Schumann, de Jean Monnet i de Konrad Adenauer, d'aquella gent que, efectivament, tenia una visió d'Europa i una concepció democràtica de la governació. Ara hem passat de tenir una visió democràtica de la governació a mirar només el que diu un dels estats! Només un dels vint-i-set estats! És a dir hem arribat a la situació més antidemocràtica imaginable.

« Europa, efectivament, és el bressol de la democràcia i tot i això té un sistema tan antidemocràtic que ha permès que a Grècia es nomenés un govern sense eleccions, directament pels mercats. I a Itàlia el mateix. »

Si es tracta també d'una crisi de valors, ¿què podem aportar els cristians, ara i aquí, a la realitat de cada dia per sortir de la crisi?

L'aportació dels cristians pot ser una gran contribució. Una gran contribució perquè no hi ha cap dubte que la referència més important de la Declaració dels Drets Humans es troba en l'article primer quan afirma que tots els éssers humans ens hem de comportar fraternalment. Aquesta afirmació no és res més que el reflex d'aquell gran manament cristià segons el qual ens hem d'estimar els uns als altres *com jo us estimo*, és a dir, com ens estima Jesucrist. Aquesta és la referència fonamental del cristianisme. Una referència que obliga el cristià en consciència però que mai no pot ser imposada. Ara ens trobem que es pretén, això sí, des de l'aconfessionalitat, passar de la llibertat a l'obligatorietat.

De fet, a l'evangeli, només hi ha un moment en què Jesucrist actua violentament: quan agafa el fuet i comença a treure els mercaders del temple. Avui, sense fuet però, els cristians hem de dir que hi ha quelcom que és molt clar: volem un món basat en uns determinats valors, en el valor de la justícia, en el valor de la creativitat, en el valor de la solidaritat intel·lectual i moral i, finalment, un valor essencial, que no és altre que la fraternitat. I els cristians no podem tolerar que tot això ho hagin canviat i que ens hàgim convertit en consumidors, en peces que únicament interessem en la mesura amb què contribuïm als seus beneficis. Jo crec que la contribució del cristianisme és molt

important perquè ha estat molt important històricament. En aquest moment, però, cal precisament gent que digui, sempre lliurement, però que ho digui: que ens hem d'estimar els uns als altres.

¿Creu que l'Església respon avui a aquesta manca de valors de la societat fent una oferta atractiva, vàlida i que transmeti il·lusió?

Jo crec que la majoria dels sacerdots, dels monjos i, fins i tot, dels cristians sí que fan una oferta atractiva. No en tinc cap dubte. Cal, però, reconèixer que l'inconvenient més gran de l'oferta cristiana ve gairebé sempre de la jerarquia. La jerarquia, quan fa intromissions en camps que no són de la seva incumbència, sol ser incompetent. ¿Què sap la jerarquia eclesial de genètica, per exemple? No és de la seva competència. Jo això ho vull denunciar clarament. Miri, vaig tenir la sort de ser al costat del Joan Pau II quan va demanar perdó públic pel que ha-

via fet l'Església amb Galileu Galilei. Va dir ben clarament que l'Astronomia no era de la seva competència. Jo era al seu costat i em va dir: *A l'Església què més li fa que la Terra sigui rodona o plana, que es valgui per si mateixa o no?* Doncs bé, ¿per què ara l'Església s'embolica a parlar de les cèl·lules mare? O l'Església parlant dels supòsits d'interrupció voluntària de l'embaràs? Què és això? A més, i això és el que més por em fa, és que tal com jo ho he vist, el Vaticà se situa, a poc a poc, per damunt de les decisions dels Papes. Perquè, poc temps després que el Papa hagués demanat perdó per l'actuació amb Galileu Galilei ja hi havia persones influents al Vaticà que justificaven el fet pel seu context històric. És a dir, ja estaven tornant a defensar que l'Església mai no s'equivoca. No hi ha cap dubte, tanmateix, que com en el cas de la gran majoria dels mestres que són excel·lents i als quals els hem de dir *chapeau!*, la majoria dels cristians i dels sacerdots són gent a la qual també li hem de dir: *chapeau!* Són la majoria. Després, és clar, hi ha les excepcions, com en tots els col·lectius.

Sembla que Roma avui transmet esperança... ¿quín creu que hauria de ser el paper del cap de l'Església Catòlica? Com valora aquests primers mesos del papa Francesc?

Ah! Molt bé! Jo estic entusiasmat amb el papa Francesc. Aquest franciscà ens està donant a tots una lliçó, tot i ser jesuïta. A més, és que ha tingut una manera diferent de fer les coses. Els símbols inicials són excel·lents... tal i com és el Vaticà això ja és molt. Jo estic molt esperançat amb aquest Papa. I ens interessa molt que les jerarquies de l'Església catòlica i de les esglésies, en general, siguin d'aquest temperament.

D'una banda la tècnica i la ciència són en un punt àlgid i poden aportar a la humanitat grans progressos; de l'altra, cada cop és més difícil que arribin a tothom. ¿Creu que el nostre món és cada cop més injust, amb més desequilibris entre pobres i rics?

Sí. Jo sempre dic que el coneixement és sempre positiu. Les aplicacions del coneixement poden no ser-ho, i fins i tot poden ser perverses. I el que és cert és que avui l'aplicació del coneixement, en general, beneficia el benestar material de molta gent, per exemple, la longevitat. Les vacunacions han permès que avui la gent visqui molts més anys i, a més, no que afegeixi anys a la vida, sinó vida

als anys. Tot això són beneficis globals. Ara n'hi ha d'altres que s'han de compensar i que també formen part del paradigma. Hi ha qüestions, com l'accés a l'aigua o l'accés a l'alimentació, que són drets indiscutibles. A més, això no és nou. El nou paradigma va néixer sota l'impuls del president Roosevelt a començaments dels anys 40 del segle passat: va crear la FAO i va participar i impulsar el que més tard van ser l'OMS i la UNESCO. Hi ha temes que estan per damunt de la ideologia política i del partit polític: la justícia, l'educació, el coneixement, la sanitat... això forma part de la vida digna. I no només hem de pensar en el respecte "suprem" a la vida, sinó en la vida digna. Perquè es tracta que en aquesta existència cada ésser humà pugui posar en pràctica facultats exclusives de l'espècie humana: la capacitat de crear, la capacitat d'anticipar-se, la capacitat de reflexionar. Això és el que hem de procurar que tinguin "tots" els éssers humans i no només uns quants. Jo crec en la justa distribució i difusió de les aplicacions positives del coneixement; crec

« Jo estic entusiasmat amb el papa Francesc. Aquest franciscà ens està donant a tots una lliçó, tot i ser un jesuïta. »

que avui això està fora de discussió i per damunt de qualsevol altra consideració ideològica. Per això no es pot dir: és que això ho porta aquest sistema polític, no és veritat! La justícia, l'educació, la sanitat... tot això està per damunt dels partits polítics. I el primer que hauríem de fer és aplicar-ho en el nostre propi país. Pel fet de tenir una majoria política no es pot jugar amb la sanitat, ni amb l'educació, ni amb la justícia. Amb això no s'hi pot jugar. Aquí no hi ha majories. Aquí hi ha d'haver reflexió i un autèntic "acord" del conjunt dels representants dels ciutadans. Són temes essencials que, a més, permetrien que la gent pogués tenir més temps per pensar en els seus propis problemes. Avui hi ha molta gent que no té una visió de la seva pròpia identitat religiosa perquè està permanentment distreta amb altres temes i amb altres coses. A mi em va impressionar molt, ja fa molts anys, un vers de José Bergamín: *Me encuentro buyendo de mí, cuando conmigo me encuentro*. Aquí hauríem d'arribar, que hi hagi una vida digna per a tothom. Una vida que permetés a tots els éssers humans actuar d'acord amb les seves reflexions, que els permetés pensar en qui són i en el misteri de l'existència humana. Això és una vida digna. Naturalment hem de reconèixer que hi ha molta gent que té la urgència de sobreviure, no de viure, i que no poden dur una vida digna.

Vostè ha tingut responsabilitats en els àmbits polítics i internacionals. ¿Com creu que haurien d'actuar avui els seus responsables? Sembla que uns i altres, encara que siguin de tendències diverses, estiguin abocats a una mateixa política. ¿No hi ha

models diversos? ¿Hi ha poc marge en les polítiques a fer?

Crec que la majoria de les polítiques encara s'han d'inventar. De fet tots els processos històrics són una evolució després de la qual es milloren alguns aspectes i se'n conserven d'altres. En la situació nova, però, sempre hi ha un canvi. La vida, fins ara, era anònima. Han estat vivint sobre la Terra milions i milions d'éssers humans, que han passat sense que ningú no en sàpiga res. Només de tant en tant n'hi havia algun que, per les seves

capacitats intel·lectuals, o per les seves possibilitats podia ser conegut; però, històricament parlant, la vida ha estat una història de silenci, d'anonimat, de poder masculí absolut i d'obediència de la gent. Doncs bé, tot això ha canviat d'una manera abrupta en els últims vint o trenta anys. De moment resulta que la gent ja no es conforma a ser espectadora i a estar atemorida pel poder. Avui tothom té accés al debat i a la conversa. Crec que estem, doncs, a punt per a la disminució i desaparició dels sistemes actuals i a punt també d'incorporar nous paradigmes.

L'ensenyament, vostè ho ha apuntat molts cops, és bàsic per a la societat, per al seu present i sobretot per al seu futur. ¿Creu que hi ha una veritable voluntat d'articular un sistema educatiu en una direcció ferma, que no canviï quan canvia el color d'un govern?

No. Aquesta oscil·lació de les polítiques d'educació és una de les raons per les quals estic promovent la Declaració Universal de la Democràcia. El que es fa en l'educació és intolerable. He arribat a parlar d'objecció

« Pel fet de tenir una majoria política no es pot jugar amb la sanitat, ni amb l'educació, ni amb la justícia. Amb això no s'hi pot jugar. Aquí no hi ha majories. Aquí hi ha d'haver reflexió i un autèntic "acord" del conjunt dels representants dels ciutadans. »

de consciència. Si una llei educativa s'imposa per una simple majoria parlamentària absoluta, jo, com a ciutadà, no la seguiré perquè són qüestions en les quals no puc acceptar imposicions. Perquè l'educació és essencial, la ciència és essencial, la sanitat, la justícia... Com pot ser que se'ns digui que hi ha uns jutges que són conservadors i altres de progressistes? Com pot ser això? Un científic és el que aplica el coneixement i el rigor científic en qualsevol circumstància, i mai no es deixa influenciar per si una cosa li demanen uns de la dreta o altres de l'esquerra, és a dir, la geometria política no té aplicació en aquests grans pilars de la vida pública i de la vida privada. I, per tant, a mi em sembla que és un disbarat que un ministre faci una llei d'educació i que vinguin després uns altres i en facin una altra completament diferent. I, a més, això té una implicació molt negativa en els alumnes, en els estudiants.

Vostè ha estat director general de la UNESCO. La cultura dels pobles, ho va dir Joan Pau II davant aquest organisme, ha de ser respectada; el nostre país viu actualment un procés important. ¿Hi ha una incomprensió insalvable entre Catalunya i Espanya? Quins errors creu que s'han comès per uns i altres en els darrers anys?

Jo penso que Catalunya ha estat efectivament maltractada, amb una falta total de visió i de consideració de l'Estat per al seu conjunt. No s'ha d'oblidar que es van reunir milions de signatures contra Catalunya a l'època de l'aprovació del darrer Estatut d'Autonomia, i, a més, després hi ha hagut molta incompetència de posar en pràctica el que el propi Adolfo Suárez havia dit en la

transició, i és que no hi havia d'haver privilegis. Unes comunitats amb privilegis fiscals, el "cupó", etc. ¿Què és tot això? I, a més, amb gran autogovern. Jo crec que això s'ha de corregir. Crec que hi ha fórmules polítiques com la federació o la confederació. Hi ha fórmules polítiques que poden donar aquesta capacitat d'autogovern i així evitar que hi hagi aquestes afirmacions absurdes com quan es parla d'espanyolitzar Catalunya. Però, a mi, li ho dic amb tota sinceritat, el que em preocupa avui és

el món. I em preocupa el paper que Catalunya pot jugar en aquest món. I aquest paper el pot jugar, en primer lloc, des d'una reafirmació cultural molt gran; en segon lloc, des del paper d'autogovern. Jo crec que avui parlar d'independència és anar en contra del que s'autoritza a la Unió Europea, i del que s'autoritza a les Nacions Unides. La secessió no està contemplada perquè molts dels estats actuals es desferien en dues parts: les zones més pròsperes d'un costat i les menys riques de l'altre. Això és el que penso. Estic molt d'acord que tots els ciutadans, i per tant, tots els col·lectius, tenen dret a decidir.

« Si una llei educativa s'imposa per una simple majoria parlamentària absoluta, jo, com a ciutadà, no la seguiré perquè són qüestions en les quals no puc acceptar imposicions. »

Amb el papa Joan Pau II

La Mare Teresa i Federico Mayor Zaragoza. Calcuta 1993

Crec que hi ha coses que no es poden decidir, si és que, a escala mundial, i a escala regional, no estan contemplades. I que llavors s'han de buscar solucions que siguin adients i que permetin tenir aquest autogovern, que permetin tenir aquesta gran consolidació cultural i que permetin que Catalunya jugui un rol important, a escala europea i a escala mundial. A mi em preocupa molt que Europa no tingui aquestes aportacions d'això que parlàvem fa un moment, d'uns nous paradigmes d'inventar el futur; hem de ser capaços de canviar aquest corrent, que està anant només aigua avall i cada

« Fa poc deia en una reunió que quan jo era jove vaig dir-me: seré bioquímic perquè d'aquesta manera contribuiré a saber com som. A mesura, però, que passa el temps i em faig més vell, ja m'interessa molt més saber qui sóc, que no pas com sóc. »

vegada amb aigua més tèrbola, cada vegada menys competent. Jo crec que Catalunya podria jugar un gran paper.

Ha estat participant en una jornada a Poblet: el món monàstic, tan arrelat culturalment a Europa, creu que aporta avui quelcom a aquesta societat? I si no és així: què creu que hauria d'aportar o aportar encara més?

Doncs, miri. Jo precisament li deia, fa un moment, a l'Abat, que vostès fan molt bé de tenir, de tant en tant, aquesta relació directa, oberta, totalment lliure amb la societat. I crec que això és avui una de les grans funcions que pot jugar el cristianisme i que poden jugar, en general, els creients,

la gent que pensa que no tot s'explica amb unes lleis determinades; o, sobretot, que no tot es pot resoldre dient que hi ha temes en els quals no podem entrar, que són els temes de la meva pròpia existència i del misteri.

Fa poc deia en una reunió que quan jo era

jove vaig dir-me: seré bioquímic perquè d'aquesta manera contribuiré a saber com som. A mesura, però, que passa el temps i em faig més vell, ja m'interessa molt més saber qui sóc, que no pas com sóc. Perquè a escala personal i a escala col·lectiva, no hi ha cap dubte que tota institució religiosa oberta amb aquesta visió a la capacitat creadora de cada ser humà, com Poblet, és molt positiva.

Octavi Vilà

Seu de la UNESCO

LA PORTADA

L'escut reial de Martí I l'Humà corona la porta principal del seu palau reial de Poblet, malauradament inacabat. L'edifici en té d'altres a diversos indrets i tots d'una gran bellesa i qualitat artística. Sota la cimera reial coronada amb el drac prou conegut del rei Jaume I, dos àngels emparen i sostenen l'escut reial que no és altre que el de la Casa Comtal de Barcelona i que és el mateix que després representarà el Principat de Catalunya fins als nostres dies.

D'antuvi pot semblar estrany veure que el nombre de pals (mal anomenats barres) no coincideix amb l'escut (i bandera) que tots coneixem i estimem. De fet l'heràldica ens mostra que els escuts es formen lentament al llarg del temps fins que no arriben a consolidar-se. Podem veure, a Poblet mateix, des de dos fins a cinc pals, la qual cosa no vol pas dir que no es tracti del mateix escut comtal. A la catedral de Girona, per

exemple, hi ha el que sembla que podria ser la més antiga representació que coneixem, nou pals de gules (vermells) sobre un fons d'or (groc) i que correspon a la tomba de la comtessa Ermessenda de la primera meitat del segle XI. Aquí cal fer atenció al perill de confondre l'escut de la Corona d'Aragó, que les va rebre del comte Ramon Berenguer IV (casat amb Peronella d'Aragó), amb l'antic del Regne d'Aragó. Més tard l'escut dels quatre pals de gules sobre un fons d'or és el que es va anar imposant fins a esdevenir ja definitivament l'escut de Catalunya.

La seva bellesa i la seva venerable antiguitat –finals del segle XIV o molt a principis del XV (abans de 1406)– ens permet apropar-nos a la realitat nacional dels nostres avantpassats i prendre consciència de l'herència rebuda.

Jesús M. Oliver

CRÒNICA DE LA COMUNITAT

De maig a l'octubre de 2013

Maig

Dia 1, dimecres: F. David Renart ha renovat la professió temporal per un any a la sala capitular després de Laudes.

Dia 4, dissabte: El P. Prior ha anat al monestir d'Hauterive (Suïssa) per assistir a la reunió del Consell de l'Abat General.

Dia 7, dimarts: El P. Abat ha marxat a Barcelona per a predicar un recés al monestir de Valldonzella.

El P. Jesús M. Oliver ha anat al monestir de Vallbona per assistir a la professió temporal de la novícia Sor Josepa.

Al migdia, estant la comunitat congregada a la infermeria per a la unció dels malalts del P. Robert Saladrigues, aquest ha mort. Tenia 88 anys d'edat, en feia 70 que era monjo i 64 que era sacerdot.

Dia 8, dimecres: A la tarda, ha tingut lloc la missa exequial i l'enterrament del P. Robert. Ha presidit la cerimònia el P. Abat.

Dia 10, divendres: Ha tingut lloc a Poblet una jornada educativa de les escoles de la Conca de Barberà. A la sala capitular, els alumnes del cycle superior de Primària han exposat el treball realitzat en l'activitat "Apadrinem el monestir de Poblet". Després, a l'església, els alumnes del cycle mitjà de Primària han interpretat la cantata "Et regalaré totes les estrelles del cel", amb text de Susanna Arjona i música de Mercè Rigau.

Dia 12, diumenge: 10a edició de la Trekorientació al Bosc de Poblet.

Dia 13, dilluns: El P. Prior, juntament amb els membres de la Junta Rectora del Paratge Natural de Poblet, ha visitat els abrics del Mas d'en Llor on els han explicat les obres d'adequació realitzades i que seran inaugurades el proper dia 15.

Dia 16, dijous: A la tarda, Mn. Joan Torra ha ofert una conferència dins del cycle sobre sant Basili el Gran.

Dia 20, dilluns: Ha començat la instal·lació del nou orgue de cor, construït per l'orguener de Barcelona Joan Carles Castro.

Dia 30, dijous: Avui s'ha esdevingut el 50è aniversari de la concessió a l'església de Poblet del títol de basílica menor, per part del beat Joan XXIII. Se n'ha fet un record a la missa conventual amb la lectura de la carta apostòlica per la qual se li concedia aquest títol.

Dia 31, divendres: El P. Prior ha participat al "Foro de Eficiencia Energética y Sostenibilidad Inteligente" a Saragossa.

Juny

Dia 3, dilluns: El P. Abat i el P. Prior han anat a Barcelona per a la presentació del I Festival de Música Antiga de Poblet, dirigit per Jordi Savall, que tindrà lloc a Poblet els dies 15-17 d'agost.

Dia 7, divendres: Ha tingut lloc la jornada de la Fundació Poblet sobre "La cohesió social: valor i objectiu d'un estat del benestar" amb l'assistència com a ponent principal d'Enrique Mayor Zaragoza.

Dia 8, dissabte: Reunió de la junta general de Tecnicat. El P. Prior els ha explicat el procés de reconversió ecològica del monestir.

Dia 9, diumenge: S'ha celebrat la cinquena edició de la pedalada amb bicicleta "Missatgers del Cister" per la Ruta del Cister, organitzada pel Club BTT Francolí. De bon matí, el P. Abat ha beneït les bicicletes a la plaça del monestir.

Dia 15, dissabte: El P. Abat ha anat a Barcelona per a la presentació del llibre "El Reial Monestir de Santa Maria de Valldonzella (1147-1922): història i art en un centre d'espiritualitat cistercenca" d'Antoni Albacete i Gascón i Margarida Güell i Baró, publicat per les Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Dia 16, diumenge: La coral de la parròquia de Sant Josep Oriol de Barcelona ha cantat a la missa d'una i ha ofert unes peces al final de missa.

Dia 17, dilluns: S'ha fet la presentació al mateix monestir de Poblet del I Festival de Música Antiga de Poblet, dirigit per Jordi Savall, que tindrà lloc a Poblet els dies 15-17 d'agost.

Dia 20, dijous: A la tarda, Mn. Joan Torra ha ofert la darrera conferència del cicle sobre sant Basili el Gran.

Dia 23, diumenge: El P. Abat, acompanyat del P. Rafel Barruè i de F. Ricard Salelles, ha anat al poble de Palmera (Safor, País Valencià), on Mons. Carlos Osorio, arquebisbe de València beneirà el nou retaule de l'església parroquial, pintat pel P. Rafel.

Dia 25, dimarts: A la tarda ha arribat a Poblet Mons. Salvador Cristau, bisbe auxiliar de Terrassa.

Dia 26, dimecres: Aquesta tarda han arribat els participants al 2n Workshop sobre "Human enhancement" que amb el títol "Legge naturale e adattamenti bioculturali" tindrà lloc fins al dia 2 de juliol a l'hostatgeria externa. Els ponents seran Gennaro Auletta (de la Pontificia

Universitat Gregoriana), el P. Prior de Poblet i Ivan Colagè (de la Pontifícia Universitat Gregoriana).

Dia 27, dijous: Mons. Salvador Cristau ha presidit la missa conventual i havent dinat ha marxat.

Dia 28, divendres: La Dra. Luisa F. Cabeza, amb els components del grup d'estudi GREA de la Universitat de Lleida, han visitat les instal·lacions mediambientals del monestir.

Dia 29, dissabte: Ha tingut lloc la Diada de la Germandat de Poblet. Aquesta ha començat amb la processó des de la capella de Santa Caterina i la missa conventual de la solemnitat de sant Pere i sant Pau, presidida pel P. Abat. Després hi ha hagut l'Assemblea Plenària anual a la sala capitular i una conferència de Mons. José Luis Redrado Marchite, bisbe pertanyent als Germans de sant Joan de Déu, sobre el tema "Eterna es su misericordia (Salmo 135): llamados a la bondad, ternura, hospitalidad, amor". Tot seguit hi ha hagut la pregària del migdia a la mateixa sala capitular i el dinar de germanor a l'hostatgeria externa. La diada s'ha clos amb un concert a l'església del grup "Antistiana Màskili" de la Bisbal del Penedès, dirigit per Joan Ferré. Han interpretat peces de cant gregorià, de Tomás Luis de Victoria, Palestrina, Claudio Monteverdi i altres autors.

Juliol

Dia 6, dissabte: Ha passat per Poblet la marxa ViP Xtrem 2013 de bicicletes tot terreny.

Dia 13, dissabte: El P. Abat ha anat a Tortosa per assistir a la presa de possessió del nou bisbe Mons. Enrique Benavent Vidal.

Dia 14, diumenge: F. Bernat Folcrà ha anat a Barcelona per assistir a un curset de ceràmica d'una setmana de durada.

Dia 15, dilluns: F. Ricard Salelles ha anat a Roma per assistir durant un mes a les classes de piano impartides pel Germà Christian Almada.

Dia 18, dijous: El P. Prior ha visitat el Port de Tarragona per conèixer les seves instal·lacions mediambientals.

Dia 24, dimecres: Ha vingut a Poblet Mons. Jaume Pujol, arquebisbe de Tarragona, per visitar un grup de preveres de la diòcesi que estan fent un recés espiritual dirigit per Mn. Joan Galtès i Pujol, vicari episcopal de la diòcesi de Barcelona. Ha concelebrat amb tots ells a la capella de Sant Esteve i ha dinat amb la comunitat.

El P. Prior ha anat a València per visitar unes instal·lacions de biochar de l'empresa Ingelia.

Agost

Dia 1, dijous: Ha vingut un equip de Televisió Espanyola per gravar un programa sobre l'hostatgeria externa de Poblet i el turisme ecològic.

Dia 3, dissabte: Ha arribat Mons. Francisco Pérez González, arquebisbe de Pamplona, procedent de la Seu d'Urgell.

Dia 4, diumenge: L'arquebisbe de Pamplona ha assistit a la missa conventual i ha vingut a la recreació després de dinar amb la comunitat.

Dia 7, dimecres: Al vespre han arribat un grup de sis escoltes de París per passar deu dies al monestir.

Dia 15, dijous: Aquesta nit ha tingut lloc a la plaça del monestir el primer concert del I Festival de Música Antiga de Poblet "Les mil i una nits de músiques". El concert tenia per títol "Somni d'una nit d'estiu: les músiques pel teatre de Shakespeare". Hi ha intervingut el grup "Le concert des nations" sota la direcció de Jordi Savall i, com a recitadors, els actors Sílvia Bel i Josep Maria Pou. Han interpretat músiques de Robert Johnson, Matthew Locke i Henry Purcell i han llegit textos de "El conte d'hivern", "Macbeth", "La tempesta" i "Somni d'una nit d'estiu" de Shakespeare. Hi han assistit més de 1300 persones.

Dia 16, divendres: A la nit, concert de Jordi Savall a la sala dels cups. El concert ha tingut per títol "La rèveuse" i ha interpretat amb la viola de gamba obres de Marin Marais, Mr. de Sainte Colombe, i altres autors barrocs francesos.

Dia 17, dissabte: Aquesta nit ha tingut lloc a l'església el darrer dels concerts del festival amb el títol "Nits de pelegrinatge & d'exili", que ha estat interpretat per "La Capella Reial de Catalunya" i "Hespèrion XXI" sota la direcció de Jordi Savall. Han interpretat peces del Llibre Vermell de Montserrat i de les Cantigues de santa Maria.

Dia 25, diumenge: El P. Abat ha anat al monestir de Rueda, a l'Aragó, per presidir la missa en honor de sant Bernat, en la festa organitzada per l'Associació d'Amics del monestir de Rueda.

Dia 26, dilluns: Mons. Carlos Escribano Subías, bisbe de Terol, ha vingut al monestir per predicar els exercicis espirituals a un grup de seminaristes catalans que hi estan hostatjats.

Setembre

Dia 8, diumenge: Durant la celebració de la missa conventual s'ha fet un record del 50 aniversari de la mort del P. Bernat Morgades. Hi han assistit familiars seus, que han visitat el monestir i n'han fet un record especial al cementiri.

Dia 10, dimarts: Un grup de joves de la diòcesi de Crotone (Itàlia) han fet un recés i han visitat el monestir.

Dia 13, divendres: Paul Preston ha fet la lliçó inaugural del curs acadèmic a la Universitat Rovira i Virgili, a la qual han assistit el P. Prior i F. Octavi Vilà, i a la tarda ha visitat el monestir.

Dia 14, dissabte: Aquest matí ha tingut lloc a la sala dels cups un homenatge al teòleg Mn. Josep Gil Ribas. L'homenatge ha estat promogut per "Justícia i Pau" de Tarragona i ha comptat amb la presència de Mons. Jaume Pujol, arquebisbe de Tarragona, i de diverses autoritats acadèmiques i civils. Després hi ha hagut una taula rodona sobre el tema "Teologia i societat, avui", moderada per Gaspar Mora i amb la participació d'Armand Puig, Josep Oriol Tuñí, Xavier Alegre i Josep Castañé.

Dia 15, diumenge: F. Joan M. Vianney Morell i Domènech ha renovat la seva professió monàstica amb motiu del jubileu de 50 anys de professió durant la missa conventual, presidida pel P. Abat.

Dia 17, dimarts: A la Pedrera de Barcelona s'ha fet la presentació oficial del "I Festival Internacional Orgues de Poblet".

Dia 19, dijous: A la Pena s'ha celebrat la reunió de la Junta rectora del Paratge Natural de Poblet, presidida pel P. Prior.

Dia 21, dissabte: L'Honorable Sr. Santi Vila i Vicente, conseller de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya, ha visitat el monestir i ha dinat amb la comunitat. A la tarda, Daniel Vainstub, professor d'arqueologia i història antiga de la Universitat Ben Gurion d'Israel, ha fet una xerrada per a la comunitat a la sala de conferències sobre el judaisme en temps de Jesús.

Dia 23, dilluns: El P. Prior ha anat a Brussel·les convidat pel Parlament Europeu per oferir una conferència sobre la sostenibilitat al monestir de Poblet, en el marc d'un seminari sobre Patrimoni cultural i eficiència energètica.

Dia 26, dijous: El P. Abat ha anat a la seu de la Diputació de Barcelona per a la presentació del llibre "Josep Tarradellas: la Guerra Civil (1936-1939)" de Josep Lluís Martín Ramos, catedràtic d'Història Contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Dia 27, divendres: Al vespre, a l'església, ha tingut lloc una cerimònia de la "Orden Soberana y Militar del Temple de Jerusalén".

Dia 29, diumenge: F. Lluís Solà ha anat al monestir de monges cistercenques de Lazkao, al País Basc, per predicar-hi una setmana d'exercicis espirituals.

Dia 30, dilluns: Avui ha començat el curs acadèmic a Poblet.

Octubre

Dia 1, dimarts: A Poblet, s'ha fet la presentació del "I Festival Internacional Orgues de Poblet".

Dia 2, dimecres: Josep Fèlix Ballesteros, alcalde de Tarragona, ha vingut a Poblet per estudiar la possibilitat de la creació d'una ruta del Patrimoni de la Humanitat a Catalunya. Després ha visitat el monestir i ha dinat amb la comunitat.

Dia 3, dijous: Han visitat el monestir un grup d'antics diputats del Parlament de Catalunya i de les Corts d'Aragó, encapçalats per Joan Rigol, expresident del Parlament de Catalunya, i Alfonso Saenz Lorenzo, president de l'Asociación de Exparlamentarios d'Aragó. Els ha rebut el P. Abat i han dinat a l'hostatgeria.

Dia 5, dissabte: Reunió del Patronat de l'arxiu del President Tarradellas.

Al matí hi ha hagut a l'hostatgeria la inauguració de l'any acadèmic de l'Acadèmia de Jurisprudència de Catalunya. Hi ha assistit Núria de Gispert, Presidenta del Parlament de Catalunya. La jornada ha començat amb una missa presidida pel P. Abat.

A la tarda, al monestir de Valldonzella de Barcelona, hi ha hagut una trobada monàstica commemorant l'any del centenari de l'arribada de les monges al nou monestir del barri de sant Gervasi. F. Octavi Vilà ha ofert una conferència amb el títol "El Cister avui" i el P. Josep Torné Cubells una altra amb el títol "Com veu i què espera la societat d'avui del Cister".

Després de Vespres el grup "Bach zum Mitsingen" ha interpretat a l'església la cantata BWV 48 "Ich elender Mensch, wer wird mich erlösen" de J.S. Bach. Demà, diumenge, la tornaran a interpretar a la missa d'una.

Dia 6, diumenge: L'Associació "Foros de la Concordia de Alcañiz" ha celebrat al palau de l'abat la seva primera assemblea per impulsar el diàleg entre els territoris de l'antiga Corona d'Aragó. Hi era present el P. Abat.

Dia 9, dimecres: A la tarda, F. Lluís Solà, acompanyat de F. Salvador Batet, han anat a Igualada per a la presentació del dossier de la revista Serra d'Or corresponent al número d'octubre, titulat "Poblet: història i actualitat". Hi han col·laborat Emma Liaño, el P. Lluís Torcal, F. Lluís Solà i F. Octavi Vilà.

Dia 10, dijous: A la tarda, ha començat un cicle de conferències de Mn. Joan Torra dedicades a sant Ireneu de Lió. Com altres anys, la comunitat de Solius i de Valldonzella les escolten a través d'Internet. També hi són presents algunes monges de Vallbona i els ermitans del Tallat.

Dia 13, diumenge: El P. Abat, amb un grup de monjos, ha anat a Tarragona per participar a la cerimònia de beatificació de 522 màrtirs del segle XX.

Dia 16, dimecres: Un grup de diputats del Parlament de Catalunya, acompanyats per Joan Güell, alcalde de Vimbodí, han visitat el monestir.

Dia 18, divendres: Ha començat la Tercera Trobada d'intel·lectuals i professionals catòlics, organitzada per Cristòfol-A. Trepat, Mar Galceran i Francesc Torralba, amb el suport de la Fundació Poblet i que ha de continuar tot l'endemà dissabte. Enguany han reflexionat sobre el tema "Què vol dir que la Bíblia és Paraula de Déu" i els ponents han estat Rosa M. Boixareu i Joan Andreu Rocha. Les comunicacions han estat a càrrec de Tomàs Gamarra, Yolanda Otal de la Torre i Marco Schorlemmer. Els participants han estat allotjats a l'hostatgeria externa de Poblet i han fet les reunions al Palau de l'Abat.

Dia 19, dissabte: A la nit ha tingut lloc el primer concert del I Festival Internacional Orgues de Poblet. L'organista anglès Christopher Herrick ha interpretat peces d'època barroca i contemporània.

Dia 20, diumenge: El P. Abat, acompanyat de F. Octavi Vilà, ha anat al monestir de monges cistercenques de San Andrés de Arroyo (Castella) per predicar-hi una setmana d'exercicis espirituals.

Dia 23, dimecres: A la tarda, el P. Prior ha anat a Lleida per a una conferència sobre la sostenibilitat al monestir de Poblet, en el marc de la fira "Municipàlia-Innocàmping".

Dia 29, dimarts: Els nens de l'escola Mare de Déu de la Serra de Montblanc han vingut a Poblet per fer un recés i visitar el monestir.

Dia 30, dimecres: El P. Abat ha anat als salesians de Barcelona per participar a la reunió d'Abats i Provincials de Catalunya.

Dia 31, dijous: A la tarda, el programa "MeteoMauri" de Catalunya Ràdio, ha dedicat la seva emissió al monestir Poblet, per parlar del cicle de la natura, del medi ambient i de l'hostatgeria.

Xavier Guanter

NECROLÒGICA DE RAMON MARIA MULLERAT

El passat 31 de maig de 2013 deixà aquest món Ramon M. Mullerat Balmaña, pare de família i advocat, que fou President de la Germandat de Poblet de l'any 2000 al 2005, i membre del Patronat de la Fundació de Poblet. Abans havia estat "secretari" de la Germandat en temps del president Bertran de Caralt.

Ramon Mullerat va néixer el 25 de gener de 1939 en una masia de Llerona on estaven amagats els seus pares a les acaballes de la Guerra Civil. La seva infància transcorregué a Tarragona, d'on el seu pare havia estat alcalde, tot i que va viure la major part de la seva joventut a Barcelona, on va estudiar al col·legi sant Ignasi de Sarrià i després a la Facultat de Dret de la universitat de la mateixa ciutat.

Com a advocat fou pioner en la internacionalització de l'advocacia del nostre país. Treballador i viatger incansable, va ser un mestre per a una generació d'advocats dedicat a la advocacia dels negocis. Esmerçà molts esforços a la difusió dels valors deontològics de la professió d'advocat i de la responsabilitat social corporativa.

A més de la pràctica de la seva professió d'advocat, Ramon Mullerat va destacar en la seva vocació acadèmica i de servei. Ocupà la presidència del Consell dels Col·legis d'Advocats d'Europa, fou membre de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya i rebé diverses distincions com la de membre del Order of the British Empire (OBE) o la medalla d'honor de l'Il·ltre. Col·legi d'Advocats de Barcelona. Va ser també professor a la Facultat de Dret de Barcelona i col·laborà amb diverses universitats i cen-

tres acadèmics, com la John Marshall School of Law, Emory University, ESADE, IESE, ISDE.

Home de fe profunda, va conjugar la seva estreta relació amb la Companyia de Jesús amb una vinculació especial amb l'Orde del Cister i especialment amb Poblet. Ja d'infant passava llargues temporades a l'Espluga de Francolí i pogué veure de prop la restauració monàstica de Poblet, on anava a passejar de petit i a conversar amb els monjos. En un dels seus últims discursos digué "Jo sóc un enamorat de Poblet i de petit ja visitava aquestes pedres.

La Germandat de Poblet va ser una forma més de sentir-se vinculat a la Comunitat de Poblet com un familiar més. De fet, sempre explicava que la Germandat havia estat una eina important per ajudar els primers anys

de la restauració monàstica de Poblet, quan la Comunitat tenia necessitats bàsiques que calia cobrir. Aquest esperit de servei el portà a interessar-se per la Comunitat i a mirar com podia servir i ajudar als monjos en les seves necessitats actuals.

L'octubre de 1963 va contraure matrimoni al monestir de Poblet amb Margarita Prat, també filla de Tarragona, amb qui va tenir cinc fills: Pepe, Ramón, Jaime, Bernat

i Juan. Malgrat que alguns viuen a l'estranger, tots ells són membres de la Germandat de Poblet i professen una especial estima al monestir i als seus monjos, tal com el seu pare els va transmetre.

Ens ha deixat un home bo, de fe molt profunda, gran advocat, home de família i amant del Cister i de la seva Regla.

Bernat Mullerat

MEMORIAL PARE BERNAT MORGADES, 50 ANYS DE LA SEVA MORT

El diumenge 8 de setembre d'enguany, els nebots del Pare Bernat Morgades vam participar a l'eucaristia conventual amb els monjos del monestir de Poblet amb motiu del cinquantenari de la seva mort.

El pare Bernat va ser la primera vocació d'aquest cenobi i l'ànima de la primera restauració de Poblet (1941-1950). Els seus familiars el volem recordar i per això hem fet un memorial consistent a perpetuar la seva tasca històrica com a monjo. A part de restaurador de Poblet i historiador

(*Història de Poblet*, 1958, i altres publicacions) ressaltem també la seva vocació com a formador de monjos a Poblet i a Lerins, on va fer de professor de diverses disciplines eclesiàstiques: Història de l'Església, Filosofia, Teologia fonamental, Litúrgia... I també volem recordar la seva creativitat pictòrica i artística.

Aquest memorial va començar al mes de juny fent "la ruta pels monestirs" on va viure després de Poblet: Sant Miquel de Cuixà, Sénanque i Lérins. A Lérins vam conèixer un alumne seu, el pare Irénée que encara recordava amb una exquisida estimació els anys en què va ser alumne seu.

Durant els 13 anys d'exili també va ser enviat als arxius del Vaticà, al palau dels papes d'Avinyó i al monestir de Boquen a la Bretanya, entre altres destinacions.

Al 1963 va tornar a Poblet on va morir el dia 10 de setembre.

Els nebots del pare Bernat Morgades, amb els seus fills i néts, agraïm la delicadesa i atenció del pare Lluc, prior de Poblet, pel tracte rebut i també la del Pare Abat per la seva voluntat de saludar tots els familiars que vam assistir a aquesta celebració.

Pare Bernat Morgades

JUBILEU DE PROFESSIÓ MONÀSTICA

(1963-15 SETEMBRE-2013)

El germà Joan M. Vianney Morell i Domènec va celebrar les seves bodes d'or de monjo, en el nostre monestir, el diumenge XXIV durant la missa conventual comunitària i amb assistència dels seus germans i familiars. Havia nascut a la vila de Vinyols i Arcs (a la comarca del Baix Camp), el 14 de febrer de l'any 1943. Molt jovenet (tenia 18 anys) va entrar al Monestir. En aquell temps, i en tots els ordes religiosos, hi havia dues classes de membres: els clergues o monjos, destinats a un treball més intel·lectual o litúrgic, i els anomenats germans "conversos" (o "llocs") orientats a un treball més manual, que solien portar el pes de les cases. El papa Pau VI, seguint les directrius del Concili Vaticà II, va abolir aquesta diferència, de manera que d'aleshores ençà només hi ha una sola classe de religiosos a tots els ordes. Fra Vianney, que havia entrat com a convers, va fer la integració com a monjo el 21 de març de l'any 1969, junt amb els altres conversos.

Foto: Arxiu Poblet.

Discret i senzill, amatent a tot el que se li manava, és ara ajudant a la infermeria i està dedicat a l'atenció dels malalts. Dóna gràcies a Déu per la gràcia del seu jubileu.

Tomàs Tulla

Foto: Arxiu Poblet.

Fra Joan M. Vianney amb la seva família

BACH ZUM MITSINGEN 2013

El dissabte dia 5 d'octubre, després de vespres, i el diumenge dia 6 a la missa d'una, els components del projecte *Bach Zum Mitsingen* van oferir als assistents a la basílica de santa Maria de Poblet la cantata BWV 48 de J.S. Bach que porta per títol *Ich elender Mensch, wer wird mich erlösen* (Pobre de mi, qui em deslliurà d'aquest cos mortal?). *Bach Zum Mitsingen* estava integrat en aquesta ocasió per un petit conjunt de set instrumentistes i una coral de 43 cantaires als quals cal afegir-hi dos solistes: Eulàlia Fantova, contralt, i Aniol Botines, tenor. El conjunt va ser dirigit per Pau Jorquera.

Bach Zum Mitsingen és un projecte que es proposa adaptar la tradició alemanya *Bachkantate zum Mitsingen* consistent a assajar i interpretar, en un mateix cap de setmana, cantates de Johan Sebastian Bach seguint el calendari litúrgic luterà. Es tracta d'oferir una cantata de Bach amb fidelitat a les dates litúrgiques per a les quals va ser composta i en el marc d'una celebració litúrgica cristiana, en aquest cas la missa catòlica a Poblet. Les cantates s'interpreten amb els instruments històrics de l'època de Bach i s'ofereixen les audicions només en esglésies.

La paraula *Mitsingen* és difícil de traduir (literalment "cantar amb"). Significa una proposta de cant participatiu obert a tothom. En

el cas català aquesta proposta precisa d'algunes restriccions ja que cal que els participants disposin d'un bon nivell de lectura musical i de dicció textual, atesa la dificultat tècnica de les cantates. Per tant la participació està adreçada a cantaires amb formació musical i experiència coral. Així, doncs, es tracta d'una experiència que consta d'un nucli permanent de persones i una convocatòria oberta a tothom. Un cop rebuts els oferiments es trien els cantaires per a l'ocasió en funció del nombre de persones per veu. Els assajos de tots plegats només es fan el matí i a primera hora de la tarda del dissabte del cap de setmana del concert. A segona hora de la tarda s'ofereix un concert de la cantata i a l'endemà aquesta s'integra en el decurs, com s'ha dit, de la litúrgia del diumenge.

Els concerts que es van oferir a Poblet van ser d'alta qualitat; la direcció, sòbria i efectiva, va conduir amb precisió els centenars de matisos d'aquesta cantata. Cal afegir que el context espiritual i significant de les paraules i de la música de Bach van ser comentades amb molt d'encert per part del director abans d'iniciar el concert de la tarda. Tot un detall de fe que ajuda molt a viure la música de Bach en plenitud.

Cristòfol-A. Trepat

HOMENATGE A MN. JOSEP GIL I RIBAS

Una sala gòtica preciosa del monestir de Poblet va acollir més de tres-centes persones en l'homenatge organitzat per Justícia i Pau al teòleg Josep Gil. Era destacable la diversitat dels

assistents, des de les màximes autoritats de l'Església i de les institucions civils locals, fins a associacions cristianes progressistes; deixebles, amics, familiars, personatges de la cultura, de les ciències i de la política. Vam demanar expressament el lloc: d'Església, de pau, de pregària, d'acolliment, d'història i de cultura, un monestir de les nostres terres.

El pare Abat Josep Alegre ens donà la benvinguda i ens felicità per la complicitat assolida entre el professor i els alumnes, que havia fet possible aquell acte. Josep Castanyé i Joan Martí Castell van glossar la persona i l'obra de l'homenatjat, amb referències específiques als 10 volums de la *Història del pensament cristià*. Armand Puig i Josep Lloret van agrair, respectivament, la tasca de J. Gil com a ex-professor i ex-vice-degà de la Facultat de Teologia i com a membre de la Reial Acadèmia de Doctors.

Les paraules dels representants polítics presents (alcaldes de Tarragona, de Reus i del Catllar, director general d'Afers Religiosos, delegat del Govern de la Generalitat i president de la Diputació) van fer palès que J. Gil no ha separat mai la teologia de la pastoral ni del compromís en la transformació del món: projectes eclesials i culturals com els moviments especialitzats, el Club de Joves o la Residència Universitària sant Joan, sempre realitzats amb fidelitat al nostre país i a l'Església Poble de Déu.

L'arquebisbe Jaume Pujol va manifestar l'orgull de comptar amb J. Gil com a mossèn diocesà i va agrair la seva vida dedicada al servei de les persones i a la formació, i li va lliurar el contingut de la miscel·lània d'articles de teologia dels seus ex-companys, que editarà Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Josep Gil va declarar sentir-se aclaparat i ser un treballador com molts.

Tot seguit tingué lloc la taula rodona "Teologia i societat, avui", a càrrec de X. Alegre, G. Mora, O. Tuñí, A. Puig i J. Castanyé, que acabà amb la intervenció de J. Gil segons el qual la teologia s'ha de fer des de la societat i, ja que la laïcitat és pròpia de la societat actual, l'Església hauria de deixar de ser clerical i esdevenir una Església d'estructura laical.

Sisè volum d'"Història del pensament cristià"

Un dinar molt ben cuinat i molt ben servit a l'hostatgeria del Monestir va posar punt final a la jornada, amb el brindis de J. Gil recordant un capellà aragonès amic: "si alguna vez no estás ardiendo, alguien en el mundo se está muriendo de frío".

TERCERA TROBADA

Els dies 18 i 19 d'octubre va tenir lloc al monestir de Poblet la III Trobada d'Intel·lectuals i Professionals catòlics que organitzen els professors de la Universitat Ramon Llull Francesc Torralba i Mar Galceran i el professor de la Universitat de Barcelona Cristòfol-A. Trepat. En aquesta tercera edició les ponències i les comunicacions van relacionar-se amb la pregunta següent: *¿Què vol dir que la Bíblia és paraula de Déu?* Hi van participar més de seixanta persones procedents d'àmbits diversos, moltes de les quals ja havien assistit a les altres convocatòries.

En aquesta ocasió la majoria dels assistents van arribar durant la tarda del divendres. Això va facilitar la seva assistència a vespres i a completes. Entremig el doctor Marco Schorlemmer, autor d'una de les comunicacions de l'endemà, va dirigir vint minuts de meditació cristiana a la capella de Santa Caterina. A l'endemà els qui van voler van assistir a una altra sessió de meditació cristiana a dos quarts de vuit del matí a la mateixa capella just abans de la missa conventual.

A tres quarts de deu, al Palau de l'Abat va començar la sessió del matí. El P. Abat, Josep Alegre, va adreçar unes paraules de benvinguda als assistents com també ho va fer el senyor Antoni Garrell com a president

Foto: Sam Soler.

El moment d'iniciar la taula rodona de la tarda

de la Fundació Poblet que finança la trobada. Al matí es van oferir dues ponències: la primera a càrrec de la doctora Rosa Maria Boixareu que va dissertar sobre el tema "La Bíblia, paraula de Déu, paraula humana"; després d'un petit descans va ser el torn del doctor Joan-Andreu Rocha que va parlar sobre "Veritat i cultura: la interpretació de la Bíblia i les seves conseqüències".

Al migdia, abans de dinar, el P. Abat va presidir l'hora de Sexta amb la col·laboració de Fra Lluís Solà per tot seguit anar a dinar a l'hostatgeria externa.

A la tarda els assistents van poder escoltar sengles comunicacions sobre "¿Quin paper i lloc ha d'ocupar la Bíblia a l'escola?" (Yolanda Otal de la Torre), "Com la Bíblia pot il·luminar el treball amb els més vulnerables" (Tomàs Gamarra) i "Bíblia i meditació cristiana" (Marco Schorlemmer). Després de les comunicacions es va procedir a un animat debat en taula rodona amb participació de tots els assistents i moderat per Francesc Torralba.

La Trobada va acabar amb la participació a les Vespres monàstiques a l'església abacial de Poblet.

Foto: Sam Soler.

Presentació de la trobada presidida pel P. Abat

PER
SOMRIURE

per FER

INVITACIÓ A LA LECTURA

Títol: COMO LEER LA HISTORIA EN EL ARTE

Autors: Burkhard Schwetje, Flavio Febbraro

Editorial: Electa

Cómo leer la historia en el arte és un llibre escrit per Burkhard Schwetje, doctor en Història, i Flavio Febbraro, comissari d'obres i exposicions històrico-artístiques, amb la finalitat de divulgar la transcendència de l'Art a l'hora d'explicar fets històrics. És a dir, l'art com a font primària de la Història. Per aconseguir una línia homogènia en el llibre, els autors han escollit majoritàriament obres pictòriques.

Aquest assaig consta d'una interessant introducció en la qual expliquen la complexa relació entre la Història i l'Art, i certifiquen el protagonisme de la Història en l'Art. La història és, o pot ser, un dels temes més representats en l'art, però no tan sols representa els fets històrics reals, sinó també tot el que envolta aquests fets, fins i tot el que pertany a l'imaginari col·lectiu. Un altre aspecte que ens assenyalen és la importància dels mecenes al llarg de la història i la manera amb què aquesta influència ha anat canviant amb la evolució de la societat. Per això els autors verifiquen al llarg de l'obra que la transcendència social ha tingut una enorme influència en la iconologia de l'Art.

Les obres escollides han estat estudiades i enclavades tant en el marc històric com en el marc social al qual pertanyen. El recorregut que ens proposen els autors comença l'any 1750 aC. amb el *Codi de Hammurabi* i finalitza al 2001 amb la caiguda de les torres bessones a Nova York. Un itinerari al llarg de 381 pàgines plenes de claus per descobrir les empremtes que ha deixat la Història en l'Art.

El mètode que han elegit per mostrar tota la complexitat que comporta una obra consisteix a triar un quadre, donar les dades objectives de la tela i enquadrar-la en el temps històric que li correspon; seguidament, en un requadre dins la mateixa pàgina, ens expliquen la història real que envolta la pintura i, finalment, es completa l'estudi amb petits requadres extrets de l'obra completa a fi de fer intel·ligible la rellevància de l'obra.

Cada obra és tractada segons la complexitat requerida quant al número de pàgines; així, per exemple, en el *Bombardeig de Guernika*, ens mostra el quadre en una pàgina sencera, en una altra pàgina ens remarquen les dades més significatives en dos requadres, un amb les dades dels fets històrics més destacats del conflicte, i l'altre amb la importància de les forces estrangeres en aquest cas. A fi de comprendre la totalitat, el quadre ha estat dividit en cinc requadres més, on contempen cada part amb l'explicació de tots els detalls que fan que aquesta obra sigui el símbol del poder destructor de la guerra moderna i de la violència cega de les ideologies totalitàries.

Como leer la historia en el arte és una obra amena, interessant i de grata lectura. Els autors en cap cas emeten judicis de valor sinó que mostren la realitat de l'obra de tal manera que cada pàgina esdevé una classe magistral d'història.

(Lina Zulueta)

Títol: ¿TIENE SALVACIÓN LA IGLESIA?

Autor: Hans Küng

Editorial: Trotta (2013)

Dels teòlegs que van participar activament en el concili Vaticà II només en queden dos de vius: Joseph Ratzinger, el papa emèrit Benet XVI, i Hans Küng. Els dos tenen la mateixa edat tot i que, com és evident, les seves trajectòries personals i teològiques han estat diverses i sovint molt oposades. El P. Hans Küng ha jugat una mica el paper "d'enfant terrible" i ha gaudit d'una gran popularitat, en part precisament per les reiterades "condemnes" de què ha estat objecte per part de Roma, que van culminar amb la retirada de la llicència eclesiàstica per ensenyar l'any 1979.

En contra dels intents de determinats sectors per tacar la seva persona en l'àmbit privat, el primer que cal dir del P. Hans Küng és que ha dut sempre una vida inqüestionable en aquest sentit. Continua essent sacerdot de l'Església catòlica, presideix l'eucaristia i no se li coneix cap altre escàndol que el provinent de la seva llibertat de paraula. Mai no ha estat suspès a divinis. Cal recordar, doncs, que la seva vida ha estat més autèntica que no pas la d'alguns sacerdots, bisbes, i fins i tot d'algun cardenal i d'algun fundador d'una congregació religiosa catòlica amb força poder eclesiàstic que, tot i passar per obedients, han causat autèntics escàndols públics per la seva conducta privada aberrant.

No és cap secret que l'Església a Occident passa per un cert esllanguiment i que la presència, si més no, als actes litúrgics dominicals és cada dia més minvat i de gent gran. Els seminaris són buits, les vocacions religioses escassegen i l'opinió pública, encertada o no, sol posar el prestigi que li mereix la jerarquia catòlica en els últims graons de les seves preferències. El que els catòlics fem mai no és notícia –no es veu, i això que no són pocs els qui es trenquen l'espina per servir els altres– i el que diem sovint no s'entén. No sembla, doncs, que les directrius més aviat conservadores i de frenada de l'esperit del concili Vaticà II al llarg de més 30 anys hagin donat fruits especials.

El teòleg Hans Küng en aquesta obra intenta diagnosticar quins són els mals actuals de l'Església i, a més, proposa també diverses teràpies. En el diagnòstic toca punts que, probablement, lliguen amb una de les darreres afirmacions del cardenal Martini poc abans de morir: portem 200 anys de retard! D'altres punts del diagnòstic són molt més discutibles. El mateix podem dir de les seves propostes de solució. Amb freqüència s'ha acusat Hans Küng de plantejar bé els problemes i de defugir les solucions. No és aquest el cas d'aquest llibre: més de la meitat del mateix està dedicat a posar remei als punts més candents dels problemes eclesiàstics actuals. És un llibre planer i que de ben segur farà pensar. De lectura aconsellable encara que sigui per discrepar-ne.

Hans Küng ha arribat als 85 anys, pateix parkinson i fa ja uns mesos que ha renunciat a tots els càrrecs i funcions públiques que ha tingut fins ara. No cal estar d'acord amb totes les seves afirmacions. Potser fins i tot amb cap. El que no em sembla, però, saludable és que els qui tenen l'obligació de dirigir l'Església ni l'escoltin, ni el llegeixin. Cal recordar que Pere i Pau se les van tenir? Que Pau i Bernabé discrepaven i fins i tot van tirar cadascun pel seu cantó com ens diuen els Fets dels Apòstols? Per què tenim por del debat, si és serè i realitzat amb caritat i amb amor apassionat per l'Església?

(Cristòfol-A. Trepal)

Títol: UN TRAMVIA ANOMENAT TEXT

Autor: Vicenç Pagès

Editorial: Empúries

Vicent Pagès és periodista, escriptor i crític literari, autor de nombroses novel·les i contes. Tanmateix *Un tramvia anomenat text* és un assaig sobre l'escriptura, un manual educatiu. L'autor reivindica en aquesta obra l'art d'escriure i denuncia el buit que existeix en la nostra societat pel que fa a l'aprenentatge de l'escriptura. L'autor és contundent: *Vivim en una societat que no ensenya a escriure però que obliga a saber-ne. Com és que, després d'anys d'ensenyament, molta gent és incapaç d'escriure una carta o un informe? Aquesta incapacitat, té alguna relació amb el menyspreu que gran part del personal docent manifesta per la literatura? És possible que algú millori la qualitat del que escriu sense que millori la qualitat del que llegeix?* Totes aquestes qüestions són contestades en les pàgines de l'obra.

Un tramvia anomenat text està estructurat en dos blocs. El primer, titulat *La novetat és la filla de l'oblit*, està dividit en tres parts; en aquests apartats tractarà sobre el procés de la comunicació, de la relació entre tècnica i talent i de la inspiració. El segon bloc, denominat *L'esfera escapçada*, escriu sobre la relació entre llengua i literatura i el periodisme *versus* literatura; finalment conclou oferint-nos un decàleg sobre l'aprenentatge de l'escriptura. A fi de visualitzar la finalitat pedagògica del llibre l'autor ha sustentat el relat en dues metàfores amb les quals es compon la portada del llibre: per una banda el tramvia, que transmet la idea de mobilitat, com el llenguatge sempre en evolució; i, per l'altra, el text, el lloc destinat a crear, a comunicar, a pensar o bé a enderrocar.

En aquesta obra és molt rellevant la introducció que inicia l'assaig perquè és tota una declaració de principis per part de l'autor i perquè en aquest apartat Vicenç Pagès transcriu la seva experiència a les aules. La motivació que va impulsar-lo a crear aquest escrit va ser comprovar la ignorància en l'expressió escrita per part, no tan sols dels alumnes, sinó també dels periodistes, fins i tot dels lectors que interpreten malament els comunicats oficials. Després de comprovar que la comunicació és un problema que cal solucionar, Vicenç Pagès ha elaborat un llibre aclaridor i inspirador. Inspiració que l'autor reconeix humilment en la dedicatòria que inicia el manual: *als meus alumnes, els millors mestres que he tingut.*

Vicenç Pagès ha conduït un tramvia de llarg recorregut, on moltes estacions són de parada obligatòria per poder reflexionar sobre la facultat que ens dóna el nostre cervell i que hauríem de desenvolupar a fi de aconseguir una millor comunicació.

(Lina Zulueta)

¿QUÈ VOL DIR CREURE EN DÉU AL SEGLE XXI?

El número 22 de la col·lecció *Scriptorium Populeti* està dedicat a recollir les ponències i comunicacions de la *II Trobada d'intel·lectuals i professionals catòlics* que va tenir lloc al monestir de Poblet els dies 19 i 20 d'octubre del 2012. La Trobada del 2012 es va dedicar a pensar sobre una pregunta: *¿Què vol dir creure en Déu al segle XXI?* I aquest ha estat el títol del llibre que aquí recensionem.

El llibre consta de quatre parts. A la primera part s'hi apleguen el pròleg del P. Abat i la presentació del contingut a càrrec d'un dels organitzadors de la Trobada, el doctor Cristòfol-A. Trepal, el qual també ha coordinat el volum. La segona part consta del text de les dues ponències del matí. La primera va córrer a càrrec del doctor Pere Lluís Font, catedràtic emèrit de Filosofia Moderna de la Universitat Autònoma i membre de la Fundació Joan Maragall dedicada a les imatges de Déu en la història d'Europa. La segona ponència, a càrrec del doctor Francesc Grané, professor de la universitat Ramon Llull, va versar sobre la figura de Jesús com a motiu de confiança de la fe en Déu. La tercera part reuneix les comunicacions de la tarda: *Creure*

en Déu és creure en la humanitat, a càrrec d'Eduard Sala, *Creure en Jesús, fill de Déu*, de la doctora Clara Gomis i, finalment, *La fe en la vida quotidiana*, de la periodista resident a Roma, Marta Nin. El llibre consta d'un apèndix que es va repartir als assistents amb una selecció acurada de textos bíblics que ens parlen de la revelació del Déu cristià.

Els textos d'aquest volum, editat amb molta cura per Tomàs Bataller, no es limiten a ser la transcripció del que es va dir en el decurs de la trobada.

Es va demanar als autors que s'esplaiessin i que refessin el text, no pas en funció de ser dit en veu alta sinó com a text de lectura. Així, doncs, el llibre supera les expectatives del que es pot dir en 50 minuts i conforma, de fet, un text nou redactat amb més calma, extensió i profunditat per cadascun dels ponents i comunicadors.

Cal ressenyar finalment, la bellesa de la fotografia de la portada, obra de Samuel Soler, en la qual s'ha volgut reflectir la llum

que apareix per damunt del retaule de l'alta major de Poblet com a símbol de la mateixa llum de la Fe.

Octavi Vilà

EX-LIBRIS POBLETANS

Publicacions de l'Abadia de Poblet ha publicat aquest any en la col·lecció *Quaderns d'art, història i vida de Poblet* (n. 11) el títol *Ex-libris Pobletans*, obra del prolífic Mn. Joan Roig i Montserrat (Felanitx, Mallorca, 1940), rector de la parròquia de sant Jaume, apòstol d'Ulldemolins, al Priorat. Mossèn Joan Roig és una enciclopèdia vivent, un home amb un elevat nivell d'interessos que van des de les plantes remeieres i la cuina fins als goigs, tot passant per la litúrgia ortodoxa, la ceràmica i també els ex-libris. S'explica amb una precisió i una pedagogia lloables i al costat d'ell hom sempre en surt ben il·lustrat.

En el número 24 de la *Revista Poblet* (juny 2012), Mn. Joan Roig va escriure un article sobre els Ex-libris en general. Donada la importància del seu article, se li va proposar d'ampliar el seu treball amb un llibre de la col·lecció *Quaderns d'art, història i vida de Poblet*, suggeriment que ell encaixà amb molt de gust.

Aquesta petita obra profusament il·lustrada (101 il·lustracions en 96 pàgines), consta de dues parts. La primera, introductòria, parla dels ex-libris en general, de l'ex-libris modern, els procediments artístics, l'exli-

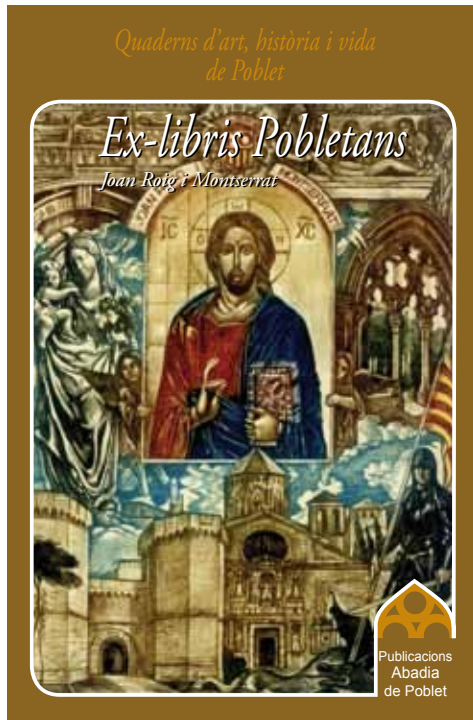
brisme, l'exlibrisme a Catalunya i aquest art pròpiament en els monestirs. La segona part ja més centrada en Poblet presenta una àmplia gamma d'ex-libris pobletans realitzats per diversos autors de renom sense deixar de fer referència al monjo Fra Plàcid Boqué i Vaqué, qui amb un art molt propi ha deixat en herència un bon arxiu d'ex-libris dels quals l'obra que ressenyem només en recull una mostra significativa. Fins i tot s'hi pot apreciar l'art del mateix Mn. Joan Roig

amb un ex-libris policromat que representa una icona del Crist voltat de tot de motius pobletans la singular bellesa del qual es pot apreciar ja en la mateixa portada de l'obra.

Pensem que aquesta aportació del Mn. Joan Roig dóna un testimoni força interessant de l'exlibrisme en general, i en particular de Poblet. Els amants dels ex-libris i els familiaritzats amb el Monestir de Poblet trobaran en aquesta petita i sucosa obra un excel·lent exemplar a assaborir tot immer-

gint-se en el món singular de l'exlibrisme que va prenent cada cop més interès.

Josep Maria Recasens

RONDARIUM

<http://www.rondarium.com>

El dia 23 de juny proppassat es va presentar una proposta vinculada a l'hostatgeria externa del monestir de Poblet. Consisteix a transitar per camins i rondes que tenen el cenobi de la Conca de Barberà i les muntanyes de Prades com a punts de referència. En l'adreça que comentem se'ns ofereixen diverses activitats per practicar el senderisme i descobrir un espai de gran valor natural, envoltats de l'ambient cistercenc del monestir de Poblet. La presència del monestir com a punt nuclear vehicula un intent d'aportar-hi una vivència personal singular.

La web de Rondarium proposa la realització de diferents itineraris o "rondes" pel magnífic entorn de les muntanyes de Prades i contempla el servei d'allotjament a l'hostatgeria de Poblet. Combinant el pas per les diferents rondes es proposa de poder sentir els paisatges, conèixer amb la gent i conèixer la seva història.

La web ofereix de manera molt clara en la seva pàgina principal sis menús. En el primer,

a més de la presentació, se'ns informa de manera molt succinta dels espais de referència: el monestir, les muntanyes de Prades, la conca de Barberà, el bosc de Poblet i la ruta del Cister. Més interessant és la segona pestanya de menús on se'ns descriuen i es classifiquen els tipus de rondes en verdes (fàcils, fins a 10 km, pensades per a rondaires novells i famílies); blaves (fàcil també però més llarga, fins a 10 a 15 km.); grogues (de dificultat mitjana i entre 15 i 20 km); i, finalment, les vermelles (de més de 20 km destinades als més forts i atrevits). També hi ha la possibilitat, tal i com informa la pestanya "rondarium plus", de fer recorreguts més llargs amb 4x4 amb la contractació opcional d'un guia.

La resta dels menús ens informen dels preus i de com fer les reserves a l'hostatgeria externa de Poblet, ens ofereixen un magnífic reportatge visual de les diverses rondes i ens proporcionen un blog amb notícies.

Cristòfol-A. Trepast

INFORMACIÓ DEL MONESTIR DE POBLET

HORARI DE CULTES

FESTES DE PRECEPTE

5,15 h. MATINES
7,30 h. LAUDES
10 h. MISSA CONVENTUAL
13 h. MISSA PER AL POBLE
18 h. MISSA VESPERTINA
19 h. VESPRES I EXPOSICIÓ
21 h. COMPLETES I SALVE

DIES FEINERS

5,15 h. MATINES
7 h. LAUDES
8 h. MISSA CONVENTUAL
18,30 h. VESPRES (15/9 al 14/6)
19 h. VESPRES (15/6 al 14/9)
20,30 h. COMPLETES I SALVE (15/9 al 14/6)
21 h. COMPLETES I SALVE (15/6 al 14/9)

HORARIS DE VISITA AL MONESTIR (Les visites són sempre guiades)

- **Hivern (del 13 d'octubre al 15 de març):**
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 17:30
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 17:30
- **Primavera (del 16 de març al 14 de juny):**
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 18:00
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 17:30
- **Estiu (del 15 de juny al 14 de setembre):**
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 18:00
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 18:00
- **Tardor (del 15 de setembre al 12 d'octubre):**
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 18:00
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 17:30

*EL MONESTIR NO ES VISITA ELS DIES DE NADAL, SANT ESTEVE I CAP D'ANY.
REIS, DIJOUS I DIVENDRES SANT I DILLUNS DE PASQUA, TANCAT A LA TARDA.*

TELÈFONS, FAX I CORREUS ELECTRÒNICS:

MONESTIR-COMUNITAT: Tel. 977 870 089 – Fax: 977 871 762

WEB MONESTIR DE POBLET: www.poblet.cat

MONESTIR: info@poblet.cat

ADMINISTRACIÓ: admin@poblet.cat

HOSTATGERIA: hostatgeriadepoblet@gmail.com

ARXIU TARRADELLAS: atarradellas@poblet.cat – Tel. 977 870 089 (ext. 234)

HOSTATGERIA EXTERNA: Tel. 977 871 201 – Fax: 977 870 537

hostatgeria@poblet.cat // gerencia@poblet.cat // comptes@poblet.cat // direccio@poblet.cat

CONSERGERIA (GUIES MONESTIR): Tel. i Fax: 977 870 254 – visita@poblet.cat

TRESORERIA GERMANDAT: jjosepdeharo@yahoo.es

WEB FUNDACIÓ DE POBLET. www.fundaciopoblet.org – secretaria@fundaciopoblet.org

